C:\Users\Plazma\Desktop\300\Tesnohlidek_Rudolf-Liska_Bystrouska.PDB

PDB Name: Tesnohlidek_Rudolf-Liska_Bystro
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXt
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 7.6.2003
Modification Date: 7.6.2003
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

Rudolf Těsnohlídek

LIŠKA BYSTROUŠKA

(I)

"Drva hlaďúnký, bílúnký, a takovcí kruci lonti mně je u nosa seberou," vrčel revírník Bartoš, když vyšel z četnického stanoviště. Vztek už ho pomalu přecházel, jako přechází bouře, ale hromobití se dosud ozývalo z nejzamračenějšího kouta jeho duše.

"Hlaďúnký, bílúnký, jak ženský kolena!" hřmělo v duši revírníkově dále, "a všecko to sebrali, ani třísečky nenechali. Ale kdybych já některého chytil, lotra, zloděja, grázla nejgrázlovatějšího, já bych si to s ňém vypravil ají bez šandárů á bez všeckých soudů. Beztak včil krom slušného člověka nikoho nezavřou. Setsakrapes!"

Nebylo také divu, že se revírník dozlobil. Stala se mu nehoda dvojí. Tož první neděli letos při partii na kuželně, uvědomiv si, že veškeré lidstvo zesláblo podvýživou a starostmi, hodil si do plných důkladně babuškou. Vynaložil na ten hod všecky síly a podařil se mu! Vandl jak bič, setsakrapes. Poroučelo se po něm všech devět a levá fanka vyletěla za humna. Namířila si k sousedovi Švábenskému zrovna tam, kde seděl v klidném zátiší, u kterého za vojny vítr urazil dvéře, kterých dosud řádně neopravil. Švábenský se v první chvilce domníval, že to hvízdá ruský šrapnel, než však se vzpamatoval, narazila fanka do jeho dýmky, přerazila trysku, zlomila špičku, vylomila mu zub a porcelánová hlavička bůhvíkde byla v prachu. Fanka to odnesla taky. Jen to písklo, jak jí krček odletěl. Revírník se spravil se Švábenským, koupiv mu ve městě dýmku s dvěma jeleny a sv. Hubertem a s tryskou jalovcovou, která je pevnější než višňová, ale kříž byl s hospodským Páskem. Slíbil mu sice revírník, že mu dá krásné lipové dřevo na všech devět kuželek a na levou fanku dvojmo a že mu je třeba hajný Blažek, kdysi soustružník, vysoustruhuje jak z alabastru, s tou však podmínkou, že bude mlčet jako hrob. Hráči slíbili mlčelivost rukoudáním, ale za chvíli vědělo to celé městečko. Již druhého dne říkaly panimámy varovně: "Ty, staré, neopovaž se chodit k Páskom, tam zabíjajou kolkama!"

Revírník Bartoš, aby uzamkl zlolajná ústa, vyhledal krásnou lipku, dal ji porazit a dřevo nechal vyschnout v metru. Než se uchystal poslat je k Páskovi, zmizelo jako by se pod ním zem slehla. To již přestávalo všechno a revírník Bartoš odhodlal se, ač nerad, udati smělý ten pych četníkům.

Teď šel od nich. Strážmistr Venclík ho potěšil, že dřevo najde, i kdyby z něho již byla hotová postel. Revírník uchlácholen zvolna nabýval rovnováhy ducha. Takovou však měl žízeň a jelen na štítu Páskovy hospody tolik vábil ! Je možno tam jít, aniž byl splněn slib? Měl sto chutí zahromovat, než ještě zavčas se vzpamatoval. Ejhle, důstojný pán batolí se právě taky k Páskům. Již ho spatřil. Ne, nelze se vyhnouti. Ještě by řekli - rechtor je taky z těch rejpalů nepokojných - že se stydí.

"To by tak hrálo, aby si pomyslili, že su špína chlap a že utíkám před lidima," řekl si v duchu. Pokročil hbitě vpřed a pozdravil, až to zahlaholilo.

"Pěkně vítám, že vás konečně zase vidíme. Už jsme si říkali, že vás nespatříme, leda půjdeme-li vás zaopatřovat," usmál se farář. "Ale to by nebylo tak brzy, co?"

"To tak, velebníčku, to tak, setsakrapes !"

"No, no, deo gratias, že jsme tady. Rechtor čeká, a tož bude náš mariášek jednou zas pohromadě."

Síň Páskovy hospody rozléhala se smíchem a za chvilečku trojice starodávných přátel pustila se do bohulibého díla. Revírníkovi padal dnes list, eso za esem, a pivo bylo jak sirup. Krejcar mohl na pěnu položit. Poslední hromy zmlkly a v jeho duši sklenula se jasná duha. V hnízdě plotníčka-střízlíčka je prý nejútulněji a nejtepleji že všech míst ptačích. Panská světnička u Pásků překonala toho večera kdekteré hnízdečko, i plotníčkovo. A když pan revírník pyšně hlásil: "Sedmica na zadek" a rechtor prohrál své supra, přiťukli si všichni tři poprvé, nikoliv však naposledy.

Sluníčko již vstalo že své měkoučké postele, umývalo se studenou rosou, až zčervenalo, a krášlilo se, aby byl pěkný den, když družná trojice nerada se chystala k návratu domů.

"To bylo posezeníčko !" přichvaloval si rechtor.

"Poslechnite, velebníčku," zahlaholil rozjařeně revírník, když vycházeli od Pásků, "budeme se mít taky tak v nebi, tož co myslíte, vy jste toho přeci znalé."

"Ani oko nevidělo, ani ucho neslyšelo," odpověděl farář, ale hned čtverácky šlehl:

"Jen kuželky tam nesmíte hrát, rozbil byste svět před posledním soudem."

"Nevídáno, jen až dám ty nové kolky vysoustruhovat! Už by to bylo, kdyby ne těch lontů zlodějských. Považte, drva mi kradli. Drva bílúnký, hladúnký, jak ženské koleno. A víte, velebníčku, takové kolínko, setsakrapes, no ne?"

"Ignoravi et nescivi corpus tuum, mulier," vážně a kazatelsky pronesl farář.

"Ty, rechtore," revírník začal z překypění citů řídícímu tykat, "řekni mi to česky. Kdyby to aspoň byla myslivecká latina, té bych rozuměl, v této su slabé."

"Nevím a neznám tvého těla, ženo," poslušně přeložil rechtor větu z epištoly svatého Pavla, kterou farář citoval.

"E dite mi, velebníčku! Včíl, tož to ja. To vám věřím, ale tak před dvacetima třicetima lety, to jste, lišáku, taky zpívával jinačí pěsničku."

V tom okamžiku ohnal se farář nevrle, neboť kol uší zazněl mu pronikavý pískot komáří.

"Vša, jedeš, zlosyne," huboval a v hněvu zaklopýtal. Byl by upadl, kdyby ho nebyli oba dva věrni druhové spolehlivě vedli. "Pěkně jste zapackal. ‚Nohy naše slabé jsou a ke hříchu běží, tak praví Písmo. Vidíte, taky si z něho ešče ledasco pamatuju. A copak vás tak zlobí?" tázal se soucitně revírník.

"Komár mě obletuje," odpověděl farář.

"Ja, kdyby jen komár," zachechtal se revírník. "Což aby to tak byla hezká harafička. Hlava jde kolem a zní v ušech jak komáří proceství."

Opravdu komár to byl. Nyní zakrouzil opět k faráři a hnal se mu rovnou po ruce, jako by ji chtěl políbit. Přitom zpíval si tenoučkým hlasem - a krom faráře nikdo mu nerozuměl - starou zbožnou píseň

"Odřeknouc se uřaké zlosti, obžerství, světských, žádostí, bud živ spravedlivě,šlechetně, střízlivě, v naději božské."

"V naději božské," opětoval polohlasně farář a bolestně škytl. "Pěkně v naději božské. Pro tu byste neščukal. Mně se zdá, že na nás naše ženské spustí, že se budeme vidět kraj pekel. Však já radši nepudu ani dom," bručel revírník a rechtor jemně přikyvoval.

A komár zpíval a zpíval. Byl to tvor velmi nábožný. Uzřel světlo světa v kaluži před hospodou Měcháčkovou - tam bylo hnízdo orlí a dětí mariánských - a na světě jeho první cesta byla do světničky za šenkem, kam přiletěl právě v tom okamžiku, když mladý panáček, bojácný, ale nespokojený s dobráckým farářem, zakládal s kravskou dívkou že dvora a osobami k tomu vhodnými sdružení třetího řádu svatého Františka. Vroucí výmluvnost nadšeného kněze uchvátila nepatrného komára a získala jeho nepatrnou duši zcela straně nejlepší, i pro zvířata vhodné, straně lidové. Komár stával se každé hodiny zbožnějším, a nehledal si nakonec jinde místa obživy než v procesích. Vyzpěvoval tu s forpétry, děl nad mravností mládeže a neostýchal se pronásledovati jí a trestati citelně i v nejodlehlejších koutech, kam uchylovala se před zraky starších, zkušených osob. Jen to ho mrzívalo, že lidé, které zachránil od hříchu, obyčejně kleli. On však toho nedbal a horlivě proletoval neúnavně poutnické noclehárny jako anděl strážný.

Dnes právě vracel se že Křtin. Byl zemdlen namáhavým dílem, neboť chlapci pronásledovali děvčata hůř než nejhorší mládež komáří, ba víc než pípky před deštěm. Únava z něho teď spadla, jakmile zahlédl kněžské roucho. Byl okouzlen, vida zvláštní, kolíbavou, velebnou chůzi farářovu a dětinskou pečlivost obou jeho průvodců, a povídal si, že ti lidé stávají se asi tvory vyššími, neboť v leckterou chvilku se vznášeli jako duchové v povětří opouštějíce prach pozemský.

I rozpěl se a rozjásal se znovu, rozpjal nožky a tykadla a letělo se mu tak lehce, tak blaženě. A tu vzcházel již bílý den a slunce, již dostrojeno, jako oslňující krasavice vyskočilo nad vrchol Báby. Farář byl zřejmě dojat nádherným jitrem. Sklonil se nízko k zemi, a co soudruzi drželi jej jak děcko v náručí, jal se vykonávati jakýsi obřad, jehož významu zbožný komár nechápal. Leč pojednou naplněn byl vnuknutím, a vzpomněv Davida krále, zanotoval žalm.

"Hory poskakovaly jako skopci a pahrbkové jako beránkové ovcí. Co je ti, moře, že jsi utíkalo, a ty, Jordáne, že ses obrátil?"

Než přezpíval, vyjasnila se farářova tvář a lehčeji nyní vykročil kupředu. Na křižovatce rozloučil se revírník s ním a rechtorem a namířil k lesu.

(II)

Komár z úcty rozhodl se doprovoditi dvojici k faře. Ani nedutal a naslouchal moudrým řečem, snaze se z nich pochytiti co nejvíc poučení. Nejmocněji zaryla se mu do mysli slova, jež farář pronesl, vcházeje do farní brány:

"Všeho moc škodí, pravím vám, a běda tobě, revírníku, usneš-li v lese. Dopoledne sotva se probudíš."

Komár si ihned umínil, že se přesvědčí o pravdivosti této věštby. V Černém zlebu býval osvěžující chlad. Vstoupil-lis tam, jako bys pil vody léčivé. Tam zamířil zatím revírník a toužebně vyhlížel k temeni Báby, kdy konečně dostihne vrcholu. Slunce pálilo, žluva naříkala žíznivě, dusno začínalo hned po ránu.

"Dostaneme bóřku," vzdychl revírník. Posmekl a utíral pot s čela. Ale hlava bolela a bolela.

"Koňa by to porazilo. Spolehnu si na chvilečku. Panímámě se řekne, že jsme číhali na poberty. Však je dobrák ženská a uvěří." V několika minutách ležel pod křem klokočovým na trávě hebké jak aksamit. Zezulka zakukala mu nad hlavou, holub doupňák zavrkal, skalní hrdlička rozesmála se jako čtveračivá dívčice.

Revírníkovi bylo nesmírně blaze uprostřed chladu a líbezných těch zvuků jeho milovaného lesa.

"Jak ve svatební noci k ránu tady je," pomyslil si už v polospánku. "Taky jsem byl tak zmatrované. A ty moja flinto, kamarádko milá, tebe přeci nenechám vedlivá sebe jako hůl. Tys mě nezestarala, netrápila, nebrbleš, nevyčítáš každé zbáneček. Semka patříš, na staré myslivecké srdce."

Objal pušku jako svou znejmilejší a ve chvilečce spal.

Strakapoud, jenž tesal ve vrcholu jedle, nechal práce, podržel se kmene ruční letkou, otevřel úžasem zobák a rozhlížel se, kde se tu nabrali kolegové drvaři.

Slyšel hvizd jak obloukové pily. Již se chtěl podívat, kdo to tu řeže, bylo mu však líno vydati se na zvědy a znovu dal se do práce. Nechť však se lopotil a hřmotil jakkoliv, nepřerušil zdravého chrápání revírníkova, jež rozléhalo se úvalem.

Rušivý zvuk vyburcoval i omrzelého cvrčka, který sídlil v hromádce písku pod jedlí. Dozloben spustil nejostřejší cvrččí kvapík, a když byl nucen ustati a naladiti, zavolal kmotřenku kobylku, aby si taky zakoncertovala. Což o to, kobylka souhlasila. Jen nebude-li panu kmotříčkovi, učenému muzikantu, vadit, že ona si potrpí na starodávné šumařské trýle. A když ji upokojil, že mu dnes nejde o koncert umělecký, posadila se pod kvetoucí kozí bradu a vyčkávala, až kmotříček udá takt. Všetečné šídlo, modrá vázka, bludná melancholická kráska, zaletěla sem z rodných vrbin, a tož bylo hudby jak v Řicmanicích o hodech. Tam vyhrávají totiž pravidelně ve dvou hospodách a současně snaží se vzájemně umlčet; není-li dostatek hudebních nástrojů, doplňují kapely hmozdíři, struhadly, až se celá dědina i se zvoničkou třese.

Koncert v podrostu přivábil i komára, jenž se rozžehnal s velebníčkem tím, že posnídal na jeho tonzuře, a vracel se tentokrát doopravdy domů. Byl velice potěšen vida revírníka, an tu spal pokojně jak děcko.

"Sakva, sakva, sakulajda," zahuboval komár. "Takové pán, a leží si v lese jak vandrák. Manželky se nejspíš bojí. Dobře, že já su svobodné. Ale měl bych jé řádně dodžigat."

Komár měl hrozně s kopce na onu část lidstva, která nosila zelené vyložení a potulovala se po lesích. Důvody k nenávisti měl rozmanité, ale spravedlivé. Sedl si například kdysi hajnému Blažíkovi pod Novým hradem na ruku. Byla tvrdá jako mlat, a nechť hryzl jak hryzl, poctivé kapky krve se nedohryzl. Najednou ho hajný zpozoroval, pleštil po něm, a jen řízením božím ho nezasáhl. Zvolal přitom divoce, až se bory otřásly:

"Hrom ti zab, žózeli ničemná. Nemáš dobetka dosť? Ešče člověka budeš žhrat !"

Mimoto všecko lidstvo lesní hrozně smrdí kouřem, páchnoucím někdy i po tabáku. Komár proto, než se vydal na revírníka, vymýšlel si plán, kam se mu tak nejlépe posadit. Zamlouvalo se mu nejvíc jeho silné ucho, už proto, že by mu mohl udělat důtklivé kázání. Obezřele se přikradl na temně rudý boltec, posadil se, utřel si způsobně sosák, a chystaje se ku přesnídávce, zapískal: "Vidíš, člověče hříšné, co včil zmůžeš protivá mně?"

Nedořekl, když tu revírník vydal že sebe nelidský zvuk, v krku mu písklo, ústa se otevřela a odfukovala mocně.

"Tož tak, ščukáš," bručel mrzutě komár a přihotovil se k doušku myslivecké krve, ale revírník pohodil nohama, zachrčel a převalil se na druhý bok.

"Sakva, sakva, nic po tem není. Jen tak, že mi zebra nezlámal," zabrblal komár a odskočil hbitě ke vzduchu. "Aji komár aby se dal pojistit, zachce-li se mu navštivit takového divósa. Však počké, tatíku, podíváme se na tebe jinam, kde seš měkké. Fi, a taky kóří. Tak ho škaredě cétit!"

Přeměřil revírníka znovu bádavým pohledem a napadlo mu, že nejbezpečnějším místem útoku byl by nos. Je uprostřed, nech se ostatní tělo převrací jak mu libo, do země nos přece strkat nebude.

"Píííí, sakva, sakva, píí," zazpíval si komár a již seděl tam, kam si namířil. Nos byl ohromný jak hora, avšak plný močálů, prohlubní a studánek jak hora pod ledovcem. Kamkoli komár šlápl, všude tvořily se za ním drobné kalužinky, mastné jako železité lužečky na lukách. Neuvažoval mnoho, vyhlédl si jednu z těch četných studánek, nachýlil se a pil. Leč krve v tom nebylo. Chutnalo to náramně dobře. Komár polkl chvatně a hltavě několik vydatných doušků. Tu to zavánělo kmínem, tu zas bořím, pak anýzem a puškvorcem a konečně prudkou vůní, kterou loni vdechoval za podzimních večerů, když lidé otrhávali přezrálé švestky. Byl by pil třeba hodinu, ale tu pohnuly se obrovské ruce revírníkovy, rozpjaly se jako příšerné kleště a podrbaly nos na onom místě, kde si komár zamlsal. Jen tak, že jim unikl.

Jak se s toho nosu dostal, to mu bylo navždy hádankou. Když se probral z mrákot, jež mysl jeho obestřely, ležel jak dlouhý tak široký za stéblem ostřice. V zádech ho bolelo; divže si kříž nepřerazil, jak padl bez vlády a bez obrany na lodyhu sasanky. Snažil se povstat, ale nemohl se pohnouti.

Mladý domýšlivý skokan, pravý žabí hejsek, jenž vyskočil z cizí díry, kde byl právě na záletech, hleděl užasle na komára a prohodil dobíravě:

"No, občane, co to tu vyvádíte? Nestydíte se tu válet jako člověk? Mně se zdá, že máte drbku."

"Sakva, držte mě, nebo vám to tady všecko rozbiju !" vykřikl komár. "Mně je jaksi divně, jako bych byl v hospodě u muziky. Ani vstát nemožu."

Jeho tělo bylo pojednou lehounké jako pampeliškové chmýříčko. Nazvedl se a jal se tančit, rozhazuje kusadly a nejpřednějšíma nohama.

"Trálilali, trilili, tralala, trata," notoval si přitom. "Škoda, skokánku, že néseš ženská. Sakva, to bychom si poskočili. Trádili, trádala, tralala, šššššček, zahrajte vo tym bílým kvítečku. Sákva, povídám, a nehébéte tolik s tou zemňou, dyť je celá křivá a pořád se točí."

Komár uvízl jednou nohou na sedmikrásce, pozbyl rovnováhy a již lezel v trávě. Tak to žuchlo.

Skokan se rozchechtal, až se ohýbal.

"Kajpak lítáte ! Dybyste, občane, pil čistou vodu, tak se vám totok nestane," posmíval se komárovi.

"Neplké, klučisko cezí," - tak se skokanovi vůbec ve žlebu nadávalo, protože ho jakýsi rybniční pytlák v ospalosti dotáhl v kapse až zdaleka z Čech, z páně Lounkových sádek na pstruhy v Hylvátech - "šššščuk, sakva, a zavři ju. Kdes bel, dež hřmělo? Co, sakva, šššščuk. Ty seš takové bachrus hlópé, víš, neumíš se na zábavu ani podívat. Víš, ty šošnivcu zelené. Za vojny, tos byl černé a zluté, a včil se honem děláš na zelenkavo. To si včil trófáš, a spišejá tos seděl jen v díře u své mámy. Lepnu ti, ani sopel po tobě nezvostane."

V návalu zuřivosti, skokanovi nepochopitelné, počal komár káceti stébla, lámal traviny a posléze vyzuřiv se převalil se naznak a zůstal jako mrtvola. Hlava mu klesala a jen s napětím obou předních nožek ji udržel, zato tykadla jeho byla tuhá a nepoddajná, a ne a ne je sklonit. Skokan se škodolibě vysmíval.

"Jste vy mně zbrčené, jak ta vaša celá strana. Na každé schůzi halókáte, že brány pekelné ju nepřemohou, a vida, včil jste namožené. Ja, naša strana, to je strana, u nás nesmí každé myslet, jak by se mu zachcelo, nebo řečňovat podlivá svýho. U nás se musí každé řídit podlivá důvěrníka a usnesení, protože je u nás přísná orkanisací. Jak se sendeme, každé na schůzi nechá hubu v bahně a poslóchá, jak předáci spustijó. Brekeke, krrrrr, kekereke, brekekes. A když už žádné z nich nemože, protože má hrtan suché, vyzvedneme všeci hlavu nad vodu a spustíme všeci zajednó: brekeke, tak jest, brekeke kkss."

"Te bolševiku," zaškytl pracně komár. "Třebas trpím jak Adam, včil teprva poznávám, jak je svět krásné. Točí se, točí dokolečka a já s ňém. Člověk je pánem světa a na špičce jeho nosu je ráj a v něm rajská studánka. Su očarované. Nepatrná duša komára ve mně zaniká a su včil jak člověk."

Nadnesl se, napjal tělo křečovitě, roztáhl kusadla a počínal si skutečně jako před několika hodinami jeden z té trojice, jež se ubírala k domovu z hospody u Pásků. Bylo mu velice zle i velice dobře. Skokan dřevěněl úžasem a zvědavostí, a spatřiv, kterak komár uléhá do trávy a blaženě usíná jak obr člověk pod podrostem, zatoužil též po neznámém požitku. Zachvívaje se předtuchou nepoznané rozkoše, skočil rovnou na revírníkův nos. Z otevřených úst člověka sálalo na něj dusné vedro a přetěžké výpary. Obávaje se, aby nespadl mezi hrozné zuby, a roztoužen netrpělivě přesedal po nosu a tiskl se k jeho špičce. Jak to pálilo! Jako by seděl u kovářské výhně.

(III)

Revírníkovi honily se hlavou pestré sny. Zlézal v nich hory doly a najednou zabloudil až na severní točnu. Brr, tam bylo zima, až mu nos umrzal. Ledový mráz ho pomlel, otevřel oči a vytřeštil je nechápavě na skokana:

"Setsakrapes!" zahromoval. "Nožiska to má studený jak moja stará a nestydí se to lozit člověku po nose. Nebudu-li pak mět rýmu? Počké, ty blázne strakaté, eši já tě dostanu!"

Přisedl a hmátl po skokanovi. Ten ledva unikl.

Revírník stále ještě nevěděl, sní-li dosud, či co se s ním děje. Usedl, rozhlédl se a uvažoval, kde vlastně je a jak sem zbloudil. "Aha, už vím," upamatovával se. "To velebníček, duša taky hříšná, mne svedl k Páskům. On a rechtor seděli jako přikutí a já se pozdržel až do rána. O vy faluti ! Faláře si kuchařinka vyhubovat netrófá, rechtor má doma že ženskýho plemena jen tu svoju basu, a tož abych to obskákal jen já. Panímáma jistě po domě lamentí, že mě třeba aji pytláci zastřelili. Kdož ví, nevzkázala-li k šandárům, aby mě hledali. Bartošu, málo platný, lámé si hlavu, kerak se z této smole vypleteš. Stákryš, a ke všeckymu ležíš v takovým hóšču. Ba, ba, harafica je těžká a obsedlala si tě. Musíš ju včil čtvernožky nosit."

Prozkoumal obezřele svoje šosy, a přesvědčiv se, že kabát neutrpěl úrazu lezeckou partií podrostem, drápal se opatrně na světlo boží. Slunce, hodně již vysoko a blízko poledni, pronikalo haluzemi a revírník k nesmírné radosti postřehl na zemi uzoučkou stezku.

"Vida, veksl, o kterémś nevěděl," řekl si spokojeně. "Jakápak zvěř tudyma chodí? Aló, po něm!"

Na svahu k Černému žlebu hověla si v tu chvíli požehnaná liščí rodina po snídani. Matka podřimovala, ježto maličká Bystrouška proplakala celou noc a nedala jí spáti. Lezly jí zuby podočáky a to je s maličkými vždycky svízel. Teď se sice Bystrouška již upokojila, ale přece nešla si hrát s ostatními sourozenci a držela se vytrvale mamina hřbetu jak sukní.

"Jédamáne, tótni se, mami, co to," zažvatlala. Černonoska, Oháněček, Peřiderka, všecka ta drobotina ustala rázem v dovádivé hře a seskupila se kolem podivného tvora, který spadl doprostřed odkudsi z nebe a seděl tu udýchán, s očima vyvalenýma, jako by byl míli utíkal. Bystrouška k němu přičichla.

"Jé, ten je studené!" vykřikla.

"A holé jako kámen," prohodila překvapeně Peřiderka. "Oháňku zapomněl doma," divil se Oháněček.

"Mami, pjosim vás, a jí se to?" zaškemrala mazlivě Bystrouška. Stará liška neodpovídala. Libovala si nenadálý příchod žáby. Děti si pohrají a ona se aspoň trochu prospí. Mládež seskupila se pěkně dokolečka a živě rokovala, jak si s divným tvorem pohrát.

Byla tak zabrána dětinskou hašteřenicí a matka Liština poklímávala, že nikdo nepostřehl podezřelého šustotu v mlází. Dravčí tvář lidská vynořila se z houští. Okamžik sledoval revírník hru liščí rodiny, potom odsunul haluze, jež mu překážely, a jako šelma vrhl se po nejbližší liščce. Prut rozmazlené Bystroušky uvízl v kleštích jeho prstů, zatímco matka se čtyřmi zbývajícími dětmi dala se do divokého útěku do hlubin lesních.

Bystrouška vzpamatovala se zatím z úleku a umínila si, že neprojeví ani mrknutím bázně. Netušila chuděra, že ji očekává tvrdá budoucnost mezi lidmi, dny otroctví a po nich teprve po mnohém pokoření návrat k volnosti, doba odvety a konečně také čas štěstí.

Revírník Bartoš uchopil Bystroušku nelidsky za límec jak psa a vítězoslavně si ji prohlížel a uščuřoval se.

"Tož tak, ty kujóne, včil se vymluvíme doma na tebe. Řekneme, že jsem si na vás šel počíhat, a že proto jsem nemohl tak dlouho dom. Škoda že jsem vás nemohl pochytat všecky. Beztak naděláte nepleché nad pytláka. Blech máš dost, ale z teho si mocka nedělé. My je máme taky, chudáci aji bohatí. Podržíme si tě hezky a doneseme tě dom, ať z tebe majó děcka radosť."

Vesele vykračoval si revírník širokou sečí k Jezerské myslivně, nesa lišku pod paží jak školáci knihy. Nyní nebylo se třeba strachovati domácí přeháňky. Manželka, i kdyby byla rozzlobena navrch hlavy, změkne a zjihne vždy,

přesvědčí-li se, že pamatoval na vnuka Pepíka. Mohl si lozit po nejvyšších borech za vraním hnízdem, mohl si noc a den se toulat za mladými sojkami, bylo-li to kvůli Pepíčkovi, domácí mír nebyl porušen. Škoda že vnuk neoceňoval po zásluze dědouškovu lásku a lehkomyslně tropil nejhorší uličnictví, jež jinak byla uváděla revírníka Bartoše v záchvaty zuřivosti.

(IV)

Liška se cestování zcela nic nevzpírala. Prohlížela si zvědavě skupiny stromů, podivila se, když vyšli do polí, která se rozléhala hlasy pracujících, ale začalo jí srdce bíti, když se blízila k myslivně.

Hle, tam leží lidské doupě! A není zle pořízeno. Má několik děr větších i menších na různé strany, že by ho křeček lépe nevystavěl. Doupě je obydleno odedávna, neboť cesta k němu je důkladně vyšlapána. Zato nikde neviděti zbytků peří ani kožek, a proto Bystrouška nemůže uhodnouti, čím se asi člověk živí. Podle povšechného výrazu prvého člověka, kterého kdy viděla a jenž ji nyní nese, řekla by, že člověk živí se trávou a jetelem jako krávy, kozy a jeleni. Když však uviděla člověkovy zuby, dovtípila se okamžitě, že je masožravec. Člověk prozradil jí dokonce své choutky zevrubně. Vytáhl z kapsy vak, patrně zbytek střeva nebo žaludku neznámého zvířete, nasadil si záhadný sosák, a takto jím prodlouživ ústa, jal se požívati čehosi hrozně smrdutého a vyplivoval z toho modrý smrad, z kterého se dělala kolečka a obláčky kol jeho nosu. Bystrouška dospěla k názoru, že člověk žije asi jako hyena a že zhltává kromě mrtvých těl také mrtvé duše. Umínila si, že později záhadu prostuduje, prozatím se ohlédla, najde-li někde u lidského doupěte přece nějaké odpadky potravin. Nebylo jich nikde. Místo nich spatřila velké pohodlné lože, vysoko navrstvené, jež jako ostrov vyvstávalo z jezera.

U jezera kupilo se několik lidských doupátek, ale lidé v nich nebydlili, nýbrž jen zvířata. Některých mladá lištička neznala.

V jedné díře zahlédla tvora skoro tak holého jako člověk, s velkýma ušima, kterými stínil si oči. Tvor ten ležel a líně odfukoval. Lištička uhodla, že se přecpal. Nejspíše ho tolik pohostili ve velkém lidském doupěti, i usoudila Bystrouška, že zvíře, jež stále říkalo "chrouch, chrouch", je asi přítelem člověka, ba snad příbuzným.

Očekávalo ji překvapení téměř při každém kroku. Po ušlapané široké cestě hnal se jim vstříc malý člověk. Bystrouška uhodla v okamžení, že je to lidské mládě. Fi, kterak bylo ošklivé. Pouze na hlavě hrstku srsti a nejspíš počalo teprve obrůstat, ale slepé již nebylo. Vrchní kůži mělo ošklivě pomačkanou a na několika místech potrhanou a po srsti ani stopy. Nejstrašlivější byly jeho nohy. Ani jediného pořádného drápu nemělo na zadních, na předních byly sice nějaké, ne zcela vyvinuté, a proto asi nosilo lidské mládě přední tlapky pořád vzhůru. S lidským mládětem přiběhlo jiné malé zvíře a Bystrouška v první chvilce nevěděla, je-li také člověčátko. Chodilo pěkně po čtyřech nohách, leč velice nízkých a křivých, jazyk mělo slušný, až mu z tlamy vyčuhoval, i uši mělo onačejší než to, které chodilo jen po zadních nohách. Když došla tato dvě zvířátka až k revírníkovi, ztropila hrozný rámus, a i to čtyřnohé postavilo se pouze na zadní a jalo se Bystroušku nelidsky a nestydatě očenichávat. Bystrouška octla se v choulostivých rozpacích, svěsila prut, ježto nebylo nutno projevovati zvláštní potěšení při setkání s tvory tak nevítanými a dotěrnými. Revírník smál se na celé kolo a přistrkoval Bystroušku čtyřnohému protivovi k studenému nosu.

"To čučíš, Lapáku," chechtal se, až se v Bystroušce dech zatajil.

Čtvernozec Lapák představoval se zatím lišce skoro liščím způsobem. Očenichával ji kavalírsky a zdvořile, všude, kde se sluší a patří, a Bystrouška si v duchu řekla:

"Je vidět, že je to vzdělané pán. Že má škole a že není sprosté jako ledasjaké člověk. Musím se s ním seznámit."

Revírník Bartoš další zdvořilosti Lapákovy překazil. Vstoupil s ní do lidského doupěte a Bystrouška se zhrozila. Zde spatřila, že se prve nemýlila a že člověk je vskutku dravec hyeny hroznější. Po stěnách visely hustě jelení a srnčí hlavy úplně ohlodané, že by na nich ani poskvrnky mastné neulízl. Otřásla se hrůzou, ježto si představovala, že snad i ji lidské šelmy takto sežerou. A hrůza její stupňovala se ještě, když se probořila zčistajasna z neznámých důvodů stěna do vedlejší skrýše doupěte a v ní se objevila stará široká člověčice. Bystrouška rozeznala ji naráz od člověka. Nebylo třeba zkoumati to ani čichem, protože člověčice měla naprosto odlišný vzhled. Byla v těle o polovinu širší než člověk, nohy měla daleko kratší a sotva je bylo vidět. Když si bojácná lištička okoukla zběžně postrašeným zrakem její postavu, pomyslila si: "Mladých asi mnoho neměla, nevešly by se pod ni víc než dvě. Pijí ale člověčátka víc než husy."

Že před ní stojí člověčice, potvrdila Bystroušce též i jiná okolnost. Jakmile zhlédla revírníka, dala se do vytrvalého štěkotu a člověk jí nepostačil ani odpovídat. Zrovna tak to dělávala doma matka liška, když otec lišák přicházíval až pozdě kvečeru domů s potrhanou kůží, naježenou srstí, zpíval, výskal, vedl nesmyslné řeči a nechtěl říci, odkud přichází .

Starý člověk počínal si rovněž podobně jako otec lišák, jenž konejšíval ženu tím, že jí donesl nějaký vzácný úlovek, slípku, kačenu, koroptev nebo mladého zajíce. Revírník se rozkročil a chlubně ukázal člověčici ji, Bystroušku, která se v tu chvíli bojácně chvěla po celém těle. Člověčice hleděla sice na něho chvilku ještě nedůvěřivě, pak přestávala tolik mluvit a prostě řekla:

"Nanosíš mně s tím blechy."

Trochu pobroukala, ale pak šla a donesla věc, které lištička jakživa dosud neviděla. Byla to jamka, jako by ji z pařezu uřízl nebo že země vyloupl, a v ní bylo nalito po okraj mléka. Postavili ji na zem a vábili Bystroušku, aby pila. Bystrouška se nedala dlouho pobízet, poněvadž měla hlad. Lapák dychtivě obhlížel mísu a byl by ochotně Bystroušce s mlékem pomohl, avšak lidé na něho přísně křičeli. Lidské mládě přiklonilo se nad Bystrouškou a s hubou dokořán sledovalo každý její pohyb.

Tak dostala se Bystrouška do Jezerské myslivny. Zpočátku se jí stýskalo. Zde nebylo se s kým mazlit, koho potahovat za kožich, bylo tu jako v sirotčinci. Naštěstí Lapák se s ní spřátelil a rytířsky vyprovázíval ji po všech zákoutích lidského doupěte. A bylo jich tu také, že si toho nemohl dovoliti ani nejbohatší strýc liščí rodiny. Nejlépe zalíbila se Bystroušce skrýš pod skříní. Když se nasytila, zalezla si tam, vystrčila koketně hlavu a naslouchala ochotně rozprávkám Lapákovým, který se uvelebil zatím pohodlně na podlaze. Vykládal vtipné anekdoty, vyprávěl, často se dušuje, že nikdy nebyl zamilován, neví prý vůbec, co je to láska. Oddal prý se úplně umění, večer zpívává smutné písně, které si sám složil. Avšak revírník jeho umění nechápe a často ho nelidsky za to zpráská. Sytými barvami líčil jí dále svůj osamělý život, líčil jí trýzeň svého srdce, jež na něho doléhala v únoru a v březnu, v měsících lásky, blouznil o hnědých očích a ebenově černém šňupáčku, velebil nádherně dlouhé slechy, sahající až na zem, rozhovořil se o nádheře ocasu, který v závratném smíchu v blažených okamžicích zapomíná se vrtěti a tiskne se k milované hrudi, vnímaje horoucí tlukot drahého srdce.

Bystrouška dívala se na něj časem velice dojatě, časem velice lhostejně, jak jí kdy napadlo. Tu tvářila se pobouřenou studem, jindy mhouřila oči cudností a pod srstí se zardívala. Lapák neustával, až ji vyvábil z jejího útulku. A když jim bylo nejsmutněji, vynalezli nějaký žert a šprým, kterým smutek zahnali. Často oddali se povznášející zábavě. Lapák opravdu nebyl silák, ale zato uměl se lichotivě dotírati. Sevřel ji v náručí a slastně pištěl, když ho zalechtala čumáčkem pod krkem, dal se dokonce povaliti a chňapal jí po oháňce a zahrnul ji sty vroucích sladkých kousanců. Bylo patrno, že je celkem nezkažené štěně jak venkovský gymnasista.

Bystrouška arci neměla rovněž valných zkušeností v milování, avšak ledacos už přece vyslechla od špačků hnízdících nad rodným jejím doupětem. Špačkové tam žili v manželství velice nespořádaném, zvlášť v té době, kdy nebyl ještě vydán nový zákon o rozluce a rozvodu, a co chvíle docházelo u nich k hádkám i ku pračkám. Vyčítávali si navzájem hrozné věci nemravné a neslušné. Vyrozuměla z jejich křiku, že starý špaček je nestoudný záletník, že provádí všelijaké nepřístojnosti v koruně starobylého buku, kam slétávala se nejpestřejší cháska ptačí a opíjela se nezřízeným požíváním bukvic. Stávalo se, že na rozdováděnou společnost nejedenkrát doletěl datel a zle ji spořádal. Pranýřoval prostopášníky před veškerou farností ve svých kázáních. V sobotu po výplatě nejedenkrát zakročil v krčmě na starém buku policejní komisař krkavec s výrem a ostřížem. Mladí špačci nebyli ostatně lepší starých. Jeden měl hříšný poměr s toulavou kukačkou a naučil se od ní zanášeti do cizího hnízda. Jiný byl nucen platit ukřičené strace po kopečku lískových oříšků měsíčně a dcera špačkova, nepohledná, ušubraná, měla známost s mladým havranem, který byl ještě na vojně, toulávala se s ponocným sýčkem a častokrát přiletěla jí naklovat přísná tetka sova.

Bystrouška byla pamětliva těchto zkušeností, a běda Lapákovi, kdyby byl chtěl překročiti meze slušnosti. Strpěla, když se pokoušel o zcela mravné laškování, avšak vzala ho ihned ostrými zuby za hrdlo, kdykoliv se k ní neomaleněji přivinul. A jestliže ani to nepomohlo, okamžitě se válel v prachu. Nestyda psí, bral si to však občas za záminku a opovažoval se ku přílišným důvěrnostem. Jednou se opovážil polapiti ji celou tlamou za proutek, a tu ztropila mu takovou melu, že se z té duše zastyděl. Zalezl zahanben na smetisko a Bystrouška, vidouc jeho kajícnost a přesvědčena o opravdovosti jeho lítosti, přiběhla za ním. Aby ho přesvědčila o dobrotě svého srdce, přivinula se do jeho objetí a v nevinném přitulení si s ním zdřímla, zachovávajíc jinak panenskou nedůtklivost.

Netrvalo dlouho a Bystrouška cítila se takřka paní v lidském domě. Ukázalo se, že Lapák je naprosto nezkušený, že se bojí lidí a chová se hrozně zbaběle. Jen mu dali čuchnout k důtkám, a již lezl do nejtemnějšího koutka pod postelí. To Bystrouška byla podnikavější. Jednala vždycky odhodlaně a rázně jako emancipované děvče. Jestliže zapomněli dáti jí včas snídani nebo jí dali jakési bryndy, kterou bylo maličko cítit mlékem a mnoho spáleništěm, neváhala ani okamžik a postarala se hbitě o něco onačejšího na zub. Než se ostřílela, přihodila se jí arci nejedna nehoda. Tu vylila talíř polévky a znamenitě si pochutnala, jindy zas vyskočila na lavici u kamen v kuchyni a pustila se odvážně do neznámého lidského jídla. Bylo řídké a chutnalo nakysle. Bystrouška neměla ovšem potuchy, že je to těsto na lívance. Když se však do toho jednou dala, nehodlala povolit, a hubujíc na lidskou neumělost kuchařskou, žrala vytrvale, až jí bylo z toho zle. Jindy zas bývaly dny, kdy byla s životem v myslivně načisto spokojena.

Paní revírníková vytáhla z trouby kachnu, dozlata upečenou. Vonělo to po celém stavení a Lapák si brousil zuby na kosti.

Bystrouška měla také laskominy, ale ani jí nenapadlo čekati až do poledne, kdy se lidé krmívali. Umínila si, že si ke kačeně jen přičichne. Na víc si netroufala, protože se bála, aby jí nevyprášili kožich. Přičichla, a vůně byla tak svůdná, tak líbezná, že otrčila všecky vousy. "Nech teho !" zafňukal pod lavicí Lapák.

"Neboj se, jen kósek paprčky," zašeptala obezřele Bystrouška. Ne, něco takového neměla dosud v hubě. Hlava se jí zatočila, a tož ukousala paprčku a za chvilečku přitáhla celou kačenu pod pecínku. Lapák, chudák, díval se na ni, po vousech mu teklo, ale bál se třeba jen přičichnout.

"Neboj se, strašpytle," domlouvala mu, "ukósni si taky sóstečko, šak jim necháme kosti."

Tenkrát z toho byl takový řádný výprask, že si podruhé Bystrouška také raději utřela pouze vousy a všecko, co z trouby vycházelo, nechávala na pokoji. Ale mlsnota ji nepřecházela. I jala se proto mudrovat, jak si dopřát pochoutky, aniž by vzbudila pozornost a hněv lidí. Po dvoře běhá tolik slípek, kuřátek, všady to pípalo a tikalo, že paní revírníková jistě je nemohla spočítat. A když paní revírníková povídala kdysi služce, že musí pozabíjet zbytečné kohouty --- "k ničemu ta havěť beztak není" ---, nerozpakovala se jí Bystrouška pomoci. Kohoutek ukdákanec daleko nevyletěl a neuběhl. Bystrouška zaťala mu do krčku tak obratně zuby, až hlavička odletěla, a zakrátko byla z něho hromádka peří za plotem. Bystrouška byla docela spokojena a s lítostí vzpomínala na starého tátu lišáka, co se chudák časem nasháněl a nastaral, než přinesl starou kavku pro celou svou rodinu.

Pouze jedno trápení, zato citelné, měla Bystrouška při tom pěkném živobytí v myslivně. Bylo to lidské mládě: Pepík, vnuk starého revírníka. Kluk byl jak ostříž, a nemohl-li uklovnout, aspoň drbl. Nedal jí chvilky pokoje, burcoval ji z nejkrásnějšího spánku a ke všemu dovedl si občas jiného malého člověka, aby mu pomohl Bystroušku soužit.

"Kóké, Franto, že nevíš, co máme. Podivé se, máme lišku, to," chlubil se svému příteli, chytl Bystroušku za krk a vyzvedl ji, byť se mračila, aby si ji kluk mohl dobře prohlédnouti.

"Co mám z teho," odsekl Franta. "Šak je krotká, nekóše." "Že, vsaď se," posmíval se Pepík.

Liška nedbala těchto urážlivých slov a slíbila si, že je pomstí, až přijde čas. Smyslili si kluci nakonec hru, která Bystroušku uváděla v bezmezný vztek. Pepík ji držel a Franta jí přistrkoval až k nosu prut. Oba kluci se při tom nehorázně smáli. Pepík chtěl to také zkusit, ale byl důkladnější. Strčil jí prut až do nosu a měl ukrutnou radost, že Bystrouška kýchla. Tak ji škádlili nyní oba.

"Copak su já nějaké pes jak Lapák? To ešče ne," zahubovala liška.

"Slyšíš ju, jak vrčí," zajásal Pepík a Frantík šup jí zas prutem po nose.

"Neché teho," zavrčela Bystrouška, "pohládnu tě." Nyní zas Pepík se přikradl a čib ji.

"Klučisko ušmórané, přestaň," vyjekla Bystrouška liščí řečí. "Ešče jen hni."

Kdežpak, aby kluci přestali !

"Počké, včil ju polechtáme oběma ščagélky zajednou," ponoukal Pepík Frantu.

"Už je dožraná, dé pozor, chce kósat ! "

Frantík napomenutí uposlechl a stoupl si o půl šosu za Pepíka.

"A včilka na ňu," kázal Pepík.

Bystrouška se jen naježila. Umínila si, že ani nepípne, pouze vycenila zuby a tlamu výhrůžně rozevřela. Pepík, který byl dědečkův a babiččin mazel, a tudíz pořádný nevázanec, ušklíbl se zlomyslně a udeřil ji prutem po uchu.

"Tož ty tak, uderils, a včil poteče tvoja krív!" Vyletěla jako šipka, a neuvažujíc, co počíná, již držela Pepíka za nohu. Chtěla ho původně jen postrašit, aby dal pokoj, avšak ve zlosti se zapomněla a stiskla zuby vydatně. Pepíkovi se až gatě otřásly lekem, zakřikl a spustil:

"Ááááá, búúúúú, to bólí, ona mně uhryzla létko. Dědečku, kde ste? Babičko, pote sem ! Ona mě sežere. Franto, pomoz ! Aááá, búúú...

Franta stál jako sloup, jako pobóchanec - jak mu později Pepík vytkl - a vyčkával daleko trpělivěji než Pepík, až liška povolí. Bystrouška si uvědomila, že se unáhlila a že bude zle. Nechala kluků a rozběhla se hledat bezpečné skrýše. Pepíkův křik a brek ji štval dál a dále, a čím více se vzdalovala, tím rychleji běžela. Franta se zatím vzpamatoval.

"Nevřéské," domlouval Pepíkovi. "Ešče přindó vaši a nabijó ti. Víš, jací só dědóšek zlí a jak nám kázali, abysme nedráždili ani Lapáka, třeba si sedí jako knedla. Mě vyženou a ty dostaneš naliskáno."

Pepík uznal, že Franta mluví rozumně, zaťal zuby a trpěl jako mučedník bozí. Kamarád přiklekl, ohledal znalecky ránu a povídal:

"Díru máš v noze pěknou, ale to se zahojí, a gatí neroztrhla. Pojď, radši té potvoře vypráskáme kožuch."

Bystrouška byla už u vrátek, ale zaslechla přece výzvu Frantíkovu. Nechť se jí dařilo v myslivně dobře, nerozpakovala se. Výprask je šeredná věc, a les hluboký, klidný zvonil zpěvem ptáků, šuměly rozvážně bory a jedle a Bystrouška zatesknila po lesní tiši, po domově, po svobodě, nedbala mis a hrnců a hnala se úprkem do boří.

Ohlédla se a litovala, že Pepíka nekousla pořádněji, neboť kluci blížili se k ní každým okamžikem. Postřehli její úmysl a nechtěli ji jen tak zhola pustit.

"Chyťte ju !" řvali oba o přítrž.

Kdo by chytal lišku utíkající do lesa! Kohout ne a slípky teprve ne. Vlaštovky se chechtaly těmto závodům, chrobák vylezl na hromádku, ve které nalezl slušné živobytí, a div se za břicho nepopadal, ospalá sůva ve vršku modřínu hubovala, že ji ani ve dne nenechají spát, a veverka si povídala, že liška není stvoření docela ošklivé a že taky umí slušně s ocasem zacházet, chce-li.

Veškero ženské pokolení na světě od hodiny stvoření svého je zvědavé. Jen z toho důvodu vypustil patriarcha Noe z archy holubici, aby obhlédla zatopenou zemi. Kdyby byl poslal holuba, byl by se ohlížel po nějakém dobrodružství a byl by se vrátil stejně hloupý a nevědomý, jak byl vyletěl. Tož vrozená zvědavost to byla, jež zavinila nové otroctví Bystrouščino. Napadlo jí mrknouti okem po pronásledovatelích a možná že tak učinila trochu i že zlomyslnosti; ohlédla se. Darmo cvrček v mezi volal varovně: "Zdrhé, zdrhé, zdrhé!"

Neštěstí bylo tu. Rump, a už ležela hore břichem a všecky čtyři od sebe. Hodně se lekla, jak se převalila, ještě více se zastyděla. Dívčí stydlivost zabránila jí vstáti a pelášiti dále. Vždy k lesu bylo jen několik kroků! Ne, Bystrouška se pečlivě zahalila proutkem. Aby tak někdo uviděl, co by neměl !

Pepík s Frantíkem zajásali, poskočili a již ji měli. Bystrouška, stále ještě v záchvatu cudnosti, zapomněla pro to ostatní, kde má zuby. Kluci ji lapli za kožich a s uprchlicí hnali se vítězně zpátky do myslivny.

Paní revírníková objevila se na zápraží. Vidouc kluky i lišku uválenou a zvlášť Pepíka s porvaným lýtkem, dohněvala se a zavolala na manžela, jenž prohlížel pozorně pasti na škodnou.

"Ty, tato, tu lišku ti vyhodím. Smrdí a zavazí všude, a děti pořád za ňó spózijou. A co škodé nadělá."

"Tož ju uvážu," řekl rázně revírník a hned učinil, jak byl pravil.

(V)

Bystrouška sedí chudák u psí boudy, zahanbena, pokořena. I Lapák se na ni přišel podívat hezky svrchu.

"Mělas ty dělat podlivá mě," povídal povýšeně. "Mělas neutíkat, mělas nevylizovat míse a nebyla bys tu včil seděla."

A kohout svolal okamžitě valnou schůzi svého hejna. Naparoval se ostruhami a peřím a uspořádal slípkám poučnou přednášku.

"To, to, dívéte se, jak je člověk spravedlivé. Kdyby ne jeho, jak by to vypadalo na světě. Honila si nás slečna liška, a včil sedí a neví kudyma kam. Na řetázku, hé? To proto, že nesnáší vajec a nesedá trpělivě na hnízdě. Pracujte, snášéte, já vám pomožu a lidi vás budou mět rádi."

Paní revírníková byla asi tuze spokojena jeho rozumnou řečí, i šla a nasypala slípkám čerstvého zrní. Tak to totiž v lidské společnosti bývá. Ani kuře darmo nehrabe; kdo má však hubu a umí řečňovat, hrabe pořád a pořádně.

Bystrouška jen taktak, že se nerozplakala zlostí. Zaťala zuby, aby zbytečně nenadávala, protáhla se na slunku, a tváříc se, jako by se jí urážlivé naparování kohoutovo netýkalo, vyhoupla se na boudu. Schoulila se tam a napjala veškero úsilí, aby se ovládla. V hlavě jí to ovšem vřelo touhou po odvetě a kromě toho nechtělo se jí do suchých brambor, kterých jí nasypali na špinavou misku. Slepice zatím, podníceny řečí kohoutovou, uspořádaly demonstrativní průvod kolem boudy. Chocholka, slepičí bába stará, pomlouvačná, uplkaná, dívala se na ni posměšně a krákorala zlomyslně.

"Trp, trp si. Však zaslózíš, hé!"

Bystrouška ji klidně nechala, až se přiblížila k boudě. Nechala ji, i když vypjala pohrdavě vole, natáhla krk a vystoupla na špičky, aby dobře viděla Bystroušce do tváře. Teď teprv Bystrouška vyskočila, zakroutila Chocholce krkem a odvlékla ji do boudy. Slípky se rozletěly, kde se dalo, a pyšný pan kohout v úprku se natáhl jako veterán, když se vedle něho střelilo naostro. Ticho nastalo ve dvoře a Bystrouška hodujíc rozhlížela se po něm hrdě, jako by patřil jedině jí. Pěkně se to spalo s plným břichem, pěkně se vstávalo zas při dobré chuti.

O slepici nelze říci, že je tvorem zvlášť chytrostí obdařeným. Duch svatý, osvěcuje svět, vydal se že všech svých darů patrně hned u člověka a nechal ostatní tvorstvo v temnotách. Než tak hloupé slípky přece jen nebyly, aby lezly Bystroušce až pod nos. Boudě vyhýbaly se zdaleka a pranic neohlížely se na to, že jí kručí v břiše.

Pokusila se lákati je k sobě. Nejdřív zkusila to s kotrmelci a rozmanitými prostocviky. Slípky se po ní podívaly jedním okem a hrabaly klidně dál na hnoji. I postavila se Bystrouška na střeše boudy a začala řečnit. Mluvila o útiscích, o vykořisťování porobených, o spravedlivé odplatě a nakonec přislibovala slípkám, že vyženou člověka z myslivny a vyvlastní ji pro sebe.

"A kdo nás bude krmit?" zakokrhal rozhořčeně kohout. "Ty snad ?"

"Pojď sem, já ti to pošeptám, aby nás člověk neslyšel. Zpráská nás, jestli o tom budeme mluvit nahlas."

"Pravda, líbíš se mi," zlobil se kohout, "nejdřív plna hrdinství a hned z toho se bojíš pípnout."

"Hleďte, slípky, takového máte vůdce !" spustila Bystrouška. "Ohavný sobec, myslí jen pro sebe. Chce vás pro své choutky, protože za to bere mizerný žold od člověka. Osvojte si všecky stejná práva, odstraňte samozvance, odstraňte staré řády, stvořte si nový svět a novou společnost, kde se budete rovným dílem rozdíleti o radost a štěstí."

"Bez kohóta?" zvídala stará slípka, která občas kokrhávala a měla všelijaké spády.

"K čemu potřebujete kohouta?" odvětila Bystrouška s výsměchem. "Nejlepší zrnko sezobe sám, a do čeho se mu nechce, na to si zavolá vás."

"Tak tě klofnu!" rozhorlil se kohout. "Slibuje odstranit člověka, aby nás sama sežrala, tlama hladová."

Obrátil se k ní zády a slípky rozptýlily se opět po dvoře.

"Než bych se dívala na vaši zaostalost, raději se zaživa pohřbím," řekla liška a jala se hrabati skutečně před boudou jámu jako hrob. Až to na všecky strany lítalo, jak hrabala. Důl se hloubil a konečně Bystrouška v něm zmizela i s ohonem. V slípkách ozvala se stará zvědavost. Obcházely, otáčely se kol jámy, ale žádná neměla dosti odvahy nahlédnouti do ní. Posléze vrhly se na kohouta, nadaly mu zbabělců a naléhaly, aby se podíval, je-li už liška mrtva. A kohout jako dobrák uposlechl. Načepejřil ocas, natáhl krk a chlubně zazpíval, aby ukázal slípkám, že je rytířem bez bázně a hany. Netušil, že je to jeho píseň labutí. Vznesl se honosným obloukem a spustil se na okraj domnělého Bystrouščina hrobu. Liška lezela v jámě bez hnutí. Kohout podrbal se zobákem rozpačitě pod křídlem a už chtěl říci svým soudružkám, že je po lišce.

Tu zatmělo se mu v očích, zatmělo se před ním a nad ním a jako ta jáma rozevřela se liščí tlama. Slípky zaslechly jen její chechtot, prchajíce uděšeně ke kurníku.

Od té doby hejno slepičí řídlo nezadržitelně. Bystrouška tloustla a líbilo se jí na řetěze víc než na svobodě. Ničeho se nelekala a ničeho se neobávala tolik jako onoho okamziku, kdy zhltne slípku poslední. Okamžik ten však nenastal.

Revírník líkl vytrvale na kuny, ale pasti byly vzdycky prázdné a paní revírníková chodila den po dni zasmušilejší. Vajíček nebylo, dvůr se vyprázdnil, vymřel.

Jednoho dne po ránu, když sama šla sypat drůbeži, vyšla jí vstříc sirota, poslední slepička. Peří na hlavě zježené hrůzou, stála tu na jedné noze a krákorala si truchlivě na rozloučenou s krásným světem. Žít bez lásky se jí nechtělo, a proto se odhodlala, že půjde a poprosí Bystroušku, aby rázem ukončila její trýzeň. Stýskalo se jí po kohoutovi, po jeho něžnostech. Všude bylo tolik červů a drobného, chutného hmyzu, tak krásně by se bylo žilo v kruhu rodinném, leč marno vše. Darmo kvokat, když z čistých vajíček ani nejmenší kuřátka se nevysedí.

Paní revírníkovou pohled na osamělou slípku dojal k slzám. Pustila zástěru, vysypala nazdařbůh zrní a rovnou namířila si k boudě Bystrouščině. Tam to vypadalo jako u žida peříčkáře.

"Ty sloto jedna!" spustila, stojíc uprostřed slepičího hřbitova. "Toto mám já za to, že jsem nepřemluvila svého blázna starého, aby mi z tebe dal udělat štuc? Ale počké si, tobě já povím, bestijo."

Bystrouška přikrčila se k boudě. Ne že by se v ní bylo hnulo svědomí, naopak nářek staré ženy byl jí k smíchu a ona se pouze přetvařovala, aby nějakou neslízla hned. Nudila se a nebyla s to ovládnouti se, aby nezívla. Vyhlíželo to, jako by byla řekla: "E, nevrč !"

A to paní revírníkové dodalo.

"Ať se propadnu, jestli tě nevykopu kopáčem hnojským," zahrozila a rozběhla se k hnojisku.

Bystrouška vyskočila. Rozhlédla se bystře dvorem a pomyslila si:

"Teď, nebo nikdy!"

Nebylo jí lehko opustiti lidské doupě. Odvykla tu starostem o život a práci, zapomněla, jak vypadá život venku v lese, ochočila se. Nesnadno je měniti pohodlné otroctví za nepohodlnou svobodu, vyžadující strádáni a přičinlivosti. Stává se i lidem, jak jsou moudří a rozumní, že neradi a z donucení svrhnou okovy a ještě dlouho potom vzdychají a naříkají

"Bývávalo líp, když se o nás jiní starali."

Nezbývalo však mnoho času. Bylo nutno jednati rychle. Bystrouška se srdcem bolestným vzala do tlamy provaz, který ji poutal k boudě, a byť to byl provaz předválečný, řupla odhodlaně do něho. Na rozloučenou pohladila oháňkou zemi, kterou ušlapala, a pak zvolna, krokem váhavým a opatrným, zabočila ku plotu. Přehoupla ho a za ním přikrčila se do kopřiv, aby viděla, co se bude díti.

Paní revírníková vracela se ozbrojena kopáčem. Pro slzy neviděla na cestu, hněv háral v její duši, a nechť si měla měkkou povahu, umínila si, že Bystrouršku zabije. Rozbité mísy, zkažené obědy, Pepíkovo lýtko, potrhané slípky, to vše volalo o neúprosnou pomstu.

Došla na místo, ale bouda byla prázdná, jen kousek provazu tu zbyl. Paní revírníková upustila kopáč.

"Staré, zastřel ju !" zvolala zoufale, "nebo z teho budu mět smrt."

Kopřivy za plotem se zavlnily, zvedl se obláček prachu, ryšavý ocas kmitl se v něm.

To Bystrouška vracela se na svobodu.

(VI)

Les byl veliký, pustý a tajemný. Tak jevívá se všem lidem (a nejvíc básníkům a malířům), jdou-li jím sami. Bývá jim tam smutno, ba pociťují občas divný strach, jaký zakoušíváme v dětských letech - strach z ničeho. Ovšem když tam jdou lidé dva a dva, bojí se zase něčeho - aby je totiž nikdo neviděl. Staří vzpomínají, i když se tomu brání, jak se mívali rádi a jak pěkně bývávalo v leckteré lesní samotě, mladí nemají na vzpomínky kdy a neztrácejí času.

Bystroušce bylo jako člověku.

"Kudypak včil dál?" povídala si. "Neznám stezníků. Nevím kudyma kam. Smutno je mi. Proč jsem tak sama? Kdybych aspoň měla kóska stříšky nad hlavou !"

Opustila ji bývalá čtveračivost. Upomínky ji roztesknily. I na Lapáka, nemotoru, se tesklivě rozpomněla. Kdyby nebylo kopáče, kdyby nebylo myslivcova karabáče ! Tam do boudy nepršívalo a miska bývala stále plná.

"Do hroma!" zahubovala sama sebe a přetáhla se zlostně oháňkou. "Aby se liška v lese ztratila !"

Nad hlavou jí prosvítalo, vycházela na mýtinku a rázem spadla z ní tesknota. Nebyla tu sama. Uprostřed seče na malém brdku stála osobnost zvířecí, jí neznámá, která vzbudila ihned její pozornost. Osobnost tato stála po pás v díře. Stála nikoliv nějak ledajácky, nýbrž z jejího postoje, z každého chlupu, z očí k obloze obrácených, z nosu vzhůru pansky otrčeného a že vznešeného držení pracek zářila ohromná povýšenost nad celým okolím. Bystrouška se přikrčila za podrostem všecka zkoprnělá a pravila si v duchu

"Hrom ti dé pac. Copak je totok za panáka!"

Byl to milostpán jezevec, domácí pán, mládenec obstarožní a bývalý císařský rada v lesní říši. Šatil se velmi solidně, nedbaje zbrklosti módy; a jeho popelavý, dědičný háv byl střihu ne zrovna elegantního, zato pohodlného, jak ulitý na jeho postavu, zvlášť na velebné bříško vyběračného labužníka a všestranného oblízala. Ač v úřadě nesloužil a samotářsky soukromničil, zachoval si podle rodinné tradice licousy, jež jeho tváři dodávaly zdání šlechtického.

Se světem rozešel se dávno a kašlal na společenské vychování a vybroušenost. Příčinou toho byla nešťastná láska. Kdysi před lety zamiloval se do krásné vydry za Černým zlebem. Byla to slečinka z rodiny, kde se všecko třpytilo čistotou, kde se denně umývali, oškrabovali si pečlivě drápy, nenosili hlíny mezi prsty a kde nadevše dbalo se na lesk a úklid v domácnosti. Šatili se přepychově, což vysvítá nejlépe z toho, že ani ženy lidské nepohrdají vydřím kožichem a že čepice vydrovka udrzela se za našich dob pouze na hlavách prozíravých statkářů.

Domácí pán jezevec chodil za vydrou vytrvale. Líbil se mu její pruzný, honosivý krok, ocas měla vždy nádherně upravený v okouzlující úsměv a nežrala všelijak, nýbrž jen ryby. Jezevci šla z lásky až hlava kolem. Ba nescházelo mnoho, že by byl začal psát i verše. Protože však v rodině jeho dědila se krom domu a aristokratické tvářnosti úctyhodná omezenost, nenamáhal se vůbec, aby vyjádřil své city milostné formou oduševnělou. Činil to zcela jednoduše podle svého vlastního vkusu. Nosil jí nejpěknější slimáky, výborné myši, odchované v ořeší, znamenitého, křehkého masa, někdy vyhrabal jí výtečnou prima ponravu, která se rozplyne na jazyku jak karlovarská oplatka. Vydra dala si jeho dvoření čásek líbit, ale když se jí naskytl slušný bratranec, aktivní důstojník od pionýrů, dala jezevci nepokrytě najevo, že je starý osel.

Od té doby samotařil docela. Lovil myši, ptáčky, slimáky, avšak jen pro sebe. Stal se břichopáskem a obratným lovcem, takže měl vždy hojné zásoby a za vojny prováděl s nimi výnosný obchod řetězový. Jeho špižírna byla pověstná široko daleko. Tloustl, bříško mu kulatělo, byl stále při chuti, a když zásoby jednak spotřeboval, jednak rozprodal vždy do zimy, líně pak prospával celé měsíce ve svém bytě až do jara. Protože si vyměnil hojnost tabáku, oblíbil si dýmku a vydržel se povalovat od rána a,ž do božího večera na lůžku.

Toho tedy dne, kdy Bystrouška prchla z myslivny a vrátila se do lesa, vytáhl zas jednou paty z domu. Pozoroval počasí. Sledoval let komárů, vážek, baboček a přesvědčil se, že barometr prudce klesá a že přijde patrně nepohoda. Ostatně kuří oka pověděla mu to rovněž. Z toho důvodu se rozhodl, že si obstará neprodlené důležitou domácí potřebu, aby nebyl za deště nucen vyjíti přes práh. Když to udělal, mizel opět ve své díře.

Bystroušce to arci nedalo. Protože neznala zvyků a zásad lesního obyvatelstva, o slušném obcování s ptáky, plazy a jinými zvířaty neměla potuchy a navykla si sprostým nectnostem lidským, připlížila se k oknu jezevcovu a nahlédla dovnitř jako člověk, který také rád strká nos do cizího. V myslivně hajný Špaček také často nahlížíval do komůrky, když si služka Andula hledávala blechy. Úžasem otvírala Bystrouška tlamu, vidouc nádhernou komnatu a v ní domácího pána na vzácném pelechu, an si pokuřuje z dlouhé dýmky. Nebyla s to potlačiti výkřik údivu.

"Hdopak to tu vřeská?" řekl jezevec a převalil se na druhý bok. "Já, milostpane," pravila způsobně liška.

"Ty sloto zebrácká, blechatá! Já ti povím. Přestaneš čučet!" rozkřikl se dohněván a zapomínaje vlastní důstojnosti.

"He, he," zasmála se liška, "povidé si. Beztak máš jazyk líné. Řečó se potíš. Divéte se, válí se tu, milostpán, dům má, že by se tam tři vešli, a chudákovi vynadá za to, že se na ňé sce jen podívat. He, he, leží jak kráva v lóce, a mě by chcél sprohnat. He, he, to teda ne !"

"Já ti dám chlámat se tuté před naším ! A už héb ! Nebo tě dám dochtorovi, ať ti zažaluje u sódu."

"Třeba toť," řekla jízlivě liška a nazvedla posměšně oháňku. Tu z jezevce spadla rázem jeho vrozená lenost. Chytl pometlo a prásk, prásk ji; až jí za ušima nabíhalo, jak ji přetáhl. Odskočila v leku do bodláčí a ke všemu se podrápala. Zaťala, zuby zlostí, přisedla si a jala se nadávat nyní ona. Mnohá ovocnářka že Zelného trhu by jí byla záviděla její výřečnost.

"Ty gambáču zhnilé, syrovče syrové, vrazedníku nad Šlosárka, co já ti dělám, že mě mlátíš? Zavazím ti, špinavče špinavé, že mě klučeš? Les je tak velké, ale hde, vzpomene si milostpán, že nikdo nesmí ani okolová jeho oken umazaných. Já bych tě měla dát k slavnému sódu, ale kdo by se s tebó mazal? Stojíš ty mně za to? Abys ty ale věděl, tak to nenechám ani za živé svět. Rovnó du včilka k bytové komisí. Šak ti páni povijó, budeš-li ty se roztahovat v té své kuti. Až tě vykvindujó, to uvidíš, co je to nemít stropu nad hlavou, sprostáku h1ópé!"

Jezevec poslouchal dole jen tak na půl ucha. Chtělo se mu spát. "No, nechať si pokřičí. Ženské nepřehádám, tož lepčí mlčet," povídal si a zapaloval si vyhaslou dýmku. Liška však nelenila a usilovně přemítala, čím ho pořádně dohněvat. A když si vzpomněla na jeho přepychový byt i že by bylo škoda vláčet se po kancelářích a žebrat u bytové komise o zabrání domácnosti jezevcovy, usmyslila si, že ji zabere sama.

"S pánisky nic nespravíš, všechno uplatijó. To by už dávno ani domácím pánem nebyl, dyby neuplatil !"

Bouřlivý výstup vyvolal zatím sběh sousedstva. Rorejs, poskakuje po větvích jasanu, vykládal zlomyslně každému, kdo ho chtěl poslouchat, že jezevec je pěkná firma; nakeťasil prý si, dobře si pomohl a teď prý si fouká. Před válkou prý neměl než jediných gatí. Ale dlouho prý mu už to tak nepůjde, aby že svévole zliskal chudáka ženskou za to, že se opovážila zastavit před jeho domem.

Bystroušce, jež s pýchou pozorovala tento projev účastenství, napadl méně obvyklý projev pohrdání a pomsty zároveň. Přičapla si pohodlně, zvedla nožku a jala se jezevce bombardovat.

"Totok máš, plesnivče, na svá urozenb hlavu. A je-li ti teho málo, hnedké ti přidám. Můžeš to posbírat, ať máš s čím zasi keťasit. Z tvyho vznešenyho baráku, abys věděl, udělám si s odpuštěním tento. . ., a budeš-li to vyhazovat, vem si glazétky, aby se ti to nezarazilo za nehty. Máš je mocka fajnové."

Jásala nad svou pomstou. Jezevci bylo dole zle. Vykasal si rukávy, svlékl manžety a pustil se do nepříjemné práce.

"Každé kósek obrac a vyfóké. Je teplé a popálil by sis ruky. Vida, umí to, mohl bys do Brna na prácu, rádi by tě tam zametačem udělali. Ešče nemáš plyskéřů?"

A jezevec pracoval dole ve svém bytě, až se zpotil a pod žebry ho píchalo. Jeho panská povýšenost a důstojnost opustila ho načisto.

"Holota neřádná, nemravná," huboval, "komisí mně to hrozí, nadá mi to a nakonec si z mého bytu udělá s odpuštěním veřejné záchod. Počkám chvilku, až odende, okno si zahrazdím."

Vyházel doklady liščiny hanebné msty do poslední smítky, uvelebil se opět na pelechu, nacpal si dýmku a zamyslil se. Vyčítal si, proč vlastně dávno z této chajdy neodešel.

Mohl si přece vystavět krásnou vilu na slunné stráni pod javory s vyhlídkou na údolí řeky, kudy žlebem vinula se hlavní cesta této lesní končiny k napajedlu. Vzdyť už tolik užil samotářství. V některých hodinách povstávala na oné cestě rušná promenáda, zejména za kouzelného osvětlení svatojánských mušek. Jeden šestnácterák vodíval se tu s laňkami - hříšník starý, patrně herec ! - uhlazený, oslňující elegancí chování - co chvíle s jinou; mladé zamilované kuny dávaly si tam dostaveníčka, ohavný tchoř, jenž čpěl hůř než vinopalna a který se povaloval s oblibou v nejhorších dírách, tropil tam nestydatě výtržnosti, žebral a otravoval vzduch, kdykoliv byl po zásluze odbyt; zaječí hejskové stavěli tam na odiv své kožichy a pírka křiklavého, moderního střihu, co křeček, nenasytný lakomec a žrout, dřel se tu do kopce s nákladem, až mu huba tíží praskala.

"Což aby ses tak oženil," prohodil mimoděk jezevec z toho všeho uvažování. "Něco tak pěkného ženského by přece neškodilo."

"Tebe by zrovna někdo chcél," ozvalo se výsměšně nad jeho hlavou. "Jak seš v kapse klusté, tak seš h1ópé hůř než bot. Tadyk máš něco ženského, abys věděl, že su uznalá."

Zkoprněl, a než se vzpamatoval z úžasu, byl mokrý od hlavy až k patě. Za největších lijáků se mu něco takového nepřihodilo. Uděšen mrkl vzhůru a spatřil Bystroušku v postavení velmi choulostivém - jak dvě Líšeňky, když vyvrcholí jejich hádka. To již věru přestávalo všecko ! Stěží dýmku zachránil před zátopou. Kdyby byl měl revolver, byl by lišku uličnici ihned zastřelil. Div ho mrtvice v hněvu spravedlivém neranila.

Hluboce mravně rozhořčen povstal, rozhlédl se po své milé světnici a rázně odplivl. I v papučích měl plno a zásoby potravin byly docela zkaženy. Zahrozil pěstí do okna a chystal se vyskočiti, aby lišku důkladně potrestal. Včas ještě se rozmyslil. Kdyby se honil po lese s takovou, valně by cti nedošel. Ještě by ho vykřičeli jako rváče a

neotesance, veta bylo by po dobrém jeho jméně a pověsti zděděné po předcích.

"Vystěhuju se," řekl si odhodlaně. Osušil si slzu, jež mu vytryskla z oka, sebral a sbalil své věci, naposled rozhlédl se po svém bytě a vyšel že stavení. Na prahu se zastavil nevěda kudy kam. Na brdu krčila se v jalovci Bystrouška a chechtala se na celé kolo. Jezevec pohodil pohrdavě hlavou. Však na stráni nad žlebem bude lépe, daleko lépe, tam taková podezřelá cháska se neopováží, tam bude míti pokoj, do podzimu bude hotov s novým přístřeším. Pyšně otrčil nos, a neuznávaje lišku hodnou již ani nejpohrdavější ho pohledu, vykročil statečně do vysokého lesa.

Bystrouška vyčkala, až zašel do houšti. Potom vrátila se k opuštěnému doupěti. Natrhala suché trávy, vymetla lůžko, zavrtěla vítězně ohonem, zazpívala radostně, spustila se do díry a uvelebila se v měkkém pelechu. Poprvé prožívala rozkoš soukromého vlastnictví. Ráno ji vyhnali lidé a ona div nezoufala, nyní je domácí paní a les kolem dokola je jejím lovištěm. Pod modříny je tolik bydlišť králičích, holubi sídlí ve skalách, všude všeho hojnost.

Bystrouško, neboj se, krásně se ti tu bude žít! Zanedlouho spala jako v bavlnce. Vyspávala poprvé ve svém.

(VII)

"Ach ja, tak před půl rokem!" vzdychl revírník Bartoš, míře tichým městečkem rovnou k Páskovu hostinci. Bylo již září, slunce ještě hřálo, ale jen měkce z posledních sil, jak bývá večer pod duchnou, když uléháme. Žár už byl tentam. Babí léto předlo se vzduchem a les počal prokvétati do žluta, do červena, a když vítr zavál korunami stromů, studilo to, jako bys pramenité vody do dlaní nabíral.

Na Vranově byla pouť.

Revírník vypravil tam ženské, takze ve stavení zůstala jen děvečka Andula. Byl jist, že rodina vrátí se leda až pozdě v noci. Zatoužil využíti té volnosti a k Páskům opět směl již od svaté Anny. Když tam tenkrát přišlo bílovské procesí jak obyčejně, tu otvíral oči Švábenský, Jedlička, Menšík, kdekterý hajný i kolega Folkner. To hleděli, jaké má otec Pásek kuželky! Byly to ty nové, slíbené od něho, revírníka Bartoše, z drva hlaďúnkého, bílúnkého, jak ženská kolena, a stály pěkně jako svíce na oltář. Jetě teď se revírník rozesmál, vzpomínaje na údiv svých sousedů a kolegů. A proto uspokojen a vesele hvízdaje, vpadl dnes k Páskům. Ač začínala jeseň, která budí v starých lidech stesk, bylo mu mladě, že se až bál své rozdováděnosti.

Farář a rechtor ho očekávali najisto. Uvítali ho nadšeně a neuplynulo čtvrt hodiny a byli jako vždy, kdykoliv se sešli, pilni v mariáši. Jak se pleskalo o stůl a hřmělo v klenuté jizbičce! Jakmile naskytlo se zvlášť podařené kolo, zabouřilo veselí, až se strop třásl. Rechtor dokonce v rozjařené náladě -- patrně zbujněl dlouhými prázdninami - počal zpívat. Nejprve odezpíval, doprovázen farářem, starobylou studentskou "Gaudeamus igitur", pak sáhl k písničkám novým, totiž zde na horách teprve novým. Tu jednu, o panně Veronice, byl nucen třikrát opakovat. Farář tvářil se sice nevinně, jako by nechápal, zato revírníka písnička rozehrála. Chvilku seděl přemítaje, potom obrátil se k faráři a promluvil: "Důstojné, nebudeme mět slavné zdavky? Koně vyhazujó, když nejvíc muchy ščípou. Nemyslíte, že si rechtořisko nějaká osedlala?"

Rechtor se zapálil a neodpovídal.

"Non des mulieri corpus tuum," řekl farář, jako by pohřbíval rechtorovo mládí.

"Ty poťóchlenče, pověz, máš-li jakó, co!" hrozil revírník. "Darmo se nezapaluješ jak višňa. A vy, důstojnosti, nedožíréte zasi latinó. Jak s ňou začnete, končí to s nama pokazdé špatně. Vzpomeňte si tenkrát na vesno!"

"Non des mulieri corpus tuum," opakoval důrazně farář. "Čerta starého tomu rozumím," zabručel revírník.

"No tož, to je po česku: Nedáš ženě těla svého," přeložil farář svůj výrok, poněvadž rechtor se k tomu neměl.

"Baže, včil už ne. Či tétok ostrývce říkáte tělo?" pošklebovalo se revírník, zvedaje šosy rechtorovy a ukazuje na jeho postavu, suchou jak louč, kostrbatou, věru jak ostrývka k česání ovoce, Rechtor, aby odvrátil od sebe nebezpečí, že bude po celou noc terčem vtipů, honem řeč převracel.

"Páni fořti mívají neštěstí horší, než jsou ženštiny. Slyšel jsem, že vy jste si tenkrát na jaře donesl domů lišku. Jakpak se vám vydařila?"

"Déte s ňou pokoj rozkřikl se revírník. "Ta mě, potvora, dostala, lepší ani nevzpomínat. Rád jsem se té bestije splel. Ale že by liška byla chytré zvíře, to není pravda. Svede to ledasco, ale nakonec i liška zhlópne."

"Aby vás bůh nepotrestal!" napomínal ho farář. "On jedině ví, čím kterého tvora obdařil. Může se vám tato opovážlivost ještě pořádně nevyplatit."

"To bych rád viděl. Liška je chytrá. trochu, dokud se nezačne kaňkovat. Načisto jak člověk. Všimněte si toť rechtora. Není on moudré člověk? A podívéte se, včil místo vám namazal pikové eso mně. Rechtore, kantore, zpíváš o panně Veronice, ale mně se zdá, že bude ešče zpívat jakási panna Veronika tobě. Aji ty zhlópneš, a jak! Ženaté člověk, fuj, setsakrapes, to už není člověk. To je půl člověka v kleštích. Je to slabost všeckyho stvoření, že se nakonec uskřípne, a dokáže to aji liška, nechaj si je chytrá, jak sce. Podlivá mého, aji u lišek je manželstvo - konec rozumu."

"A víte vy vlastně, co je manželství?" tázal se ho káravě farář.

"Tož, co bych nevěděl," odsekl revírník, "spíš než vy, důstojnosti. Za třicet let cétím to v celém těle. To je setsakrapes, rnanželstvo . . . "

"Manželství je sedmá svátost," doložil rechtor.

"Třeba. Já zasi říkám, že je to hlópost tuplem," vybuchl revírník. "Hleďte sami! Důstojné si popíjá, a přinda dom, nikdo ani muka. Rechtor, kdyby přišel třetí den, taky dobře. Ale já? Vyspal jsem se tenkrát v lese a komár mě poščípal na nosu, žaba po mně skákala a pak aji lišku si dotáhnu pro škodu dom, abych se měl nač vymluvit, aby paňmáma nebrblala. Včil jsem si to zaonačil jinak. Lapáku, deš sem! Vidíte jé, to je můj pes, a jaké pes, setsakrapes ! Věrné, chytré, poslušné. Ja, kdyby ta psí duša měla ženské tělo, na minut hodiny chcu ovdovět. Dnes, to se dom

nebojím. On mne dovede beze všeckých starostí a v pořádku."

"Nu, s liškou si ještě vzpomenete na nás," řekl varovně farář. "Do hroma, ke všem ďáchantům, nemám nač vzpomínat ! Utekla a je. Já ji hledat nepudu, ani mně nenapadne," vrčel revírník. "A co ty, rechtore, karty pleteš, čert aby tě spral. Piky si přebíjí žaludy. Mně se zdá, že ti nějaká hlavu pomátla. Hráš jak náměsíčné. Štěstí v lásce, neštěstí v kartách."

Rechtor se bránil, jak uměl. Tentokrát té štiplavé rozprávce neunikl. Zlobil ho revírník, poškádlil ho farář, ba i hospodský Pásek si omočil.

"Dyk on, páni," povídal náramně vážně, "dal si pan rechtor nové oblek šít ! A jaké ! Včera mistr Švehla přinesl nám teho štofu na okážku. Koliknácte let on už si nových šatů neřídil, až včíl. Totok jistě kvůlivá nevěstě."

"Abyste vy nerýpali," hájil se rechtor. Vstal od stolu, přistoupil k oknu naslouchaje do dálky, a zvednuv pak prst, pravil téměř tajemně:

"Kohout zpívá."

"Nech kohóta kohótem," odbýval ho revírník, "pro jedného Petr Krista zradil."

"Já, že by byl čas jíti už domů."

"Dom," rozesmál se revírník, "pro ten šňupec tvého spaní, setsakrapes. V týmhle rozhodně vězí fěrtóšek . . . "

Rechtor nedočkal konce jeho řečí. Zaplatil a vyrazil do šeré noci. Co zbývalo oběma přátelům než říditi se jeho příkladem? Když však stáli venku pod blednoucími hvězdami, pozvedl revírník varovně ruku k obloze a zahovořil.

"Ty rechtore, jidášu, co ty tak spícháš z hospody? Mně se zdá, že přeci své staré kosti chceš prodat ženské místo židovi. Dělé si, jak umíš, ale litovat budeš, to mi věř! Darmo si budeš vlasy rvát, byťsi jich mocka nemáš. Povídajó posměváčci, že pánbůh ženské z psího ocasa stvořil. Lež je to; hrubá lež, kamaráde! Viděls něco na ženské pravého? Povídáš: ne, já taky ne. Zuby, rulíky, růžečky na tvářích, sem tam všelisco, faleš a jen faleš. A viděls někdy psa, jedinkého psa s falešným ocasem?" Na mžik si revírník oddechl a hned pokračoval ve svém kázání. "Povídáš zasi: ne. Tož vidíš. Viděls, povídám, ženu, kerá by muža vedla z hospody a půl slovíčkem by nezazďárala? Takové se, kamaráde, nerodijou. ‚V potu tváře jísti budeš chléb svůj,` pravil Hospodin,Adamovi, že, velebníčku? Ale o pití ani muka. Kdyby byl udělal zmínečky, že píti budeme s bázní a třesením, to by se byl dal už prvé muž s první ženskou rozezdat a bylo po lidstvu. Tuto můj pes, ten mne povede jak anděl strážné až do postele. Taková je žena a takové je pes. Pojď sem, Lapáku, pojď! Ty seš pes nad všechny psy, setsakrapes! Zvostávejte zdrávi, sbohem, pánové!"

Pronesl pozdrav poněkud ironicky, drbl do klobouku a zamířil ke svým lesům.

(VIII)

Tož rechtor též zamířil. Ale jak a kterak! Stezka se dnes klikatila dvojnásob než jindy a zeměkoule byla kulatější. Smekal se po ní stále.

"Buďto mám těžiště pohyblivé," jal se uvažovati, "nebo se Země točí od západu k východu. Cosi dnes není v pořádku. Bylo mi třeba, abych já takto ponocoval v hospodě u cizích lidí? Bylo mi třeba, abych já nespal, když spí celý svět? Potřebuju já hledat ve tmě cestu domů a býti rád, že si nevyvrtnu nohu nebo ruku? Zatracená cesta, zas ji vybral déšť. Toho všeho by nebylo, kdybych já vysedával doma. Sám? To je nemožno. Bylo by znamenité míti společnost, domácí, dočista maličkou společnost."

Tu stanul na rozcestí. Běloučká stezka odbočovala zde mezi živé ploty zahrádek a rozbíhala se k malebným vilám. "Kdybych neměl hole čili opory vůbec, domů bych se nedostal," rozpřádal rechtor svou úvahu. "Dvě nohy a hůl, to jsou tři opěrní bodové. Těleso třemi body podepřené má nejpravidelnější stabilitu čili stojatost. Nu zkusíme to bez hole, jaká je naše stojatost. I mordije, že upadnu!"

Seznal, že jeho poloha, ať opřena o dva či tři body, je naprosto vratká. Teď sebou smýkl kupředu, teď zas dozadu, a proto si namířil ku plotu vroubícímu stezku.

"Silozpyt je věda pokusná," jal se přemýšleti hlasitě. "Proč bych tudíž já nedělal pokusů? Newton vynalezl zákon přitažlivosti zemské vida padající jablko. Nic platno, Země se dnes točí, když ne obráceně, tož aspoň na několik stran zároveň. Jsem zvědav, jakou já vynaleznu přitažlivost."

Povznesl ukazováček do výše čela, spokojil se pouze s dvěma chabými opěrnými body vlastních nohou, neboť duši jeho bylo tak lehce, jako by měla křídla motýlí, a sladce zašeptal:

"Přitažlivost duší! Nechť se mi třeba posmívají, já ji přece miluji. Kdybych ji nyní potkal, vyznám se jí, zaslíbím se jí a přisáhnu jí, že si ji vezmu za poctivou manželku."

Náhle obešel ho divný pocit svaté hrůzy, a rechtor honem uznal za vhodné spočinouti opět na třech opěrných bodech. Vítr zašuměl křovím; tak jemně, tak líbezně zašelestil v haluzích.

"Staccato!" vzdechl vroucně a zkušený muzikus ozval se v rechtorovi.

Van větru dozněl a sněti zatřásly se melodicky po vteřině novým, tajemným záchvěvem.

"Flaggioletti," zaúpěl tlumeně a prsty jeho rozrušeně jaly se přebírat po holi jak po krku milované basy. Byl jako očarován, a když posléze povznesl oči, kameněl úžasem. Uprostřed snětí spatřil v tmě noci nejasně tvář vyzírající z krajek čepce. Byl to duch, přízrak, byla to skutečnost? Byla to ona. Cítil se před ní bídným hříšníkem.

"Terýnko!" volal pohnutě. "Terýnko, vy zde?"

Tvář mezi širokými, velkými listy přiklonila se níže ku plotu, jako by ona chtěla popatřiti na něho a slyšeti jeho slova zblízka. "Koprním, Terýnko," počal znovu. "Kdybych byl věděl, že vás tu potkám, že mne vyhlížíte, nebyl bych seděl tak dlouho u Pásků a byl bych je tam dávno opustil, obžerníky oba. Promluvte a rcete, nehněváte-li se vidouc mne tak pozdě a v takovém stavu."

Záhadná bytost zavrtěla milostně hlavou.

"Vy mne milujete, Terýnko, a já vás návidím už leta letoucí. Pětadvacet let, počítám, je tomu nyní, co jsem vás spatřil poprvé. Váš osud je v mých rukou a čekám, co mi odpovíte."

Pro jistotu promnul si oči a zjev usedlé, rozvážné spolumajitelky velkého poutního cukrářství, které zdědila společně s bratrem v nejkrásnějším rozkvětu po rodičích, stál tu opravdu před ním.

"Odpusťež muži chabému, hořícímu láskou," zablouznil. "Půjdu za vámi, sevru vás do svého objetí, chcete-li."

Hlava v čepci stydlavě odklonila se od plotu.

"Aha, dělá mně místo," pomyslil si rechtor, "kdož ví, co ještě dnes ode mne čeká?"

Hbitě upravil svůj šat, neboť si vzpomněl, že v staromládenecké roztržitosti leckdy zanedbal některé maličkosti, zejména leckterý knoflík, které uvádějí pak útlocitné dámy v trapný stud. Vír vášní jím zalomcoval, hůl vypadla mu z ruky a rechtor rozběhl se ku plotu, chtěje se přes něj mladicky přehoupnout. Jako blesk projelo tu jím ledové zklamání. Velká, přezrálá slunečnice zírala na něho tupě z listoví a rechtor, nemoha se zadržeti v rozběhu, zaklopýtl a přemetl se nejkrásnějším kozelcem svého života kol vlastní osy, až plot zapraskal.

Když povstal a vzpamatoval se - to trvalo hezkou chvilku, ježto člověk, točí-li se na točící zemi, není dalek úplného potočení -, řekl si smutně, louče se s marnou vidinou štěstí manželského:

"Silozpyt je věda pravd nad pravdami. I přitažlivost k srdci ženskému podléhá především setrvačnosti. Letíme-li za prázdnotou, může nás zadržeti i ten hloupý plot a rána do hlavy. Dobrá, byl jsem také na hlavu padlý chvilečku, kdežto jiní lidé potřebují k tomu celé roky."

Ač se utěšoval takto úvahou důstojnou velkého filosofa, přece jen nezbavil se stesku kráčeje dál, arci s menšími oklikami, k svému staromládeneckému bytu. Ustavičně pociťoval ještě zmatek a ledacos jevilo se mu opačně. Nebylo divu, vždyť stále měl pocit, jako by měl nohy nahoře a hlavu dole.

"Zatracená dírka," klel, když stanul u domovních dveří a marně pokoušel se je otevříti. Klobouk mu spadl v tom zápase s nerozumnou, mrtvou hmotou. Z opatrnosti opřel se holí a zkoumavě prohlížel si zámek.

"Co já si počnu?" postýskal si trpce. "Já mám klíč zubem navrch a zámek nemůžu přece obracet ! To by trvalo třeba do rána." Chopil se kliky, aby neklesl hrůzou, a tím zajistil si bezděčně i rovnováhu ducha.

"Počkat !" zajásal. "Zámek nebudu obracet. Co kdybych obrátil klíč?"

A hle, dvéře se otevřely.

Jak milý byl mu dnes staromládenecký jeho byt ! Jak přívětivě vítala ho věrná družka basa, stojíc pokorně v koutě! Ba, jak výborným nápojem byla i ta voda, ač zteplala ve dzbánku !

Pracně se vysvlékal v pocitu převrácenosti světa.

"Co já to jen včera vyváděl !" káral se hořce. "Mám pravý rukáv na levé ruce nebo mám pravou ruku v levém rukávě? Ale; boty mám dobře. Na každé noze správně jednu. Mohl bych si to - také poplést, a proto začnu zouvat obě najednou. Tak, levou přišlápneme a pravou ryc."

Zouvák je nejklidnější, nejpokojnější součástkou lidské domácnosti, pokud ho svévolně nepřivádíme z rovnováhy. To právě učinil rechtor. Vzpomněl na přízrak slečny Terýnky, vzpomněl, jak se hnal za přeludem, a pravil si:

"Byla to ztřeštěnost chlapecká, že jsem se hnal kupředu. Což kdybych byl pěkně předstoupil, drže se plotu takto a. .." Zákon přitažlivosti byl teď mocnější než prve zákon setrvačnosti. Stůl, lampa, džbán, sirky, svíčka v divokém neladu a směsici sletěly na zem jako prve on, ale zato rechtor, jemuž noha prudce vysmekla se že zouváku, dopadl na měkkou, nadýchanou postel.

"A mohla to být postel manželská," zašeptal si a oči zamžily se mu slzami. "Kdyby bývala totiž ona, Terýnka, při tom a kdybych byl nepadl na hlavu."

(IX)

"Memnésthó anér agathos eínai," říkal si poněkolikáté důstojný pan farář, když se byl rozešel se svými přáteli. "Pamatuj, abys byl mužem dobrým," opakoval si řecká slova i po česku.

"Hrome, z kterého klasika je tato věta?"

Zadumal se nad ní. Svítalo mu. Ach ano, tenkrát býval mladičkým studentem, když slova ta poprvé četl. Vyřezal si je do lavice jakožto heslo svého budoucího života. Toužil tehdy státi se mužem dobrým, hercem, a ne hercem ledajakým, nýbrž prvním milovníkem, louskati srdce jako vlašské ořechy, milovati, stále milovati. Neboť to znamenalo mu v oněch letech - anér agathos einai.

A zatím?

"Přešlo to všecko a teď tu stojíš jako smeták zapomenutý v koutě, když jím po plesu zametli. Anér agathos einai. . . to je přece z Xenofontovy Anabase. Jak stárneme, jak zapomínáme!"

A pan farář, zajistiv se též třemi opěrnými body jako asi v téže chvíli rechtor, uspokojen, že se upamatoval, zapaloval si bůhví pokolikáté kubovku. Nehořela a nehořela, jako továrna dobře pojištěná proti požáru. Napjal všechny síly své, zapukal, avšak tu opěrný bod poměrně nejjistější zakolísal, hůl, o kterou se opřel, ujela a farář posadil se drobet náhle na tvrdou zemi.

"Nechť, však nehoří," povídal si chlácholivě, "sedě dá se také přemýšlet. Co jsem já se takto nasedával, ale ne sám. Copánek měla jako že zlata, těžký, svítivý, a očima se dívala takto, nevinně, nechápavě, jak by nevěděla, co je svět."

Pan farář ještě svedl ten něžný pohled dívčích zraků, který kdysi bodával u srdce. Dávno, dávno tomu. To on, jako "panáček Alois", věren už jen zpola svému heslu, s mládeží hrávával divadlo, divadlo dojemné, například "Na

statku a v chaloupce". No tož, pak byl konec pěkné té idyly, když kterási Mařenka octla se v požehnaném stavu s řeznickým tovaryšem a ten se vzpíral jejímu nařčení zuby nehty a vymlouval se na něho, na panáčka Áloisa.

"Oči jako tůň, v hloubce obloha nebeská a ještě hlouběji ošemetnost a zrada jak slizké dno. Mne obviňovali, protože já nepoklesl. Bývala jako kočička na jívě. Zuzana cudná v lázni. Od té doby neměl jsem již pohledu čistého ani pro jedinou."

A pan farář dlouze se zadumal a myšlenky jeho nenalézaly vyjádření.

"Proboha, tady nesmím sedět," vzpamatoval se po chvíli. "Sedl jsem si zrovna před ševcem Nesrstou. Za živý svět nechce rozumět tomu, že každý člověk je křehká nádoba, a popsal by mne hezky v novinách."

Nazvedl se trošku a zas klesl, nazvedl se znovu a dostal se na kolena, čtvernozky sebral klobouk, který se mu prve zakutálel, sebral i kubovku, jež se jak na zlost rozhořela jako voňavý františek, a po několika pokusech dosáhl normální lidské polohy. Zpocen a znaven, s hlavou těžkou, s očima samovolně se zavírajícíma vykročil k faře. Bylo mu hůře, když doklopýtal k prahu, než rechtorovi, ježto on klíč zapomněl. Pozvedl tedy hůl, zabušil na dveře a dopadl na ně veškerou svoji tíhou.

"Otevřte," zakřičel, "otevřte."

Dychtil uniknouti výčitkám zmařeného života, které ho pronásledovaly v šeru noci jako upíři. Jeho věrná hospodyně, jež znajíc způsoby milostpánovy a nemohouc usnouti pro loupání pod levou lopatkou, doposud bděla, zaslechnuvši úder do dveří, sběhla rychle že schodů, aby mu odemkla. Byla úplně oblečena a prosta veškeré koketní svůdnosti. Otevřela hbitě a hodlala ustoupiti s náležitou uctivostí stranou, když dvéře se rozlétly a pan farář padl dovnitř, jí přímo k nohám. Doutník mu z úst ani nevypadl, ač mumlal horlivě slova hospodyni neznámá.

"Memnésthó anér agathos einai." Hospodyně zaslzela nad jeho ubohostí.

"Zas už ti kumpáni hříšní, rechtor a revírník, měli ho v práci," posteskla si v hněvu. Odtáhla faráře z prahu, zamkla a s nadlidským úsilím vláčela ho do ložnice. Vlastníma rukama ho vysvlekla jako dítě, spodní kalhoty mu zavázala, aby mu nespadly - ovšem se při tom zarděla a odvrátila se cudně - a uložila jej posléze na lůžko.

"Tož co, jak je?" tázala se.

"Dobře, ach tak dobře," vzdechl farář blaženě a vzápětí usnul. Memnésthó anér agathos einai - pamatuj, abys byl mužem dobrým!

(X)

"Veď dobře, Lapáčku," zahovořil prosebně revírník Bartoš ke svému jezevčíkovi, když se doškobrtali městečkem za humna. Svatá Trojice na pokraji polí zadívala se na dvojici hříšnou, rušící posvátný klid noci, a zdálo se, jako by se byla pousmála svými pískovcovými rty. Revírník se poohlédl, a vida, že tu není nikde živé bytosti, pokračoval v rozprávce se svým věrným psem.

"Pánbíček milé stvořil svět dokonale, ale v jednom byl přece chybující. Podívé se, Lapáčku, a tato chyba nás vyhnala z ráje. Žena to byla, setsakrapes. Počíté: V šesti dnech byl svět stvořené načisto, sedmé den, v sobotu podlivá židovského, odpočíval a nejposlízejá v nedělu chodil člověk po rajské zahradě, vykládal se zvířaty, jako příkladně já včil s tebou. To víš, neděla je prachzatrackané den, protivné, dlouhé jako půl moře. Pěkně si to dovedu představit, jak temu člověku bylo; hospodé nebylo, kamarádů nebylo, karet, ničehož nic, a rozprávky se zvířaty měl hnedké po krk. Pomysli si, Lapáčku, o čem bych já mohl vykládat celé den s tebou, s ovcou, s oslem, slonem atak dál. A tož byl smutné a z teho všeckýho měl na krku ženu. Pánbíček mu ju udělal pro potěšení. Ženská byla nedělní práca, a to znáš, zač taková štuchačka v nedělu stojí. Dneské pracuje v nedělu leda švec. Ženské majó nedělu v krvi, a proto se tak pořád parádijó. Chlap uviďa ju zhlópl, sedmkrát zhlópl."

Věrný Lapáček za té rozprávky přestal vrtěti ohonem, zastavil se a zavrčel.

"Mlč, kamaráde, mlč, nechcu se róhat. To já hovořím, huba prostořeká, aby cesta ušla. Mlč a veď dál. Dom eště daleko. To ti ale povídám: Já byt v ráju, ani sem po ženské nevzdechl. Dobře bylo býti člověku samotnu. Psa bych za ňu byl nedal."

Lapák nespokojil se tímto polichocením a zavrčel hlasitěji. "Protože všecko, co je chlap," pokračoval revírník, "zhlópne v jisté čas po jaře, když je máj teplé. Ostatně není v tym člověk sám. Zhlópne každé tvor v svoju dobu, byťsi to aji liška byla."

Teď však zdálo se, že má Lapák řeči revírníkovy zrovna dost. Vysmekl mu šňůru z ruky a rovnou rozběhl se do pole.

"Deš semka, potvoro, geh zurück," zakřičel revírník; avšak Lapák nedbal, zaštěkal divoce a hnal se dále.

"V tymto něco vězí," pomyslil si revírník, "bez příčiny by tak zlostně nevydával."

I jal se uvažovati; a poněvadž mu to působilo obtíže, vytáhl si faječku a zapaloval. Člověku se snáze myslí, má-li trošku kouře pod nosem.

"Setsakrapes do hroma! Na minut hodiny se vsadím, že je v tym naša liška. Ať se na místě propadnu, netólá-li se tu." Skutečně Bystrouška toulala se polem. Postřehla revírníka a slyšela dobře, když vykládal o jejím zhloupnutí. Neboť mluvil víc než hlasitě, jak už to mívají ve zvyku lidé, kteří žijí víc venku než pod střechou. Jeho slova ji zlobila, i přiblížila se pokud možno blízko, aby uslyšela víc. Ve své opatrnosti zapomněla, že revírník má s sebou pušku. Ta zmínka o zhloupnutí ji rozezlila.

"Počké," řekla si, "uvidíme. Já ti povím, kdo je h1ópé. Ukážu ti, že to ešče nésu já, a nevím, koho to víc bude mrzet." Povídala si to také nahlas, a tu ji Lapák zvětřil a hnal se k ní, touže se setkati s dávnou kamarádkou. Byl by ji asi doběhl, kdyby nebylo revírníka. Ten rozhněván zpronevěrou Lapákovou zastavil se, vytáhl píšťalu a hvízdal jak bez

rozumu.

"Vrátíš se!" volal. "Myslíš, že jsem zapomněl dutky doma, podivé se hen."

A chudák Lapák chápal též, že je zle. Skrčil se, jako by se chtěl propadnout do řádků brambor, a plazil se po břiše k pánovi. Zahlédl dutky a očekával věci nedobré. Z opatrnosti zatáhl jazyk, zatvářil se seč byl nejnevinněji a chystal se olíznout i boty svého velitele, kdyby se snad rozmyslil a ustrnul se nad ním. To by však člověk nebyl ani člověkem. Revírník zmocnil se, ač silně kolísal na nohou, šňůry a počal nemilosrdně Lapáka vyplácet.

"Tož ty tak, taky bys pána nechal, setsakrapes. Za to, že ti důvěřuji víc než osobě ženské? A ta je při všeckým přece jen trochu taky člověk. To mám od tebe za svoju starostlivost?"

A jak práskal, tak práskal. Nebohý Lapák ztratil úplně hlavu a zdravý rozmysl jako revírník a uhýbaje ranám kroužil kol něho, pokud šňůra stačila. Než všecko má svůj konec, i šňůra, jen trápení našeho konce hned tak brzy není. Již se nebožák jezevčík škrtil, jazyk vyplazoval a naříkal, až se to rozléhalo ozvěnou přes pole a lesy. Rozpomněl se na Bystroušku, kterak se smávala jeho zbabělosti, rozpomněl se, jak hrdinsky překousla provaz, který ji poutal k boudě a k myslivně, a rozhodl se, že bude následovati jejího příkladu, že ji vyhledá v lese a že rázem skončí svou otročinu v lidských službách. Po pádné ráně vyskočil, a napínaje veškeré síly, chtěl se revírníkovi vydrati.

Dopadl ten pokus škaredě, neboť vzápětí po něm revírník, jemuž se zatočila z honby v bludném kruhu hlava, pozbyl rovnováhy, dopadl jak dlouhý tak široký na zem. Ale neuhodil se, protože padl na měkko, přímo na Lapákův hřbet. Tím vyvrcholilo psovo utrpení. V té chvilce si chudák myslil, že nastala jeho poslední hodinka. Zaúpěl, co měl hrdla, šňůra povolila, avšak Lapák nyní již na útěk nepomýšlel. Nemohl se prostě pohnouti. Usedl, chytil se za hřbet, aby se přesvědčil, je-li celý, a hořekoval vytrvale.

"Aspoň mu udělám po celém lese a v polích ostudu, aby kdekteré zvíře vědělo, jak je člověk ukrutný."

Ani revírníkovi nebylo dobře. Padl hodně zvysoka a lekl se víc, než udeřil. V kříži ho bolelo, hlava mu šla kolem a pot lil se mu že skrání. Jak tu tak seděl, zahromoval nedbaje hanby:

"Zatracené dobytek, setsakra sviňa pes."

Nad horami svítalo, jasnilo se, a i revírníkovi se rozbřesklo, že takto nemůže domů. Pomačkán, uválen, znaven dobelhal se na kraj lesa, ulozil se do hebké trávy a ve chvilce spal. Spal tvrdě v podzimním tom jitru jako tenkrát na jaře. Ale tentokrát nepřiletěl ani zbožný komár, poněvadž sešel starobou, ani skokan nepřihopkoval, ani nebylo nikde nablízku liščího hnízda, zato Bystrouška, zkušená a zmoudřelá, vyhlížela na něho z křoví.

"Vidíš, kdo zhlópne," vrčela škodolibě, "zhlópne aji bez ženské. Ta by ti včil byla věru dobrá."

S Lapákem byla naprosto spokojena. Pes očenichal revírníka, rozpačitě u něho postál a pak, nedbaje příslovečné věrnosti psí, pomalu se vzdaloval, a belhaje o všech čtyřech, vracel se do myslivny.

(XI)

Minulo léto, minula jeseň a na Bystroušku dolehly těžké starosti. Nastaly mrazy, nevlídné, krátké, zachmuřené dny a napadlo sněhu, který prozrazuje stopy. Les utichl, jak by vymřel. Zhuběněl zajíc, koroptev stala se plachou, zamilovaný, fintivý bažant přestal chodit na dostaveníčka do vysokých jetelin. Dostavil se hlad. Bystrouška, mrzutá, vychrtlá, prolezela celé dny v doupěti zděděném po jezevci a vzpomínala na blahé dny v myslivně. Každou vzpomínku doprovázel však hněv na revírníka, který ji hluboce urazil slovy o liščím zhloupnutí.

"Baže jsem zhlópla," stýskávala si, když pozdě kvečeru procitnuvši vycházela na práh, aby se rozhlédla po okolí. Zívala hladem a únavou, dýchala si zimomřivě na šlapky a přemítala, jak odpomoci bídě. Nynější lov připadal jí žebrotou. A když vůkol rozložila se noc, malátně protřísávala si zimní kožich a na vratkých nohou vydávala se do žlebu k sídlům králíků doufajíc, že některý zoufalec dá se jí polapiti.

Tak také jednou k vánocím bloudila rozmrzelá seky a zmolami, až dospěla na známá místa. Hle, tam za modříny a jedlemi stojí myslivna, lidské doupě, sníh na střechách, tma v oknech, pouze Lapák z dlouhé chvíle sem tam poštěkne. Slzy jí vstouply do očí a hrubě zaklela na svou svobodu. Nebývalo lépe tenkrát, když se válela v teple pod pecí a pod skříněmi? Ani u boudy na potupném provaze nebývalo tak zle jako teď.

Co tak uvazovala, ozval se tichou, rozjiskřenou, mrazivou nocí známý hlas, který ji potěšil i podráždil. To kohout, dědic starého kohouta opatrného, procitl asi že sna a v rozespalosti zazpíval, ač bylo stěží po půlnoci.

Bystrouška neváhala. Rychle se rozhodla. Vzpomněla na díru ve zdi obkličující dvůr.

"Hoho, Bystrouško, dnes budeš jest jak pán! Jen žádné strach, jen spí-li pitoma Lapák!"

Protáhla se děrou. Mrkla dychtivě po kurníku, mrkla po boudě Lapákově. Spal jak ponocný a pod kurníkem v krmníku chrápalo spokojeně prase. Jinak se ve dvoře ani stéblo nepohnulo. Bystrouška poskočila, přeletěla žebříček a otevřela obratně dvířka kurníku.

"Hloupáci lidé, ani si kloudného zámku neopatřijou," zavrčela a vpadla dovnitř.

Bylo tam dusno a nepříjemně jak v leckterém obecním hostinci. Div si neodplivla, když šlápla do vysoké vrstvy slepičího neřádu. Slípky seděly pěkně pravidelné na řadě. Jak v parlamentě to zde vyhlíželo. Každá hlavu pod křídlem, ocas nedbalkově rozčepýřený, a kohout ke všemu zobák dokořán. I ve spaní měl hloupě zamilovanou tvář, jako by láska byla jediným jeho životním posláním.

"NA to!" povzbudila se liška, cvakla zuby a kohout nebožtík vyletěl že dveří. Znalecky vybrala si k němu několik kuřat - kdo by se trápil s tuhou, suchou slepičinou, to se hodí leda lidem v městě -, a když uznala, že jí zbude ještě hezká hromádka do zásoby, vyhoupla ven a odtahovala kořist za zeď. Přecenila však své síly, neboť tři kuřata byla nucena ponechati na dvoře. Na kraji lesa se posadila a jednou po dlouhé době poměla se opravdu zas dobře. Pak si zanotovala písničku veselou a skotačivou, až Lapáka v boudě probudila. Potom zamáchala huňatým prutem, sebrala

zbylý lup a chvátala čiperně k domovu.

Lapák neměl potuchy, že ho vyburcovala někdejší kamarádka. Větřil sice, stopu očenichal, ale protože byl rozespalý a zlenivělý, ježto v zimě vždycky se přecpával v kuchyni, nepoznal, kdo to tu byl. Ani když spatřil kuřata před kurníkem, nesvitlo mu v otupělé hlavě. Kohoutek byl dosud teplý. Ohlédl se k myslivně. Tam ještě spali. Poněvadž v noci paní revírníková nevařívala, domníval se pošetilec, že jsou ta kuřata nachystána pro něho. Nestál sice tuze o slepičí maso, ale přece oblízal zadávenému kohoutkovi krvácející krk.

Však se mu ta hříšná neopatrnost záhy vymstila. Ráno, když se povaloval ještě v boudě, najednou uslyšel pádné kroky revírníkovy a jeho hněvivý hlas.

"Setsakrapes, no tož, peří má po tlamě jak cigán ve vlasech. Jedeš ven, sloto! Čemupak si to zvykáš, co? Kdo ti to dovolil, ničemo, co? Kdo tě tomu naučil?"

Dříve než se mohl přikrčiti prosebně k botám pánovým a poukázati na pravou stopu, byl uchopen za obojek, zapráskal karabáč a dopadal nemilosrdně a vytrvale na jeho neštastný hřbet. Lapák řval jak by ho na nože bral. I nezvedenému Pepíkovi bylo trapno hleděti na tuto exekuci, neboť mu živě připomínala leckterý trpký výjev z vlastního jeho života. Jak se tak v lítostivosti odvrátil od odsouzence, spatřil ve sněhu stopy svěží a daleko větší než po tlapkách Lapákových. Upozornil tudíž na ně neprodleně stařečka. Stařeček revírník arciť Lapáka pustil, ba styděl se na něho pohledět, a jezevčík chudák seděl s jelity na zádech a naříkal jak pominutý. Ne, toto bylo horší než podzimní návrat z hospody Páskovy.

Revírník přisedl a zkoumal bedlivě stopy. Ovšem byly liščí. "A já osel taky staré dotříškám psa. Kdyby to zvíře mělo lidské rozum, tož bych se musel hanbou propadnout. Setsakrapes, jestli je trošečku chytřejší než já, kůrky ode mne nevezme, na bot se mi tentom, protože by mně to patřilo dávno udělat. Nejsu-li já hloupé jak patník!"

Když prozkoumal cestu Bystrouščinu, vrátila se mu chladná krev. Po chvilce ho zhlédl Lapák na komoře s puškou. Nabíjel ji. Toto bylo nad Lapákův rozum. Vytřeštil oči, přišoural se k revírníkovi a nejraději byl by se mu přilísal k nohám, kdyby se byl nestyděl.

"Zastřelí mne?" ptal se sám sebe. "Jestli na mne láduje, nechťsi vidí, že se smrti nebojím a zrovna se postavím hodně blízko, aby mne trefil."

Protože však byl revírník velice zasmušilý, vousy mu visely dolů a mhouřil oči, jako by mu bylo do pláče, napadla Lapákovi jiná myšlenka.

"Hryze jé svědomí a sce zastřelit sám sebe, že byl takové nelida."

A Lapákovi bylo pána tolik líto, že nebyl s to ani uroniti slzy. Ostatně co má počíti němá tvář vidouc, co způsobila hoře, které dohání zmučeného člověka k zoufalému činu, když zena, bytost lásky nejhodnější, cituplná, schopná zaplakati nad pošlým kanárkem, zcela klidně pozoruje milence odhodlavšího se k sebevraždě a přijímá jeho zoufalost s lichotivým uspokojením jako zpěvačka kytici. Ježto i paní revírníková upřímně plakala, Lapák utvrzen ve své domněnce div se nerozbrečel rovněž. Netušil ve své prostotě, že oba manželé truchlí pro podávené slepice, nepochopil to ani tehdy, když skočil na revírníka a lízal mu vroucně ruku, aby ho odvrátil od sebevraždy. Jen taktak unikl řádnému kopanci.

V bezmezném rozčilení strávil Lapák celý den. Nerozbřesklo se mu v mozku ani potom, když myslivecký mládenec, patrně na rozkaz revírníkův, naličil u otvoru ve zdi zeleza. V rozechvění hned na to zapomněl a to se mu později stalo osudným.

(XII)

Nadešla noc, jasná, měsíčná, mrzlo, až na střechách šindele praskaly. Všecko zmrzalo, pouze louže uprostřed dvora nezamrzla docela. Jednak se pařil hnůj, jednak se krávy přičiňovaly úsilně, aby teplota její neklesla,hluboko pod bod mrazu.

Lapák se divil, že toho večera nezhasla v myslivně všecka světla jako obyčejně. Bylo to znamení, že dívka Andula čeká svého milého, či stonal snad Pepík, nebo mládenec Celestýn, mrzout nemluvný, sepisoval buď milostný dopis, buď výpočet pokáceného dříví? Záhada se zanedlouho vyjasnila. Vyšel revírník ve starém kožichu, dlouhém až na paty, který si brával na cestu do saní, v bačkorách, v noční čepici pod kloboukem na uši stazené, v jednoprstých rukavicích a s puškou v ruce. Lapák nad tím zavrtěl hlavou. Takto pán přece nikdy nechodíval na čekanou, ba ani na sluky. Avšak revírník neměl daleko namířeno. Přitáhl si starý škopek, který se válel u hnoje, postavil ho k louži a usadil se pohodlně na něm.

"Aha, už vím," řekl si Lapák a vrtěl radostně ohonem. Přihnal se opatrně a jako vítr a začali si opět rozuměti. Pán dojat pohladil věrné zvíře, Lapák hleděl chápavě na něho a revírník, zvednuv napomínavě ukazováček, přikazoval mu:

"Hlídé, Lapáčku, hlídé ! Nemám tuze velkého spaní, ale co kdybych přece usnul. Dvakrát už pro ňu dostals po hřbetu, nedělé si z toho nic, však se s ňou této noci spravíme. Jen hlíde, hezky hlídé !"

Lapák věděl, že pán neřekne nikdy slova nadarmo, a nadarmo ho tentokrát revírník nenapomínal k ostražitosti. Po nějaké čtvrthodince vskutku spal, jako by neseděl na škopku, nýbrž ležel v pohodlné posteli. Nic nedbal, že by bylo hanba, kdyby si liška směla v myslivně bez trestu lovit kuřata. Hlava mu poklesla a nadnesla se zas v taktu, puška klátila se mu v rukou a Lapák se pouze bál, aby nechrápal jako obyčejně a lišku nevyplašil, nebo aby z neopatrnosti nevyšla rána.

Byl si vědom svého slibu a snažil se seč byl dostáti mu jako pravý muž nejen proto, že to u nás ani praví muzi nedovedou a že by že ctižádosti umínilsi dokázati, oč je prostý pes lepší než mluvka nešetřící daného slova, nýbrž také

proto, aby Bystrouška konečně došla zaslouženého trestu. Chtěl se obětavě přičiniti, aby v myslivně zavládl klid, pokoj a bezpečnost. Napínaje ohon a slechy, přebíhal tichoučko po dvoře, odskočil i do zahrady, větřil obezřele, a vůbec přičiňoval se, aby dosáhl pánovy pochvaly. Mázance na zádech byly mu také pobídkou ku zvýšené ostražitosti.

Zatím Bystrouška ve své mlsnotě zatoužila večer po čerstvé slepičině. Lup včerejší velkomyslně zůstavila vranám a kunám a jiné chudé sběři, která nemá co do krku strčit. Dnes již byla zkušenější, a proto najisto rozběhla se k myslivně. Spatřivši světla v oknech zarazila se trochu, avšak záhy se uklidnila a plížila se k známé díře ve zdi. Tu padl její zrak na divný předmět vyčnívající že sněhu.

"Zde vězí něco lidského," řekla si, posadila se a jala se přemítati. Rozpomněla se na rozmanité nástrahy a úskoky myslivecké, avšak dlouho bádala po pravdě. Když se jí to podařilo přece, zasmála se a povídala radostně:

"Nu, kleště to jsou. Vida, poznali včerejší návštěvu a na mě políkli. To bych byla pěkné blázen, kdybych jim do toho vlezla. Máš ho vidět !"

Měsíc zaskočil za mraky. Tajemné šero obestřelo krajinu s myslivnou, les tiše zašuměl, tichoučko, jakoby šeptem. To vítr šel po špičkách a díval se, dobře-li se spí stromům a zda jsou pokojny jejich zimní sny. Lišku pomlel mráz po zádech, zívla rozpačitě, a tak jí mžikem problesklo hlavou, zda by nebylo lépe nechati dnes výpravy a vrátiti se. Vzápětí však se zastyděla.

"Ešče by si řekli, že liška opravdu zhlópla," plísnila se, "a1ó, běž a nekašli se pséka skrčenca a starého dědy."

Oběhla opatrně myslivnu; zpočátku pomalu, mírným klusem, pak přiostřila v prudký cval a houp, přeletěla zídku a dopadla do zahrady. Obezřele, jen co noha nohu mine, kradla se k plotu vyhlížejíc, kde by se dalo bez potíží prolézti.

Za plotem cosi zašustělo. Byl to drobný kolísavý krok, podobný v lidských poměrech chůzi pekaře. Zbystřila sluch a zrak. To Lapák vykonával obchůzku. Vykračoval si pravidelně - dojista si bedlivě čítal: ráz, dva, ráz, dva - ocas vzhůru jak píku, hlavu důstojně vysoko jak hasič stříkačník, tvářil se dokonale hloupě, a Bystrouška byla jista, že ji určitě mine. Ve své drzé smělosti plížila se vedle plotu jemu takřka po boku a vyprovodila ho tak až ku bránce.

"Že bych se podíval taky do zahrádky?" povídal si Lapák v tom okamžení, avšak podle všeho neměl příliš odvahy. Mrkl tudíž do bránky půl okem, a tu se ti dva staří přátelé a nyní soupeři konečně střetli.

"Zmizni, hňupe," zavrčela liška a napjala se výhrůžně ke skoku. "Ztrať se, nemáš-li hrnca na krív."

Lapák, cítě se v bezpečí na dvoře v dosahu revírníkova dostřelu, postavil se do elegantního úniku a odsekl:

"Nenadávé a pojď, čichni si, u nás cétit tvým krchovem." Bystrouška postřehla, že ji Lapák vábí do léčky. Vždy jindy býval důkladný strašpytel, a teď se tu stavěl na paty jak německý generál. Němé ticho rozestřelo se mezi oběma nepřáteli na život a na smrt. A v tomto tichu zaslechla liška povědomý, výrazný zvuk.

"Tíjuf," zapísklo to vysokým tónem a nato následovalo silné basové zachrápání.

Bystrouška se zasmála, rozšklíbila se od ucha k uchu a řekla jedovatě: "Hlídáš vepřa nebo vašeho starého? Bolí jé břuch?" Nedopověděla, neboť Lapák se rozlítil.

"Marš, marš," zaštěkal z plna hrdla.

"Však už du, ale ty abys někde neupadl," odvětila pokojně liška, obrátila se a běžela zcela odměřeně, a tu ji napadla myšlenka ďábelská.

"Buď jé pobóchanca dostanu revírníkovi na ranu, nebo ho zatáhnu do kleští."

Obávajíc se, aby neprohlédl její lsti, zaštěkala výsměšně: "Nestydíš se, chlape, čučet ženské na podolek? To, dívé se a neoslepni."

A drzíc se ustavičně v rovnoměrné vzdálenosti, klusala podél zdi. Zrovna míjela kurník, když revírník na škopku procitl. Neměl kdy ani řádně přilícit, rána zahřměla, kulka zahvízdla a kamsi pleskla. Bystrouška chtěla se ohlédnout, avšak bezprostředně po tom ozval se strašlivý třesk, zašplíchla voda, revírník zahromoval a mrazivým vzduchem rozléhal se táhlý, ječivý nářek.

Dvojí pohroma byla dílem okamziku. Stará puška revírníkova měla mocný zpětný náraz, kterému byl zvyklý revírník, ale kterému nebyl zvyklý rozeschlý škopek. Zhroutil se, dužiny se rozpadly, obruče se sesmekly a revírník, pozbyv rovnováhy na této žalostné trosce, padl pozadu střemhlav do louže. Lužovice nebyla dost zamrzlá, ale také nebyla pří liš teplá. Uložil se do ní až na dno, starý kožich ji pil jak houba, do pušky se nabírala a nejhůře bylo s bačkory. Nabotnaly tak, že byly jako cent, a revírník nemohl se zvrávorati.

Býval kdysi znamenitým střelcem a slukaře jemu rovného nebylo široko daleko v celém kraji. Jsou však zrádné chvíle, které s námi zahrávají ošemetně. V mládí vodívají nás vytrvale za dívčím přeludem, a když dospějeme cíle na dosah ruky, jak by na nás vyplázly jazyk - přelud patří dávno jinému. A čím blíze stáří, jsou tyto hry chvil ošemetnější, ba jsme skoro stále kuličkami, s nimiz si vrtošivé mocnosti osudu hrávají podle libosti na glc a píď nebo do důlku jako kluci na jaře.

Tak i s kulkou vypálenou z revírníkovy pušky pohrála si rozmarná náhoda hezky na glc. Kulka si zahvízdla furiantsky a vznesla se nade dvorem, jako by chtěla zaskočit někam do vršků bukových, pak narazila letmo na okap, snesla se nízko, nizoučko, vlétla do dvířek krmníku pod kurníkem a zasáhla rovnou srdce vepře, který zburcován varovným snem drbal si o stěnu hřbet. Modré oči nevinného zvířete zalily se slzami nad podlostí lidskou, jež mu nedopřála zhynouti přirozenou smrtí pod nožem řeznickým. Vepř položil se na bok, zanaříkal bolně, táhle nad životem svým předčasně zmařeným, nebol hodlal v několika týdnech dostihnouti dvou metráků. Smrtelný jeho vzlyk rozryl noční tiš v témž okamžiku, kdy revírník pohrouzil se do temných hlubin luzovice. Ničemná kulka, dokonavši zákeřnou vraždu, padla netečně do hnoje.

Páni učitelé a profesoři, kteří žákům mnohdy pohnutlivými příklady líčí příslovečnou věrnost psí, kladouce ji člověku za vzor, zůstávají prostě věrni vzorům starým a hodně otřelým. Psí věrnost je pouze přísloveční. Ve skutečnosti pes umí býti někdy dokonale nevěrným jako člověk. Či je pes opravdu tak věrný svému pánovi jako

dvořenínové, milovnice, židovští věřitelé a zbožní poddaní panujícím rodům? Pes je zkrátka hloupý a nemyslí. Představme si, kdyby si byl vymyslil nějakou zásadu, tak pěknou, jako je lidské "Dávejte, což je božího, bohu a císařovo císaři", jak by byl teprve dokonalým strážcem našeho domova? U pána by se chytře nažral a nad zlodějem by zamhouřil oko.

Tož také Lapák zapomněl se nád věrností psí. Ani kletby revírníkovy, ani smrtelný chrapot vepřův nezadržely ho ve vytrvalém pronásledování lišky. Stal se v tu chvíli jen a jen sportsmanem a chtěl výhradně získati rekord v běhu.

A liška to s ním uměla ! Několikráte ho zašimrala pod nosem huňatou svojí oháňkou - a to u ní vyznamenává asi tolik, co sukýnka pěkně ke kolínkům vykasaná, a když už Lapákovi začalo srdce divoce bouřiti a on zahořel touhou přitříti se k ní, najednou šmrnc, dostal oháňkou po nose. Liška se zachechtala jak ďábel a vyhoupla se na zeď.

"Co bys ešče nechcel, psino?" křikla uličnicky a její ohon zavlál nad zdí na rozloučenou.

"Šak já tě doběhnu," zasípal Lapák a vrhl se k díře. Rozplamenĕn chtivostí pomsty zapomněl na železa, jež tam byla nalíčena.. Vzpamatoval se, až v nich byl. Srdcelomně zabědoval a převalil se zadkem vzhůru, a tu ke všemu nakoukla Bystrouška dírou, jako by se dívala z okna zvědavě za hezkým chlapcem, a politovala ho farizejsky:

"Nedělé si z teho nic, Lapáčku milé! To bylo pro mne. Měls tam nelézt! Škoda že spíchám, však ti místová mne pán pomůže, hnedké tu bude. Tož se mívejte dobře."

Políbila si způsobně tlapku, poslala mu pusinku, zasalutovala oháňkou a nespěšným, plavným během pustila se úvozem k lesu. Lapák, ač bolestí omdléval, skřípal zuby, když slyšel, jak si liška skolí do pochodu : "Když jsem mašíroval . . . "

"Ó, kruci, ty feno !"

Když se probral z mrákot, měl pocit, že prší a on leží pod okapem. Crčelo na něj z revírníkova klobouku a kožichu. Byl vyproštěn že želez, ale nevěděl, na kterou stoupnout. Bědoval a hořekoval, až se to mrazivou nocí otřásalo.

Oba nešťastní lovci nastoupili smutnou cestu do myslivny.

Revírník podobal se spíše nějakému vladaři z říše vodníků než člověku. Curýčkem s něho teklo. I z pušky vytékal proud jak o veřejném cvičení hasičském z hadice a Lapák za ním, co krok, to ston a vzdech.

Zbytek noci byl v myslivně neklidný. Revírníkem mlela zima, a když nepomáhal lipový čaj, sáhl po staré slivovici. Nepil jí, aby se potil a zapudil rýmu v zárodku, nepil jí vůbec, nýbrž vyplachoval si pouze útroby, protože to v nich vypadalo hůř než v zanesené stoce. Hromoval, proklínal potichu i nahlas, posílal lišku na horoucí skálu a zapřísahal se, dostane-li jednou Bystroušku, že kůži její nedá vydělati na kožešinu pro svou manželku, nýbrž na předložku do místnosti, v které by i po smrti pociťovala muka, jež mu způsobila v dnešní noci.

A vedle postele seděl ubohý Lapák. Paní revírníková ovázala mu sice pečlivě přední nožky, což však to bylo všecko platno, když si nemohl lehnouti. Tolik se nahlídal, tolik se naběhal, a marně teď dychtil po odpočinku.

Usedl tedy jako člověk a snažil se snášeti mužně svůj žal. Protože se stále pohyboval mezi lidmi a pochytil sem tam trochu jejich moudrosti, dařilo se mu to, jen ocas mu překážel.

(XIII)

Jakmile vyšla paní revírníková poprvé ráno na dvůr, vždycky ji zdravilo veselé chrochtání vepřovo. Ač se na něj nechodila denně podívat, vepř dobře tušil, že ona mu přilepšuje, a tak ranním pozdravem projevoval jí svůj vděk.

Onoho jitra, po noci plné událostí, vepř se neozval. "Nevděčník nezdvořilý," řekla si paní revírníková, "to proto, že včera dostal místo mléka syrovátku."

Zakašlala, aby ho upozornila na svoji přítomnost. Vepř opět nic. "Že mu Andula nalila moc a teď je nemocný," zalekla se. "Na tu dívku není spolehnutí. Andulo, Andulo, co jste dala večer praseti?"

"Žrat," odsekla Andula že sklepa.

"Žralo dobře?"

"Dobře, jako prase žere, až mu ušiskama a očiskama teklo. Člověku je už ošklivo, dívá-li se na to."

"A když se tobě galán ožere, to se díváš a není ti ošklivo?" zahubovala paní revírníková, kterou mrzelo, že Andula jí odpovídá jen tak po kamarádsku že sklepa, kde vybírala zeleninu.

"Něco s ňém asi je," řekla dále rozhorleně, "vždyť se dnes ani neozve."

"Tak se ráčijou jít sama podívat, mně by se tepró neozvalo. Ešče aji prase začne si dívku sekýrovat."

Paní revírníková, pohněvána odmluvami prostořeké služebné, chopila se putny s prasečím chlebem vezdejším a šla ke krmníku. Čím více se k němu blížila, tím více vzrůstal její nepokoj. Posléze, jata neblahým tušením, otevřela dveře. Prase leželo tu chladnou mrtvolou, nohy vzhůru, kol rypáku výraz nevinného mučedníka. Spráskla ruce zděšena a zanaříkala. Dech se v ní tajil hrůzou.

"Jezišmarjá, Andulo, ono to pošlo," zaúpěla.

"Kristapána, co temu řeknou milostpán," prohodila Andula a tvářila se také, jako by ji obcházela hrůza. Zatím však, vycházejíc že sklepa, pohodila zpupně hlavou: "Včil teho majó," pomyslila si. "Já je křísit nebudu."

Paní revírníkové přišlo téměř maně podívati se na dveře, a tu spatřila v nich velkou díru. Podívala se na prase a uviděla v jeho boku díru stejnou.

"Tož tak, proto staré ani nedutá a nevstává."

Rozběhla se do manželovy ložnice, zatřepala revírníkem, a když vytřeštil oči, probíraje se pracně že spaní, zakřičela: "Staré, tys v noci zastřelil prase !"

"Jaké prase?" zabručel. "Říká se černá, a ne prase. Dvacet roků jsem tu žádné černé nespatřil ani jedním

okem."

"Ale ne divočák, naše prase je střelené."

"Nemáš dost na mně," odsekl nevrle, převalil se na druhý bok a dodal, "že su tak zbědované. Nech mne včíl spat. Su celé nesvé. Až vstanu, však mi to mozeš povědět."

"To si myslím, stydíš se,co? Na lišku si vynde a vepřa zabije," řekla vyčítavě, avšak revírník již neodpověděl a spal.

"Zatracená slivovice," ulevila si. Zavolala potom Andulu a kázala jí, aby šla rychle do městečka pro řezníka Fárlíka, který již po léta u nich zabíjel.

"Řekni mu, ať všeckýho nechá," nařizovala Andule, když vycházela že stavení. "Ať si vezme nůž, ocilku, všecko, co potřebuje k zabijačce kromě píchání, a pověz mu, že budeme hned pařit. Dál neříké nikomu ani půl slova, co se stalo. Pán by se tuze zlobil. Zaskoč taky do školy a na fáru, ať páni přindou."

Mistr Fárlík přišel. Podivil se velice, kterak se pan revírník vyzná v jeho řemesle.

"Aspoň práce nebude toli," řekl klidně. "Beztak taková smrt málokteré prase potrefí. Padlo jako muž na poli cti a slávy, jak se psávalo v novinách za vojny."

Voda vřela v kotli, necky byly připraveny, mistr uchystal si smolu a za pomoci ženských měl se k dílu. Když bylo prase opařeno a leželo tu posmrtně bílé jako šátek, přišoural se znenadání a ostýchavě i pan revírník. Povítal se s mistrem Fárlíkem, podali si šňupec a pak prohodil rezignovaně

"Týdeň spíš či pozdějá, všecko stejný. Co včíl s ňém poděláme, když už má po smrti. Trefené bylo dobře a smrt mělo lefkou."

"Ba lefkou a vojanskou," přisvědčil mistr Fárlík.

"Šak su střelec eště pořád dobré, setsakrapes," přichvaloval si revírník.

Největší radost z nenadálé zabijačky měl přirozeně vnuk Pepík. Ani kanibalské vnouče neraduje se tak při hostině že svého vlastního dědečka. Všudě bylo Pepíka plno a nepostačili ho odhánět. Ještě vleznější byl Lapák. Přiškrabal se zapomenuv bolestí a s účastí sledoval každý pohyb řezníkův. To byla slavnost pro něho ! A když stanul pod vyvrženým vepřem a zúplna již studeným, olizoval mu vděčně rypák.

"Skoro bych řekl, že Bystrouška není hlópá," povídal si. Kohout, mladík nezkušený, s nímž se Lapák nemohl spřátelit jako s předchůdci, okřikoval ho drze a hrubě, že to na něho poví.

Fárlík uvelebil se zatím v pokoji se vzácnými hosty. Za živý svět byli by jinak nedali. Hodovalo se tam jak o svatbě. Kousíček ovaru, drobínek lalošku, slezinka, játra, plíce, srdce, ouško, a och, vrchol všeho - rypáček !

"Jak mandla," pomlaskoval pan revírník.

Chudáček Lapák vzpínal se ke kotli a v duchu naříkal, že nemá aspoň tři nosy, aby se dosyta načichal, a z koutků mu neustále tekly sliny. Ještě Pepík, nestyda nenacpaná, že mu sem tam hodil nějaké to střívko nebo kousek jelita, když už nemohl a přecpán sípěl jako husa.

V parádní světnici bylo tedy jídla a pití a kouření, hovoru a žertů a smíchu. Nebylo to bujné, bouřlivácké veselí jako v hospodě u Pásků, ač společnost byla táž, neboť zde bylo nutno dbáti ženských uší. Zato bylo možno o ledačems pomudrovat. Velebníček se přičiňoval, aby seštval hned od počátku revírníka s rechtorem.

"Já sice málo střílím," prohodil učitel, kterému řezník prozradil tajemství náhlé zabijačky, "ale domnívám se, že na prase je potřeba silné rány."

"Tož podlivá teho, jak a keré," odpovídal revírník. "Je-li to čuníček nezkušené, aji odkvetlé měsíc jé porazí."

Farář postihl hrot narážky, neboť soused Fric, zednický mistr, vyzpovídal se mu po oné neděli v září, která tak škaredě končila po partii u Pásků, že se dopustil cizího hříchu, nepokárav hřešícího bližního; podrobně vylíčil rechtorovu příhodu se slunečnicemi, kterým se na horách říkává také měsíc.

"Nu včera," zabrousil nyní velebníček do obou, "byl měsíc asi velice silný. Kdoví zdali by vepře neporazil?"

Revírník rozuměl a vzpomněl si na noční koupel. Nebylo mu do žertu, a proto obrátil řeč docela vážným směrem.

"Pánové," řekl, "vy jste všeci svobodní mládenci z vlastní vůle a důstojné pán kroměvá teho z povinnosti. Pořád sem vám říkával až do včílka: ‚Nezeňte se, važte si svobody,` ale včíl vám řeknu: ‚Ožeňte se, a hezky brzy.` Člověk svobodné je jak to zvíře. Je-li uvázané tak či onak, pak teprv se z něho može ta divočina vytratit. Příkladně ta liška. Nebyl to včera poslední svízel, co od ní zakouším, a jsem jist, že jich bude víc. Všecko jen proto, že je nevázaná. Tož smijete se mi pod kužou a já vám teho neberu. Zasmite se. Povídal jsem a zasi povídám, že jednou taky musí zhlópnout. Dočkám se teho! Ale pak!"

"Nebude-li při tom zasi vepř. . .," broukl mistr Fárlík jen tak koutkem úst vedle viržinky.

Rozvykládali se o starých, zlatých časech, o láskách, o mladistvých, čtveráckých kouscích, piva ubývalo, noci přibývalo a najednou už bylo k půlnoci. Bylo na čase vstát a jít. Mistr Fárlík byl by rád mrkl ještě po Andule, ale pociťoval, že jazyk a nohy neslouží mu po vůli.

"To by bylo něco," poliboval si hlasitě. "Dobře stavěná, do dýlky i do šéřky."

Rechtor nyvě vzpomněl na vadnoucí svůj ideál, na slečnu Terýnku, a povzdechl tiše, že bohužel nejen slunečnice dozrávají. Pan farář mlčel.

Rozloučili se a vybrali se k domovu. Dnes byla noc pod mrakem, bylo lze čekati sníh a lesem šlo se jako po peřinách. Spleť křivolakých kořenů se tu táhla přes cestu a každou chvíli o ně zaklopýtli.

"Páni, bylo by hanba, dyby upadl jeden z nás, lepší bude, opackáme-li všeci rovným dílem," pravil rozvážně mistr Fárlík. "Su zvyklé vodit aji pár volů v jedné ruce. Pote, chytněme se." Chytli se a cesta skutečně lépe ubíhala.

(XIV)

Za drobným jalovčím seděla Bystrouška té noci a snažila se přemýšleti o svém trudném postavení. Nebylo to možno. Žaludek jí nehorázně kručel a přehlušoval myšlenky. Zařídila se tudíž po studentsku. Přimáčkla si pracky na břicho a slibovala žaludku, jak si popřeje, jen co se naskytne vhodná příležitost. Pojednou ozvaly se po cestě žlebem lidské hlasy. Liška chtěla uprchnout, pak rozmyslela se jinak, přikrčila se za jalovec a naslouchala. Poznala, že jí nehrozí nebezpečí a že mezi chodci není myslivce, protože ani nekleli, ani se neprášilo. Bylo jisto, že jdou z myslivny.

"Počkéte, to bych se mohla zdovědět, co je tam po včerešku nového," napadlo jí a naslouchala bedlivě. Slyšela sice každé slovo rozhovoru, avšak ani desátého nechápala.

"Tatok Andula," vykládal řezník, "to je ale holka! Maso jak peří, všude prorůstlý. Svaté Floriánku, ten oheň, keré ona zapálí, ty bys ani svým džberem neuhasil. Široká, vysoká jak jedla, nízko festovaná . . . "

"Co je to: nízko festovaná?" ptal se rechtor.

"E tož, to tak o koních říkáváme. Nožky má v pořádku, žádné krbále, kostky pěkně nízko."

"Ale hrozny vysoko, Františku milý," zahovořil otecky pan farář.

"Co by. Vysoko, tak vysoko. Když vysoko, postavíme k nim ostrývku," odvětil řezník. "Málo platný, tento kósek beru a nesmlouvám. A vy, pane hočitel, taky si teho hleďte, ať zhlópneme teda zároveň."

"No což, ničeho se neodříkám," povídal roztouženě rechtor. "Na podzim nechtěla, může chtít na jaře."

"Vida, co udělá z lidí jedinké prase," zasmál se farář. "Důstojné pane, laskavě prosím," odporoval šetrně řezník, "my se třebas i bez prasátka zaobendeme, nám není načisto potřeba umřít v mládeneckém stavě."

Společnost zacházela. Lišku zamrzelo, že tu stála marně na zvědech, zavrtěla zlobně huňatým prutem a zamýšlela pustiti se k domovu, když tu místo sluchu začal pracovati čich. Za společností nesla se líbezná vůně výslužky.

"Totok není jen tak samo sebou. V lidském doupěti měli slavnost. Jistě budou vyspávat. Podíváme se tam."

V několika minutách dopližila se k myslivně. Ticho všady, ani Lapák se neozval.

"Poměl se dobře a chrápe včil ten rozezhranec."

Z komína vycházel hustý dým a zaváněl to kol myslivny velmi vábivě. Bystroušku opět cosi nutkalo, aby se tam podívala. "Ááááááá hmmmmm, to by se to žralo !" vzdechla roztouženě.

Byla by se rozběhla šipkou vpřed, kdyby ji byl neodstrašoval nezvyklý zjev. Okna myslivny byla ozářena do jednoho, až světlo do očí bodalo. Dým visel jako prapor k zemi. V myslivně zkrátka nespali. Kdyby byla tušila, že není třeba míti obav! Především svítila Andula ve své světničce a dávala tak znamení hajnému Špačkovi, že může přijít a zaklepat na okénko, v kuchyni opět se svítilo, protože paní revírníková chystala manželu ještě trochu silné černé kávy, a v pokoji se nezhaslo, protože s Pepíkem bylo zle. Lezel jak na oumor. Slavnostního zmatku vyuzil i sobecký Lapák. Nepozorován zalezl pod kuchyňskou pícku a roztahoval se tam potěšen, že jednou zas nemusí do boudy na dvůr. Chvíli stála liška na rozpacích, napjatá jak strunka. Potom pohodila hlavou a po špičkách jak vítr hnala se k myslivně.

"Vlezu tam, kde nesvítijó," pomyslila si a zaradovala se nad tímto nápadem. V koutě za stavením stál ráz dříví. Vyhoupla se na něj a postřehla, že z otevřeného okénka proudí rovnou pod nos nebeská vůně. Natáhla krk a nakoukla dovnitř jako kdysi do paláce jezevcova. Můj ty bože! Bylo nač hleděti! Komora byla plna masa a po deskách jaterniček, jako když se ryby třou. Hlava neměla kdy přemýšleti, neboť prázdný břich štval ji nedobytně kupředu. Jediný skok a Bystrouška byla v komoře, druhý opatrný, jen poskok, a již sypaly se na zem jaterničky, bílé, vonné, hebounké, jak dívčí lokýtky.

Zakousla se znalecky do jedné a rozkoší jí i oháňka trnula. "Čert ví, proč někdy lidi jijou tak zvířecky, čert ví, proč jindy zasi strojijou jak u pánaboha v království nebeském."

A Bystrouška si dopřávala, až břich nestačoval. Roztahoval se, nadýmal, dech jí v hrdle vázl a s lítostí posléze ustala. Mimoto měla žízeň, že jí jazyk dřevěněl. Rozhlédla se něžně po komoře, párek jelítek, která nebyla tolik kořeněna, vzala si na cestu. Ale do okna nebylo lze teď vyhoupnouti tak lehce. Nu což, nevadilo to.

Vylezla nespěšně na desku a jako po schodech vystoupila do okénka. Byla opojena vybranými požitky a nedbala pranic toho, že shazuje vepřové líbeznosti na zem. Vykradla se z myslivny, která byla již opět tichá a ponořena v tmu, a pohodlně vykračovala si k domovu.

Spalo se jí nedobře. Měla těžkosti se žaludkem a žízníc vybíhala stále ven. Slízala sněhové střechýle z celého smrčku.

Zato pan revírník spal jako by ho do vody hodil. Ráno si prozpěvoval, přehodil pušku na rameno a spěchal do Jančovské rokliny dohlédnout na lidi, kteří tam začínali nový sek, zaskočil i ku příjmu dřeva a tuze se divil, že Špaček je ospalý.

"Hajné, přindite v poledne k nám. Vidím, že nemožete spat. Já mám doma medicinku na tuto nemoc, něco setsakrapes." Olízl se při vzpomínce na slivovici a na laloušek.

"Já vím," usmál se hajný Špaček. Však tu medicinku dobře znal a užíval ji přičinlivě v noci na dnešek, a proto nespal. Nechtělo se mu do výkladů a panu revírníkovi teprv ne. Otočil se na patě a za minutu už se snášel po stráni k myslivně. Již na dvoře vyhledal v kapse nůž, v síni odložil pušku, otevřel ho a rovnou do komory. Ruka s nožem mu poklesla, nohy v kolenou se mu zachvěly a zdrceně hleděl na své milé jaterničky. Ležely tu poházeny a válely se po zemi jak podávená kuřátka.,

"Fanóšku, prosim tě, kdo tu byl?" zahoukl a paní revírníková vedle v kuchyni zůstala jak sloup, když to slyšela. Tušila hned něco nedobrého.

"Zatracené Pepík, setsakrapes," klel revírník, "proč ho necháš všady spózet jak tu kunu?"

"Proboha, Pepík ešče leží po včerejšku a na jídlo se nemože ani podívat, chudinka malá. A ty hned - Pepík !"

"To, dívé se," zanaříkal revírník ukazuje po komoře. "Tož kdo tento tarmark takto spravil?"

Paní revírníkové bylo neméně bolestno než manželovi.

Přehlédla to spuštění prozíravějším okem ženy a vybuchla: "Neříkala jsem ti: ‚Tato, zavři okno!`, ale ty ne a ne. Zkéslo pré by to. Zkéslo v takovým mrazu? Včil to tu máš. Ta bestija liščí aji zabijačky vyčňuchala a došla si na ně."

Těsná komora neslyšela, co komorou stála, tolik kleteb a revírníkovy hromy těžko se v ní srovnaly, jak je svolával na hlavu Bystroušky. Když se vyhromoval, pomohl manželce sebrat, kde co bylo po zemi, pokladli zas jaterničky v pořádku, avšak revírník dlouho ještě nebyl s dílem v komoře hotov. Donesl kámen, motouz, vyměřoval, zkoušel a znovu zkoušel.

"Co s tím myslíš, staré?" zeptala se ho paní revírníková.

"No co, padák. Eště jí s pár jitrniček daruju a ty budeš mět nové štuc. Eši nikdy, tož včil ju dostanu. Přinde a zvostane tuto hezky v pasti."

"Víš, tatóšu," pravila mírně paní revírníková, "za několik jitrniček by to skoro stálo, aby už byl ve stavení pokoj. Můžeš ale odpřísáhat, že nenadělá ještě víc škody?"

"Nestaré se, leda bysme si ji udělali my sami. O to já už se postarám, aby se zdravou kůžou nevylezla."

Toho dne pan revírník ještě několikrát zašel si prohlédnout důmyslně nastrojený padák. V poledne, když zasedl k talíři husté, kroupami oplývající trdelnice, nedalo mu to a zaběhl zase do komory. Zde stál řad hrnců polévek, s polévkou trdelnou, černou jak sladký hřích a mastnou jak řezníkův krám.

"Byťsi všecko sežrala," řekl pádně, jako by přísahal, "jen když se polévky netkla." I hrnce s rosolem i vybraným masem naloženým na klobásky, svíčkovou jemnou jak dětské líčko byly v úplném pořádku. Revírník zkoumal znovu a znovu veškeren ten blahobyt, dumal o příštích dnech hojnosti a vzácných požitků, a pokud bylo lze, ihned jich okoušel.

Okusiti jich bylo též vroucím přáním Bystroušky. Nyní se již nebála. Byla jista, že jí nehrozí nebezpečí, a proto rychle vydala se z doupěte hodně brzy. Měsíc vyhlížel z oblaků přes vršky sosen a jedlí, vítr tlumeně hrál v haluzích, kdesi daleko zazvonily rolničky a ona plavnými skoky hnala se větrem po čistém, utuhlém sněhu. Byl skelně modrý v přísvitu noci.

Když přebíhala rozlehlou seč, kterou jindy z opatrnosti obtáčela, přehnal se jí přes cestu zajíc. Spal asi předtím tvrdě, vyhlížel posud, jako byl měl beranici přes uši, a hleděl na ni zpitoměle. Už by se byla na něho vrhla, ale naráz uvědomila si, že je belhavý, zádušivý dědoušek, i spokojila se tudíž jen peprnou poznámkou za to, že jí věstil neštěstí.

"Byď tak laskavé a přiklop si podruhé pírko, až se polekáš. Mrtvé pes od včíra by tě mohl vystavět."

"Žbluňo prostořeká!" křikl zajíc a schoval se v houštině, nechtěje hádkou rušiti nočního klidu.

Mezi stromy kmital se štít myslivny. Dnes ležela tu v tichu a stínu, jen v jednom okénku odrážel se slabý záblesk světýlka. "Vyspávajó," zaradovala se Bystrouška a několika skoky octla se u rázu dříví pod okénkem komůrky. Snad že byla uběhlá, snad že ji trochu jen zajíc znepokojil tím, že jí zkřížil cestu, zastavila se Bystrouška a zabála se.

"Mám, nemám?" uvazovala, "eši je v myslivně schválně tma a ticho a oni číhajó. . . Lidiska jsou jen o málo hlópjéší než my. Nelíbí se mi to jaksi."

Pak máchla nevrle prackou a jako včera vyhoupla se na dříví a do komory. Ozvalo se za ní podezřelé klapnutí, ale Bystrouška nevěnovala tomu pozornosti. Vždy jaterničky byly zase tak pěkně srovnány do řádku, jelítka v kotoučku, až se jí dělaly mlsnotou za ušima jamečky.

"Dlóho se nebudu zdržovat," umiňovala si. "Bůhví co by se mohlo stát."

Přitočila se k desce, na které byly jaterničky vyrovnány, lapla jednu silnou, tu že slepého střeva, a v dobré náladě poskočila k oknu. Nechtěla svým očím zprvu uvěřit. Bylo zavřeno. Mráz jí zalomcoval, na hlavě jí chlupy vstaly úlekem a div hlasitě nezanaříkala. Pozbyvši chuti i odvahy usedla do kouta, sepjala v žalu přední tlapky a jala se přemýšlet. Čím déle přemítala, tím větší byla její úzkost. Toužebně hleděla k oknu, otevře-li se. Ne, nikoli, bylo zabedněno.

Pochopila jasně, že vlezla do pasti. Pustila jaterničku na zem, svěsila hlavu a zaplakala. Tichoučko, sténavě zaplakala, jak by to nemnozí lidé dovedli. Když ulevila své stísněné duši, setřela slzu, přikrčila se ještě více do kouta, aby byla lépe chráněna před případným útokem, a vzpomínala. Rozpomněla se na ono jitro, kdy zelený skokan přišel do jejich příbytku, jak ji revírník unesl, jak rostla v poddanství a jak se osvobodila. Byla blízka zoufalství. Když dostoupilo vrchu, počal se dostavovati dávný její klid.

"Nechať si přinde," zavrčela vztekle, "bůh milé ví, nechám-li mu zde jedinké věci v pořádku. Liška se umí bránit a taky se bránit bude."

Zvenčí dolehly sem šáravé kroky. Vyšvihla se jako péro a schoulila se až dozadu pod stůl pokrytý hromadou hrnců. Byla v nich zavařenina srstková a rybízová, rajská jablíčka, vejce ve vodním skle, okurky v octě, brusinky, hříbky a ryzce, hořčice, mřenky ve víně a v těch největších revírníkova nadevše zamilovaná polévka polévek, trdelná - slovem jedna jediná radost. Bystroušce byly však všecky tyto věci lhostejny.

Nyní dotkl se někdo kliky, dveře slabě vrzly a zvolna, strašně zvolna se otvíraly. Posléze vsunula se dovnitř ruka, pak nos a konečně celá povědomá hlava s kloboukem a vousatou bradou. Revírník nahlížel do komory. Bystroušce bylo stydno pod stolem, a dívala se proto stranou, ač by byla nejraději vyhoupla a začala pekelný tanec hned. Neboť se hanbila až po konečky slechů, že opravdu zhloupla a dala se tak polapit.

"Nemám-li na něj aspoň jazyk vyrazit?" uvažovala. "Ne, nechám jé. Ať si má aspoň chvílu radosť. Nedozlobím-li se já, dozlobí se on, a ve vzteku provede každý hloupost, že by ji vůl neutáhl."

Ježto jí počaly mrtvěti nohy, přešlápla a lehounce zívla. "Setsakrapes," zaradoval se revírník, "je tu."

Přibouchl dveře a odešel. Bylo slyšeti tmou jeho spěch a škodolibý hlas. Aha, svolává rodinu, aby se přišla také podívat na výplatu Bystroušky i Liška se protáhla, uhladila nakvap chlupy, aby bylo viděti, že zrovna není rozrušena. Potom oddala se znovu tupému očekávání.

Zatím revírník, svolav rodinu, zašel doprovázen příslušníky domácnosti do své zbrojnice, až na Andulu, která se bála pušek kromě hajného Špačka. Visely tu lankasterky, lefošky, kulovnice, brokovnice, revolvery, nábojnice, dalekohled a několik pádných sukovic. Revírník v rozpacích nevěděl, která zbraň byla by nejvhodnější. Již sahal po pušce, když ho zadržel adjunkt.

"Ve světnici střílet," řekl jaksi uštěpačně.

"Co ve světnici, mám ju pustit ven a honit se s ňou po hnojisku?" zabouřil revírník. "Já se letos ještě utopit nechcu." Podíval se do hlavně. Leskla se jak hadí oči. Zkusil kohoutky a šly až radost. Byl rozhodnut, sňal pušku. Tu však jeho manželka nenadále z důvodů zcela jiných postavila se za názor adjunktův.

"Že by se ti chtělo honit v komoře ! Okno třeba vystřelíš a ešče bude venku někdo nešťastné. Vem hůl a zpráské ju."

"Hůl, zpráské ju," bručel revírník, "z teho si liška něco dělá. Slyšel jsem, jak kerési sedlák káral ženu cepem, mandel žita byl by dávno vymlátil, ale ženy nepokrotil. Zpola živá, ešče se stavěla na paty. S liškou je to nejináč."

"Dělé jak chceš," vzdechla paní revírníková, "ale to ti, táto, řeknu, žes byl vždycky kruté jako křemelka. Podivé se, zde máš řemínky. Pamatuješ, co s něma dělávals? Vlastní děcka na nich vodils, když to bylo maličký, aby se ti nerozběhly po lese. Sám sis jen faječky hleděl a z pohodlí vodils chuďátka jak psy."

Revírníka tato výčitka bodla do srdce. Bylo to pravda. Opravdu si děti uvazoval na řemínky, když si vyprosily, aby je vzal do lesa. Býval roztržitý a strachoval se, aby je někde nezapomněl, a tož děti na řemínkách klusaly před ním jako křepeláci. Bylo to skutečně kruté.

Pověsil tedy pušku a vzal do ruky čagan. Ale jaký čagan! Byla to trnkovice sukovatá, hrbolatá, ne právě svižná, zato těžká a přiléhavá. Pepík otevřel hubu úžasem. Na něho stačíval prut. V duchu upřímně politoval Bystroušky, které tak dávno neviděl.

"Stařečku, smím s váma?" zadonil.

"Jen za dveře," odpověděl ostře děd. "Mohl bys některou dostat a dnes by se špatně běželo pro doktora."

Pepík dál nepokoušel. Bylo mu jasno, že rány, které budou dnes dopadat, vydají za všecky jeho výprasky od narození.

"Ani se neptejte, jak ju dobiju," sliboval revírník. "Až padne, vypárám jí ten hrtan mlsné a ty budeš mět, ženo, kožešinku jak hraběnka."

Bystrouška skrčila se znovu pod stůl. Z chodby zněla sem nyní směsice hlasů, cupot bot vysokých i nízkých domácích střevíců, ozvaly se hlasy mužské i ženské, Pepík bojácně promluvil, patrně ve strachu, a Lapák štěkal jako v poledne na žebráka. Ten protiva tu ještě scházel.

A opět povolily dvéře, ale tentokrát místo ruky vklouzla dovnitř nejprv sukovice. Bystrouška se již nedovedla ovládnouti. Zašklebila se, vycenila zuby a srst zježila se jí po celém těle. Revírník přidřepl, napřáhl hůl a šoural se k lišce.

"Tato, poslechni, tato, nech teho, uvidíš, že se něco stane !" zvolala prosebně paní revírníková, nastrkujíc hlavu do dveří. "Včíl mlč, ženská, včíl su tady já, chlap." Uznal za dobré udeřiti po lišce. Zasáhl nohu stolu. Bystrouška naježena rozšklíbla široce tlamu a zabrblala hněvivě.

"Přestaň, nedožíré mě!"

Revírník povazoval to za projev bázně a žádost o milost. Rozpřáhl se znovu a skutečně lišku udeřil. Teď v ní dozrálo rozhodnutí, že revírníkovi začne spižírnu přehazovat. Tlapka jí sice otrnula po ráně okamžitě, ale duch bouřil se proti surové urážce. Vystrčila hlavu a zuřivě zaštěkala na revírníka.

"Nestydíš se, dědo, zvíře térat, lapneš mě a pak si dondeš s hůlkou. Jak by tobě bylo, kdybych já tě zatáhla do své díry a tam se do tebe pustila? Ešli udeříš znovu, postavím se ti venku a pak uhlídáme, kdo s koho. Seš tak lakomé, že ti jde o kósek žvanca? Máš tu všeckýho dost a já ničehož nic. Zebrotě nésu zvyklá, tož jsem si jen kóšček vzala. Chceš, uder, ale to ti řeknu, že pak aji ty utřeš hubu."

Revírník mezitím poodstoupil až ke dveřím a Bystrouška se domnívala, že přece jen má lidské srdce. . . To se přepočetla. Rozmáchl se holí a ta dopadla jí zprudka na nos. Až to chřuplo.

"Tož ty tak, tyrane," zasípěla a revírníkovi nenaskytla se hned tak příležitost udeřiti ji podruhé, neboť se vzepjala, vyskočila divě na stůl a všecky poklady po něm rozložené válely se po zemi hromadou žalostných sutin a trosek. Sýr plaval v husté polévce, mřenky mísily se s marmeládou, okurky rozvalovaly se v rosolu, střepy rozletovaly se pod nejistými kroky revírníkovými a boty jeho zapadaly do temné mazlavé kaše.

"Zde máš, cos chcél," řekla liška pobouřena hněvem, bolestí a studem. "A to ještě není všecko. Nezbyde tu pro tvoju mlsnou hubu ani hlt !"

Hůl svištěla vzduchem, revírník supěl a klel a liška lítala z místa na místo, uklouzávajíc mu jak had. Komora byla plna stonů, hlomozu, kroků, temných ran i zápachů ostrých a tlumených. Vyvalila se bečka kvašeného zelí, skutálel se sud piva, dno odpadlo a v té potopě tonuly poslední jaterničky a jelita, pukaly demizóny s borovičkou a slivovicí. Nic netkvělo dosti pevně na svém místě, ba i spanilé dvě šunky zakroužily vzduchem jako předměty vrhané obratným ekvilibristou.

Revírník neviděl a neslyšel ničeho, pouze ryšavý hřbet lišky a její zlostný štěkot dráždil ho k novým rozmachům. Pod jeho podešvemi mizely hříbečky, hořčice roztírala se po dlázce, hrnce a sklenice rozdrobeny byly v droboučké střípky a úlomky, vodní sklo šplíchalo mu po holeních. V komoře zkrátka byl soudný den, aniž k němu troubili.

Nyní ťal Bystroušku po hřbetě. Prohnula se a tlapkou vmetla mu do tváře kus krvavého jelita. Ťal po ní znovu a zhroutila se deska s tvarůžky zlatožlutými a řídkými starobou tak, že jako každý stařeček už sotva zachovávaly svůj tvar. Bystrouška jen fičela kol stěn z kouta do kouta. Čím větší byla spoušť uvnitř, tím více otvíraly se dveře zvenčí.

Paní revírníková, uděšena hrůznou podívanou, marně pokoušela se uklidniti manžela a nenávistně ohlížela se po adjunktovi, jenž tu stál jako kus dubového pně. "Nebylo by bývalo lépe, kdybybyl na ni šel přece jen s puškou?" vyčítala si. Pepík seznal, že nejlepší podívaná na divokou honbu je rozhodně zespodu. Přisedal a přiklekal a konečně ležel na prahu úplně na břiše, oči navrch hlavy jak na stopkách. Bystrouška všimla si konečně v zoufalém úprku diváků ve dveřích a v hlavě zrodil se jí spásný nápad.

"Zdrhnu," řekla si.

A tož k údivu revírníkovu přikrčila se za hromadou trosek, a kryjíc se stolem a deskami police, vycenila zuby a počala si na něho otvírat hubu.

"Přestaň, chlape drzé!" spustila z plna hrdla, "ještě ránu a skočím po tobě. Nebojím se tě, aji kdybys byl dvakrát tolké." Bláhovec revírník usoudil, že se mu naskytla vhodná příležitost k rozhodnému útoku na lišku. V tváři rudý a uří cen přikrádal se k ní po špičkách. Nohy mu klouzaly, v botách mu čvachtala zabijačková kaše, ale toho on nedbal.

"Včíl dostaneš po hlavě," hrozil Bystroušce.

"Nebo ty !" odsekla zuřivě.

Revírník ucítil, že pozbývá rovnováhy, přední tlapky Bystrouščiny přejely mu po vlasech, oháňka smýkla se mu po nose a liška mocným obloukem octla se u dveří. Přisedla, neboť její síly byly též hodně vyčerpány, a s naprostým klidem ohlédla se pak po revírníkovi. Ten se zatím zapotácel, zakolísal jako podťatý strom, hůl vypadla mu z ruky a celým tělem padal zvolna k zemi. Než byste řekli tři, seděl nato v ohavné kaši na rozdrceném bochánku sýra. Chtěl vstáti, znovu chopiti se hole a vyplatiti Bystroušku i za tento nečekaný úskok, avšak nemohl se odtrhnouti. Lípl se k zemi jako vrabec na vějičku. Mokro vnikalo do nohavic, do kapes a do šosů, a mimoto se pořádně narazil a nevěděl, zdali je celý nebo přeražený.

"Maminko, pomoz mně vstát," zaprosil žalobně, "nebo se ti v tom sajrajtu utopím. Je to husté jako Mrtvé moře, a já ne a ne, setsakrapes, z teho se dostat."

Paní revírníková odsunula dvéře, ulekána náhlým klidem v komoře, z něhož zazněl hlas mužův jako z prohlubiny, avšak ku pomoci mu nedospěla. Bystrouška uznala, že další její pobyt byl by tu neúčelný a neprospěšný.

"Pro mne už tu nic není," řekla, "leda Lapák, očuma, může si tu oblíznout."

(XV)

Zamávala oháňkou zvesela a v hrdinském klidu rozběhla se ven. V chodbě bylo tma, ač venku bylo jasno zářením sněhu a měsíc v úplňku svítil k ránu jako rybí oko. Bystrouška neměla kdy tuze se rozhlížet a hnala se střemhlav že stavení. Pozorovala, že i zde kácí, poráží a odhazuje věci, které jí zavazely v cestě. Nejdřív to byly Pepíkovy nohy. Odsunula je nejemně tlamou a prackami, a Pepík řiče strachem zachytil se stařenky. Paní revírníková nemohla zabrániti jeho pádu, naopak Pepík strhl ji a ona zase adjunkta. Bystrouška přehoupla se odhodlaně přes hromadu lidských těl a litovala pouze, že má naspěch a že jim nemůže také provésti něco liščího; rozpomněla se, jak vystěhovala jezevce, a byla by že srdce ráda oplatila lidem dnešní výplatu.

Hon v komoře, dupot, křik a rány vyburcovaly zatím celou myslivnu. I hejno slepičí bylo již vzhůru a zvědavě postávalo na zápraží. Mínilo svorně, že liška se již odtud nedostane. Lelkovalo a vykládalo, jak se jim všem uleví. Mladý kohout ve své nezkušenosti a pýše čepejřil se, rozkládal, vystupoval na paty a okouněl jako divák nejzvědavější.

"Darmo ty se nebudeš smít !" zavrčela liška a vycenila na něho zuby.

Kohout vycítil zrovna, že nastal nějaký dalekosáhlý obrat, neboť že stavení rozléhal se nejzmatenější křik, jaký kdy slyšel. Jako když se tchoř dostane do posady, tak to vyhlíželo. Přešlápl z nohy na nohu, zakdákal výstražně k ústupu a sám utíkal pod trakač, hledaje tam záchrany. Po něm zakdákaly slípky, začal štěkat Lapák, který té noci zase zaspal v kuchyni, a v zahrádce za plotem řvali oba honící psi. Andula křičela jako posedlá ve své podstřešní světničce a bála se dolů, snad proto, že nebyla sama; slovem myslivna podobala se blázinci. Jen starý Fousek, zachovávaje klid, procházel se nerušeně mezi komínem a korouhvičkou po hřebenu střechy. Soudě podle jeho uhlazeného zevnějšku a načesaného knírku vydal se asi na dostaveníčko. Kladl způsobně a ušlechtile tlapky jako tvor vzorně vychovaný, občas zamňoukal nevrle a zkoušel postaviti ocas graciézně rovno vzhůru jak svíce, řídě se nejvybranějšími pravidly o kočičím pozdravu.

"Ty seš jediné fešák v celé té bódě," zavolala na něho uznale Bystrouška, když dospěla na záspí. V chladném, mrazivém vzduchu vzpamatovala se teprv z hrozného rozčilení a uvědomila si, že jí pálí zadek. Nazvedla oháňku a protřípla pocuchanou kůži jako děvče, jež usedá v kostele do lavice a dbá, aby se jí nepomačkaly široké šordány, i sedla si zplna do sněhu. Dělal jí dobře ten studený obkladek. Myšlenky její se uklidnily a po divé honbě pocítila neúprosný hlad.

"Není škoda nehynoucí teho všeckýho, co jsme s revírníkem roztancovali?" pravila. "Má včíl, co chcél. Bude mu taky škručet v břiše."

Ale revírníkovi v břiše neškručelo, když se vyprostil že strašlivé mazlaviny, do které si tak důkladě sedl. Protřel si oči a chytl se za hlavu vida spoušť, kterou zavinil. Paní revírníková, jež nevzpamatovala se posud z úleku a vešla za ním do komory, trnula stejně, vnuk Pepík ani nedutal, pan adjunkt založil ruce za záda a vyslovil úžas kratičkou, zato tím hlubší řečí.

"Tož tak," pravil rozšafně.

"Ba, tož tak zřídili jsme svoju zabijačku," navázal revírník na jeho úvahu. "Že já ju bestiju přece nezastřelil!

Tolik škodé bych byl neztropil co ta liška. Chleba v tem, vajíčka v tem, hrnce rozklučený, panebože, podívé se na ten lidské nepořádek, můžeš-li a chceš-li."

Ale lamento nezpomáhalo. Šunka lezela si měkce v povidlí, jablíčka paradajská plula po trdelnici, jaternice a jelita byla obalena hořčicí, a Lapák, který se dostal jakousi náhodou z kuchyně, hleděl ustrašeně a úkradkem na to, co lidé provedli.

"No tak zlé to není," myslil si, "člověk má čisté zobák, vyběračné, tož všecko zvostane aspoň mně."

Mezitím co lidé naříkali, rozvinula se na dvoře honička nová, též vytrvalá, avšak kratší a výslednější. Bystrouška zmocnila se kohouta.

"Tož včíl honem ocaď, než se staré revírník rozmyslí," zavrčela, a drzíc úlovek šetrně za krk, spěchala k lesu. Vítězoslavný úsměv hrál po její tváři. Byla si jista, že vykonala dobrý skutek. Kohout mával chvilku křídly a bědoval a Bystrouška něžně ho chlácholila.

"Nedělé si z teho nic, milé kohótku, že tě zadávím. Tvojí lidé to dělajou taky, ale hůřejá, dávijou se navzájem. Tvůj obrázek býval jim znamením svobody a revolucí, ale ničko kohótek zklóstl, zpánovatěl, rozkřikuje se na celé dvůr, a tož pěkně ‚lup`, ja, uděláš místo zase jinému. Pro své stádo neplač, to si zvykne zasi brzy kohótkovi inému."

Les hučel zhluboka a byl černější než sama noc. Sníh měkl, chystala se přechodná obleva. Volno bylo lišce, zapomněla na rány holí, na past, na lidskou surovost. Vesele a s chutí slupla před brlohem kohoutka nebožáka. Nasycena usadila se spokojeně na zápraží a dlouho, dlouho přemítala o člověku, jeho trampotách a slabostech.

"Čeládka je to horší než my, zvěř lesní, nerozumná a divá. My požíráme jen zvěř jiné krve, jiného plemene - a lidiska? Jak su šťastná, že mám štyři nohy, dar rozumu a svobodné vůle a že nejsu němá tvář jak člověk! Šak ať si hrá na pána. Brzy se vybije a zničí. My lišky růsteme, až mu hlavu přerůsteme, a přinde čas, schrupneme aji poslední lidské mládě, jako já pitomého kohoutka. Ščuřím se, smiju se, zpívám, protože přinde co nevidět jaro. Už chodí kdesi za lesy a hledá k nám stezník. Letos i já budu starší a zkušenější, a to se teprv pustím do revírníka a všech jeho přátel. Kdož ví, nebudu-li já osvoboditelkou všeho zvířecího rodu. Umí tak někdo vyžírat les jako já, Bystrouška, vždycky hladná?"

(XVI)

Bylo ostatkové počasí. Jihlo. Les náhle potemněl, kdejaká halouzka ostře rýsovala se na bílém podkladu sněhu, měkká, teplá vůně zavanula že žlebů a dolic, na svazích objevovala se stále větší vyhřátá místa. Z větví padaly čisté krůpěje hustěji a hustěji. Byla to duha v droboučkých krapečkách, byla to sladká jarní píseň. Tak radostně to zvonilo a zpívalo po snětích, že i nejstarší bory nemohly se ubrániti pohnutí. Slunce nespíchalo již tak na lůžko jako v zimě, postávalo a zdálo se, že nemůže se dosti vynadívat na zemi hodnou polibků, lásky a něžnosti! Vždyť i na ořeší jehnědy zahořely dozlata a droboučké nachové květy podobaly se dívčím rtům, žíznícím nedočkavě po tom, aby se konečně staly rty milované ženy.

V takovém rozkochaném poledni slunečním probudila se neobyčejně záhy Bystrouška a rozložila se na zápraží svého doupěte. Nejasný, podivný pocit se jí zmocnil. Bylo jí do žertu i do pláče, nějak mrzutě, jak toho ještě jakživa nezkusila. A když zavál jižní vítr, po němž do tří dnů pršívá, zalehla sem daleká, velice daleká ozvěna hudby. To se v dědině za lesy hrálo vesele k tanci.

"Hrozná zvířata ti lidé!" pravila Bystrouška a zívla. "Opravdu se v nich nevyznám. Hned mrzoutijou jak všeci čerti a hned ód z teho skákali jak třasořitky."

Umlkla, neboť kdesi pod svahem ozvaly se těžké kroky.

"Keho to semké zasi čerti nosijou!" zabručela a napjala sluch. Kroky se blízily, teď ozvalo se rázné posmrknutí a na stezce objevil se červený kapesník. Chodec utíral si jím čelo i nos. Pozastavil se, vydechl zhluboka a spustil si starodávnou:

"Dež sem vandroval, mozeka hrála,
moja, znejmilejší z vokna kókala."

"Řve si jak ve svém," zareptala liška a udiveně si přlchozího prohlížela. Vypadal jako každý jiný člověk z těch, co znala, pouze starou rakouskou vojenskou čepici viděla poprvé. Pozoruhodnější byl náklad, který muž vlekl na zádech v nůši. Bylo tu několik kačen a slípek, které připitomělé zvědavostí dívaly se na svět kolem. Bystrouškou to trhlo, jako když jehlou píchne.

"Co bych si já tě nezkusila, jaké ty seš člověk!" pomyslila si. Počkala, až chodec s nůší přešel, potom hbitě mu nadběhla a pustila se mu šourem přes cestu. Poskakovala nemotorně vlekouc zadek, jako by nemohla na všechny čtyři. Dařilo se jí to dobře. Chodec minul právě záhyb lesní cesty a lišku zahlédl. Nejdřív si protřel obé oči, neboť takto lišky za bílého dne jakživ nespatřil. Líšeňský občan a liška jsou totiž, jak se ostatně samo sebou rozumí, úhlavními nepřáteli, protože jsou oba živi z drůbeže. Kdyby líšeňský občan měl čtyři tlapky a prut, vyrovnal by se úplně lišce, protože čenich má ostrý a vyslídí drůbež všude.

"Haž totu bodo vekládat důma staré, zeptá se v té raně ‚Koliks teho vepil, Hypolite?` To mně vona nihdá nehověří, že be liška před líšeňském sósedem z Bodína nehotekla."

Hypolit Harašta, obchodník s drůbeží, máslem a vejci, stanul a přemýšlel.

"Vopité přece néso. Jedna, dvě, tři stopečke šlihovice, jeden, dva samečke rezné, to je na mě málo."

Myšlenky jeho byly zcela jasné a nezkalené jako ta obloha nad jeho hlavou. Jasně viděl v duchu svoje stavení v obchodní čtvrti líšeňské, jasně si představil svoji manželku v její veškeré hrůze a výmluvnosti.

"Ha já hí nehodo smět slovíčkem vodpovědět. Nezvéří-li vona celé Dominikánské trh, vod starýho Zemskýho domo haž do Zámečnické, dyž se hí zasce? Bojijou se hí komisaři, policajti, já, jen vona se nebojí nikeho. Hani naše

strane nee. Když jsme vlůni dělale melo skrzevá to drahoto a vyklókle jsme hezkéch pár krámů, nepostavila se vona jak rafija na dvanácti? Neřekla aji vona sódroho včiléšímu podmistrovi: ‚Nehuč, te držkálo, a sep vocáď!`? Neřekla nám vona všem vostatním, jak jsme stále v kopě: ‚Běžte dum, žebroto, naháli nehomejvaní!`? Dyť sem se radosťou celé třísl slyša to její řečnosť. Má někdo takovó rázovitó manželko jako moja Hapolenka? Tétuk ženě že řekno hešče dnes já: ‚Pólinko, já ti viděl liško hoprostřed ceste!`? Nedá vona mně za to po gembě? Nezačne vona křičet, nedělé pré si že mne, vlastní žene, řádné matke sedmi dětí, hlópáka. Já bodo mlčet a rači to liško sproženo. A heši jo slošně zpražím, pak se teprv můžu pochlobit. Tak, Hypolite, nůšo důle, ščagél do roke, ha na ňu!"

O ščagél není v lese zle. Hypolit Harašta ulomil si pěkný sukovatý a za liškou. Kačeny, když to viděly, natahovaly krky a měly nehoráznou radost z té podívané. Haraštovi se zdálo, jako by se mu posmívaly, a to ho štvalo, aby tím víc běžel.

"Jen se chláméte !" zaláteřil a po nůši se ví c neohlédl.

Po stezce běželo se zpočátku lehce. Byla rovná, ne mnoho prošlapaná, právě jakorát. V několika metrech se však změnila. Jestli jste šli někdy v zimě z Babic do Habrůvky, dovedete si o té cestě udělat náležitou představu. Najednou si vzpomene a sletí jak po střeše, z toho zase kousek rovný, ale tam vyvstávají zrovna uprostřed vysoké, hrotité kameny, pak zas kousek do kopečka a opět střemhlav dolů. Hypolit Harašta, nechť byl těla silného, byl po chvilce tak znaven, že by se byl s chutí vrátil. Nebylo to však ani možno. Nedbaje, že liška utíká stále lépe, pronásledoval ji vytrvale. Bystrouška naskakovala, pohopsávala, ležérně nesla si prut jak vystrojený obchodní příručí hůlku v neděli na procházce a uvažovala přitom ustavičně, jakou provésti líšeňskému obchodníku nezbednost.

"Aha, tudyma na to," ušklíbla se, zabočila po prudké stráni do strze. Byla tudy cesta bídná, neprošlapaná, co krok, to kámen a pařízek, a Bystrouška nedávno si zde obrazila pravý přední palec. Vůbec nevěřila, že pohodlný kmocháček odvází se za ní, avšak Hypolitu Haraštovi rozpěnila se již krev a nebyl by se zastavil za nic na světě. Nohy mu ujížděly, čapka mu v úprku spadla s hlavy. Zvedl ji a spěchal dále. Kde vyskytla se ledová zrcadla, chytal se stromků a keřů, aby nesjel po náledí. To ho zlobilo a pěnilo jeho krev stále více. Už nehrozil a nesliboval, zato tím pevněji tiskl ščagél. Bystrouška nechala ho dojíti tak blízko, že mu zavlála až do tváře huňatým prutem, v mžiku pak poskočila, aby ji nepřetáhl.

A teď došlo k tomu, nač se v duchu těšila. Cvakly podkověnky, ščagél vypískl a letěl, čapka zakrouzila nad hlavou a Hypolit Harašta lezel na hromadě. Ne na hromadě vršité, nýbrž protáhlé, nohy vzhůru, a nejhůř bylo s jeho nosem. Dopadl zplna na pařízek, o který si Bystrouška obrazila palec, a rozpleskl se jako rozžhavený hřebík mezi perlíkem a kovadlinou. Hrozný ten okamžik nebyl, ani okamžikem. Haraštovi se v očích jiskřilo a všecky kosti v těle mu zachrastěly, jako by se rozletěl uzel třísek.

Nesnadno bylo vstát. První, co spatřil, když se vzpamatoval, byl liščí ryšavý prut s celým svým okolím. Bystrouška neběžela, letěla zvolna jako v podzim lístek z javora a šklíbila se spokojeně:

"Spravuj si včílka svůj nos, já spravím tvoju nůšu."

Hypolit Harašta konečně zase vstal, ale nohy se mu chvěly a jeho tělo trnulo v kříži, lopatkách a mnoha jiných místech. Měl pocit, že pozbyl docela původního tvaru a že je plochý jak rozválená placka. Ohmatával se, aby se přesvědčil, je-li dosud celý, či není-li růžencem trosek navléknutých na bývalého Hypolita Haraštu. Strašlivé bylo, co se dělo s jeho nosem. Naprosto se ho nedohmatal. Uprostřed obličeje čněla mu měkká, krvavá, beztvárná hmota, nejpodobnější syrovému řízku přírodnímu. Dala se otáčet, ovšem za pronikavých bolestí, vpravo i vlevo, a pohromou jí neubylo, naopak rostla a nalévala se, bobtnala a otékala.

"Pro ráne boží, co já zeně řekno hoviďa jo. Bode se meslit, že sem se s někém prál. Nech se došojo jak chco, málo platný. Křekne: ‚Bil ses!` - a víc mě neposti k slovo. Zatrackaná mrcha liška! Hanciáš pekelné nadehnal mi jo do ceste."

Vyžadovalo mnoho námahy, než nabyl jistoty o tom, že je vskutku někdejším Haraštou Hypolitem a ten hrozný nos že je jeho nos vlastní. Kolena měl také podřená, kalhoty popraskaly a jeho bojovná nálada, kdežpak ta byla!

A jak bylo jemu zle, dařilo se Bystroušce dobře. Opustivši nešťastného obchodníka, hnala se houštinou k místu, kde nechal nůši. Skákála přes kořeny, kameny, výmoly a výskala radostí, že zas jednou napálila člověka, a k tomu člověka světem protřelejšího než starý revírník.

"Tož tak, vida chlapisko jakési," radovala se, "bít by si mě chcelo a pro nic za nic, jen proto, že su liška. Majou to ti lidé povahy! Odnesu-li já kuřátko, co je to melé a plaču. Tu nese člověk kaček, že to spočítat neumí, sám jich potřebovat nemože, a přece se tahá s něma, až je křivé. A já si mám jedinké nevzít? My se staráme každé sám o sebe, proč z nich každé se sám neobstará taky jen o sebe a rodinu? Nač eště pro jiné shánět? Temu se divím a teho nepochopím. Jen čeké, to se budeš čučet, co ti provedu, keťasu !"

Kačenky spatřivše ji, kterak dobíhá k nim, zakáchaly úzkostně. Věděly dobře, že se blíží jejich hodinka smrti. Stulily se k sobě, přikrčily krky a vyčkávaly statečně osudu. Bystrouška neotálela ani okamžiku. Převrátila nůši, vyklopila kačičky a několik kop vajec a dala se do katanského díla. Dosáhla v něm dávno mistrovství. Jak chňapla kačici za krk, luplo to a její oběť zamávala křídly, zakáchla naposled, obrátila oči k nebi a skonala. První zadávila Bystrouška s chutí, ale z toho všeho najednou posedly ji divné myšlenky, myšlenky nebývalé, a jak se jí zdálo, velice málo liščí.

"Proč se lidé starajou o jiného než o sebe? Už vím, majou se rádi."

Přemítajíc zakusovala kačeny postupně a bylo jich rovněž víc, než potřebovala.

"Majou se rádi," povzdechla. "Já nevím, co je to mět někoho ráda. S Lapákem to byl dětinské poměr, do jezevca jsem se zamilovat nemohla, protože byl břichaté a směšné, inu jak jezevec. A jiné se mi doposud do cesty nevpletl. Och, já nešťastná liška Bystrouška !"

A když dobila všechny kačeny, měla v očích vlhko a v ňadrech žal. Jaro se blíží, a ona nemá nikoho ráda.

Podzime, podzime teskný, samotářský, kterak ty jsi překrásný, oč krásnější jara! To se ani lišce nevkrádají do duše podivné, zmatené myšlenky. Není ostatně na ně v podzimu kdy, poněvadž kožich líne. Teď však rozkvete zanedlouho lýkovec, objeví se sněženky, čemeřice, zazpívá drozd, zahvízdá kos. Tolik bude veselí, jen Bystrouška bude sama, samotinká, s nevylínalým srdcem.

Mrzutě pohodila hlavou, myšlenky z ní však nevytřásla. Jsou horší, vtíravější než blechy. Což onehdy nezahlédla hajného Špačka s Andulou u myslivny? Stáli oba pod modřínem, dívali se vzhůru, vzdychali a šeptali, čenich u čenichu, drzeli se kol pasu a chodili stále dokolečka, až prošlapali pěšinku ve staré závěji.

"Nechám člověku, co je člověkovo. Nechať su liška, on snad je chytřejší," povídala si a hoře doposud nepocítěné ji oválo, pronikalo kožich s hustými, kroužkovými pesíky, které zanedlouho zmizí, a hoře ještě spíš pronikne na kůži jako severní vítr. Nechala lupu a rozladěně tíhla k domovu.

Hypolit Harašta mezitím se docela vzpamatoval a zvolna, co noha nohu mine, zamířil ke své nůši. Stanul nad ní v němém úžasu, sepjal ruce, vlasy se mu zježily a nebyl slova mocen.

Krásně si maloval, jak ponese ženě domů liščinu, a teď - toto zde! Vajíčka v jednom tratolu a kačenky zadávené. Vytáhl kapesník a zahořekoval. Bystrouška zastavila se za starým dubem a naslouchala jeho nářku. Poprvé poznala, že cizí bolest bolí někdy víc než vlastni.

"Pak mne nemajou honit," posteskla si, "když su já taková." Pozbyla chuti na kačenku, kterou si nesla lehoučko v předních zubech, jako by se jí štítila.

"Nikdo mne nemá rád," rozbrečela se a utekla do doupěte. Záviděla poprvé starému revírníkovi, že umí tak rázně klíti.

(XVII)

Revírník vskutku klel. Chytla ho španělka po té bouřlivé noci a divoké honbě v komoře a dlouho nepouštěla ho že svých klepet. Dnes po mrzutých týdnech, strávených pod střechou a šukáním v županu po dvoře a za humny, vydal se opět do svých lesů. Bylo mu blaze, skoro tak blaze jako věrnému Lapákovi, který třeštil radostí. Ničeho nenechal dnes na pokoji. Lítal a běhal jak bezhlavý, štěkal na kavky, na prázdná hnízda, ba lapl za nohavici věčného stěhovavce Martínka, jenž po zimní práci lesní šel obhlédnout cihelny, kde by bylo nejlépe se usadit a kde je hlína hezky měkká a suchá. Revírníka zachvátila nakonec rovněž radostná nálada, i zastavil se s Martínkem, a protože si mohl zapáliti zas svou dýmečku, milerád strčil mu do ruky zastaralou kubovku, rok v kapse zapomenutou a odranou jak vrba v proudu.

"Tož co, Martínku, máš se dobře?" poptával se šibalsky, jsa zvědav, co mu Martínek odpoví.

"Což o to, měl bych se dobře, kdyby ne té mojí suže. Ale včíl, zlatá ty moja republiko, dám se s ňou rozezdat."

"Jak se obendeš bez ženy? Kdo ti vypere?"

"Ale, pantáto, kdo by si s tém hlavy lámal! Kdo mi pere včíl? Pár let mé košule ženské ruky nezkusily. Zaobendu se bez ní, pěkně se zaobendu. No a šak, pantáto, našel jsem si lepší. Je jí Julka a totok jí nesu na zvostřenó. Podívajou se, kerak by mě neměla ráda?"

Martínek vytáhl z náprsní kapsy pleskatou lahvičku, potřepal jí, podržel ji proti slunku, a pohleděv se zalíbením, jak se uvnitř rozbíhají zlaté bublinky, upil si statečně, otřel hrdlo láhve mazlivě dlaní a svá ústa rukávem.

"Nepytlačíš mně, Martínku?" zažertoval revírník.

"Jak je pánbůh nade mnou a tvrdá zem pod nohama, ani krokem. Ale skoro bych měl," povídal vážně Martínek.

"I co to plendáš, člověče hříšné, setsakrapes," zahartusil revírník.

"No tož, tuť za sečou v Ptáčkově žlíbku potkám prv Harašty z Líšně, a vida, nos má tuze pěkně rozbité, ale na máčku, pantáto, jak moučné jablóško. ‚Kdo tě tak zřídil?` povídám. ‚Nemluv mně,` povídá on, ‚no liška. Máte pré,` povídá, ‚špatnýho myslivca. Sedí jak pekáč doma a lišek plné les. Nepostřílá-li jich on, postříláme my kde co.` - ‚Jak to?` povídám, ‚liška že ti rozbila nos?` ‚No tož tak,` on na to, ‚dělala se chrůmající a já za ňou, opackám trochu o štrbél jakési a z nosa placek!` -Řku si v duchu já : ‚Zavdané seš, o drbku opackals, a včíl se chceš vymluvit na lišku a na myslivca. Taškářu, vidíš, máš být střízvé jak já.` "

"Ba, tak je to, setsakrapes," přisvědčoval hrozivě revírník. "Baže není, pantáto, já temato vlastníma očima viděl, že je to pravda, co říkal."

"Taky chlap zavdané."

"Načisto nee, pantáto, ó nee, kroměvá té nějaké zonečky. Tuť pár kroků jsem ju viděl, a co by ocáď kamenem dohodil, leží zajíc a natažené. Chcel sem ho vzít, a ešče že mi cosi řeklo : Neber, mohl bys být v ostudě."

Revírník už neřekl ani slova, pohodil puškou na rameni a rovnou k seči, Lapák za ním. Věru, měl Martínek pravdu. Na kraji seku pod borovým suchárem ležel zajíc docela nebožtík, dávno studený, a u něho stopy liščí. Lapák se zajíce ani nedrbl a znalecky očenichával stopu. Bylo patrno, že mu byla povědomá.

"Hrom do ní, setsakrapes. Bystrouška to byla. Že už přeci pokoje nedá!"

V daleku kdesi pod lesy odzvonilo poledne. Obloha byla jasná, modrá. I ten zvuk zvonečků nesl se jasně jako drobný modrý motýlek rozhřátou loukou za letních dnů. To jaro už se vrací a postává kdes u teplého moře, až tažní ptáci se shoufují a seberou k cestě k nám na sever. Revírník představil si živě, jak jiřičky doletí, zahřejí zas hnízda a oteplí dvůr ščiřikáním, vlaštovky zafrčí nad střechou, jak zazvučí les mnohohlasou písní. A starý člověk se zaradoval.

"No tož, už je mého života na sklonku, a přece su rád, že kvíčerom sluníčko se zablýskne. Však až přinde čas, kévne si na mne prstem a spolem pudeme spat."

Obrátiv se k Lapákovi, dal se s ním po starém zvyku do rozprávky.

"Neseď a nečuč jak muňa. Rozběhneme se dom, vezmeme kleště, necháme tam štuc a budeš mrkat, co budeme robit !"

Lapák zavrtěl ocasem, jako by přitakával. "Baže, jak je libo, starý pane."

Odpoledne líkli na lišku. Obezřele, zvolna, opatrně.

"Beztak se pro macka vrátí," říkal revírník. Rozložil železa, zajíce nastražil na ně a rozveselen zatoulal se do sečí.

Kterak byl nyní les divukrásný! Zbytky sněhu po snětích roztávaly a krůpěje spadávaly z nich, tu jasně čisté, tu duhové, tu stříbrné jako kapky zkapalnělého světla, a v haluzích pod stromy v neustálé plynulé písni, neskonale jemné, znělo to hned radostným pláčem, hned smíchem. Revírníkovi zatanuly na mysli zlomky starých pohádek a bezděčně jal si z nich snovati nejasnou báji. Dávné víly vracejí se domů do svých starých sídel, vítají se, a slzíce pohnutím nad shledáním, přebíhají v běloučkých košulkách. A opět přijde k nim květen a láska a ony rozdělí štěstí sladkou rosou do tisíců květů petrklíče, léch a sasanek a lidé půjdou mlčky s hlavami skloněnými a budou chápat, že tu vůkol nich je rozseto nadpozemské blaho a že se v něm brouzdají jak ranní vláhou. Pak víly opět odejdou, daleko odejdou, kde bude zas třeba jejich kouzelných ruk, aby člověk zapomněl strastí a vracel se s nimi též na chvíli domů, do náruče země, matky živitelky. Revírník pomnul si čelo a zapudiv pohádku usmál se zatrpkle.

"Setsakrapes, dětinštím, stárnu."

Honem z vyhřátých průseků zabočil do mračné zmoly. Bylo tu mrazivo, chladno, střechýle sněhu pevně držely se na větvích. Přituhovalo kvečeru, proskakovaly hvězdy na nebi hluboce modrém, jakoby prosáklém zlatým prachem. Les teď se odmlčel. Ztichl jak tůň pokrytá ledem. Nevěda o tom došel revírník znovu k seku, kde v soumraku lezel zajíc v nalíčené pasti. Byl to divně smutný obrázek. Ta mrtvá hlava, z které vyzíraly oči - vyhaslá světla !

Lapák postřehl, že s pánem není řeči. Neštěkal, nehopkal, nedováděl, nýbrž vážně kráčel tři kroky před revírníkem, dbaje úzkostlivě, aby byl z dosahu jeho dubové hole. Zasmušen vrátil se starý člověk do myslivny. Ulevilo se mu až mezi čtyřmi zdmi u vytopených kamen.

(XVIII)

Mezitím Bystrouška vstávala. Bylo časně večer. Po probdělém, prohýřeném dni byla mrzutá a bolela ji hlava. Vyčítala si, že zbůhdarma skoro celý den ponocovala, a umínila si, že bude dělat pokání. Poklidila si nejdřív zas jednou pečlivě v doupěti. Prohlédlo hezky a bylo tu útulno, že se jí hrubě nechtělo ven.

"Tož se jen proběhnu a vrátím se ve chvilce," předsevzala si. Ale když vyšla do jalovčí, zpronevěřila se dobrému předsevzetí. Nastal kouzelný večer, záhadný jak říční hlubina. Skutečně obloha byla bezednou prohlubní temně modrou, na které třásly se hvězdy a srpek měsíce. Obrysy stromů, křů, všecko bylo tak jasné a určité, jako by to bylo vyryto do kovové plochy. Vzduch byl pramenem lahody a prýštil se jak chladné zřídlo výšin nebeských. Bystrouška věděla, že se domů hned nevrátí. Pobíhala po slehlých závějích, zaskočila do vysokého lesa, a když sem tam smetla tenké, křehké střechýle, v něž utuhly zpívající stříbrné krůpěje, ozývalo se to měkce jako droboučké cimbály skřítčí. Utíkala dál a dál, a octla se nedaleko místa ranní příhody.

V záhybu pěšiny uviděla mrtvého zajíce. Usedla a dívala se dlouho na něj a uvažovala.

"Kačeny a kuřata se mi už přejedly," počala přemýšlet, "nebylo by k zahození sousto zaječiny. Chudák, jak tu leží. Zbytečně jsem ho ulovila."

Zdál se jí velice pěkný, ale hned zas zastyděla se nad svou hladovostí a plísnila se.

"Zas si myslím jen na břuch jako člověk. Což nejsu schopna lepšího citu? Nač pořád myslet na člověka a na žhrádlo? Aji včíl vzpomínám na lidi, třebas po nich potuchy není. Jsou tak oškliví, tak škaredí, dobře, že nás lišek není tak cétit jak je."

Napadlo ji podívati se důkladněji na zajíce, a jak se nad ním sklonila, povšimla si stopy, očenichala ji a zvětřila lidský zápach. "Divná věc. Člověk tu byl a zajíca nechal. Je to možná? Je můj a já si ho tu zchystala, on ho v ruce měl a zasi ho položil." Obešla opatrně několikrát podezřelé místo. Nebylo pochyby. Člověk zde nachystal úklad, ale jaký a na koho?

"A já už vím, co je to !" rozesmála se. "Klestě. Zač mne to ten děda považuje? Myslí, že su jezevec? Holenku, řku já, to zasi neé."

Smála se tak od srdce a upřímně, že se za břicho popadala. Znovu zevrubně prohlédla léčku, očenichala řetěz, kterým byla železa uvázána k zakrslému stromku, a smála se zas a zas.

"Je to ale Jan s cedulou," ušklíbla se. "Faječkou ešče včíl smrdí řetaz. Jak si to vlastně představuje! Zhloupnu-li, dobrá, ale takové telisko že mne nebude, abych do této pasti lezla. Myslí si, že na mne nezvostal ani liščí chlup. Tož mu zaplatíme zrovna jako jezevcovi za kvartýr."

Vybrala si malebnou pozici, pozvedla nozku a skrápěla hlavu mrtvého zajíce. Ale v té chvíli rozlehl se tichým lesem zase onen tajemný hlas, který jí už jednou pokazil uličnickou radost. Byl to vlahý, mírný vítr. Nevál korunami, nesmýkal haluzemi, nýbrz pomalu kráčel mezi jedlemi, modříny a bory, kladl jim ruce nevýslovně hebké na hlavy, skláněl je, jak by je bral do náručí, a šeptal jim sladká, důvěrná slova.

"Probouzej se, co spíš ! Ozivněte, sněti, prohlédněte, pupeny, milostný život přichází."

A ejhle, kdesi v mlází ozvalo se nesmělé jakési ptáčisko, zapinkalo jak ve snu a veškeren les zahlaholil pojednou jako řeka, když prolomí ledy. Vršky dvou modřínů, zakleslé v sebe jak oblouk gotické klenby, uvolnily se a rozestoupily, otevřela se brána v ústrety neznámému.

Bystrouška strnula jak z kamene. Jakživa dosud neprozila tak posvátné chvíle. Uličnictví, kterého se právě dopouštěla, připadalo jí těžkým pokleskem. Přikrčila se k zemi zahanbena a znepokojena předtuchou, že ji za tento hřích stihne trest.

Podjarní vítr kráčel dál a byl již kdesi na protější stráni. "Opravdu hloupnu," zahubovala Bystrouška a podupla zlostně.

"Cvak," odpověděly kleště, sklaply a přivřely jí chundelatý prut.

Zavolala na jméno boží, ale nic naplat. Železa držela pevně a necitelně - jak železa. Hlava zajícova byla pohozena trochu výš a mrtvé oko jak by se ptalo skelným pohledem:

"Zvřísklo tě to ?"

Bystroušku obsypávala hrůza jak suchý, písčitý sníh. Takto zde přece nezůstane ! Poskočila, zalomcovala železy, avšak prut bolel. Nemohla si ani dobře představit, jaká to byla bolest. Kdyby si byla dala někdy spravovat zuby, byla by dovedla aspoň přibližně onu bolest vyjádřit. Tož smýkla sebou dvakrát třikrát a konečně odhodlala se, že obětuje konec oháňky.

"Člověčice by to jistě nedokázala," utěšovala se. "Ta raději umře, než by pozbyla na kráse."

Ach, jak jen vylíčiti tu strašlivou operaci, kterou Bystrouška podstoupila! Neobešlo se to bez pláče a bez slz. A když přece sevřela vlastni oháňku svými zuby jako kdysi potupný provaz, který ji vázal k boudě v myslivně, a přehryzla sličný prut, zaštkla hořce.

"Víc člověku nevyndu do cesty. Nechcu o veřejném životě ani slyšet. Do svého pelechu se skrčím až po nos a zvostanu v něm, co jen bude možno."

Nohy se jí pletly, před očima dělaly se jí mžitky, za ní kapky krve jako rozházená šňůra korálků značily sníh, když sotva se zdrzujíc pláče vracela se do doupěte. Než ulehla, ošetřila pečlivě zmrzačený prut a ránu čistě vylízala.

"Bude-li mě bez ocasa kdo chtět?" rozbrečela se pojednou a všecko její hrdinství roztálo jako sníh. "Ale kdo by mě chcél? Co to mluvím? Nejsu opilá? Co se to se mnou děje?"

Bylo přede dnem a v rozházeném hnízdě na pokrouceném zimostrázu bděl párek starých vrabců. Drželi se něžně za křídla, čechrali si navzájem zobáčky rozcuchané peří na hlavách, jako když se dva lidé po vlasech hladí, a starý vrabčák zajíkavě ptal se své družky:

"Koli jsme to měli dětí, stará, nevíš ?"

"Koli my jsme měli, to já nevím, já jich ale měla s třicet." "A koli ešče. . , a« . "Dybys rači spal. Mohl by nás někdo poslóchat. Znáš zvířecí huby. Do rána nás roznosijó po celém lesu."

"Tož co, koli . . . Dyť ty seš ešče načisto pěkná."

Stará vrabčice přitulila se stoudně k vrabčákovi, vlípla mu svraskalým zobákem upřímnou hubičku a zašeptala slibně: "Počké, to si povíme až v máju měsíci. To budeme mět stříbrnou svarbu."

Teploučký déšť - a nebyl to vlastně ani déšť, jen drobně sižilo - snesl se nad krajinou. Sníh jako by se propadal, kde v které koleji tvořila se rozezpívaná bystřina, prožloutlé trávníky vylézaly z mizících závějí na svazích, kotlina byla zadýchána vlahem jak jediné velké lože ustýlané k hodu lásky.

Bystrouška utírala si v tu chvíli oči opuchlé pláčem a vzlykala, až se jí hřbet otřásal.

"Až v máju měsíci . . . "

Revírník Bartoš nemohl se dočkati rána. Spal neklidně, stále se probouzel a mluvil ustavičně že sna.

"Čert ví, co pořád brble?" steskla si paní revírníková. "Snad se mu nevrací španělka?"

Zaslechnuvši však slova o Bystroušce, uspokojila se, vzala ho za ramena a zatřepala jím. Revírník vytřeštil oči, máchl rukama, přisedl a zavolal vítězně: "Mám ju ! Ona se kaňkuje."

Paní revírníková dala mu na hlavu studený obkladek. Usnul znovu, avšak brblat nepřestal. Ráno, jakmile procitl, než by do desíti napočítal, už byl v kalhotech a spěšně se oblékal, aby jen byl venku. Podíval se oknem na počasí a vida, že sprchá, zakabonil se jako ta obloha.

"Prosím tě, kam spícháš? Kam tě ďasi tak časně po ránu nosijou? V noci se nevyspíš, pořád sebou hrncuješ a pereš, a ne aby sis odpočal jako člověk."

Revírník odbyl ji i s jejími starostmi.

"Mlč, našel jsem stopu. Dnes ti tu šelmu Bystroušku donesu dom. Čeké mne ale za hodinu."

"Jen proboha nenos jí živé," zaprosila.

Lapáka vzal revírník arciť do lesa s sebou. Chtěl, aby se pokochal též vítězstvím nad soupeřkou, která zavinila tolik jeho nehod. Cestou však jeho vzrušená nálada pochabovala. Husté páry rozložily se nad údoly a zmolami, sněti vlály ve vánku sotva znatelném a krajem znělo cos, tlumený zvuk, jako když si robátko brouká v kolébce. Došli na místo, kde byla včera nalíčena zeleza. Byl v nich cípeček Bystrouščina prutu. Revírník odkopl zajíce, až zaletěl mezi stromy, zahrozil zvědavému Lapákovi a zaklel. Nezaklel jednou, sypalo se to z něho jak příval, hrom za hromem.

"Stárnu," pozaloval si. "Tatok potvora bude si že mě dělat ósklebky do smrti. Ne, nevšimnu si jí, kdybych přes ňu upadl. Donde si ona pro jistou ránu, ty moja flinto, setsakrapes, sama. Víc nemluvím. Kaňkuje se. Zastanu tě jedenkrát, Bystrouško, jak lůni tvoju mamu, a potom, potom si vypořádáme účty."

Odepjal železa, sebral je a neustávaje klíti pustil se k městečku, aby se potěšil s farářem a rechtorem.

(XIX)

Jívy nad potokem byly jedinou záplavou čistého, tekutého zlata. To je tak jehnědy zasypaly. Ve dne vydechovaly nahořklou, opojivou vůni a včely zapadaly sem od božího rána do soumraku, večer dlouho, tuze dlouho

nechtělo se jim spát a sněti široce rozvity dívaly se do vlahé tmy. Ani tmě nechtělo se zastříti zemi, a když přece vydala se nad lesy, nad vrchy k údolím, bylo jí asi jako zahradníku, jenž chystá se zavírati pařeniště plné květů klíčících a nemůže se k tomu přece jen odhodlati, protože je mu líto každé krůpěje slunečního tepla. Potom vykročila do tichých zlebů, kde ji potkávaly placké laně, rozlila se dolů do polí, přiložila tvář k příbytkům lidským, rozžala v nich světla a shromáždila rodiny kol stolů.

Za ní měsíc vyhoupl se nad nejvyšší bory. Byl v úplňku, jasný, velký a v jasu jeho vyvstaly modravé stíny bříz a jilmů. Za dědinami rozlehla se píseň. To chlapci šli děvčatům vstříc a měsíc postál, jako by hlavu klonil a vzpomínal na doby, kdy nestudila jeho zář, kdy též spěchával oblohou vstříc, horký jak živoucí slunce a rozechvěná krev.

Země usínala, ale vše, co je dobré a krásné, na ní bdělo. Bdělo štěstí i láska, bděl i mlčelivý zal jak věčně běhutý proud, který žene kola osudu a mění tvrdá jeho zrna v sladký chléb.

Kos jak černá živá hvězda snesl se na haluz dřišťálu. Přečkal zimu sám a sám a nyní bylo mu teskno, když na mezích ukázalo se fialčí a na stráni modré podléštky. A zmaten, okouzlen hvízdal prostý svůj zpěv, v kterém byly tóny zlaté jak jehnědy jív a lísek, v kterém byl nach květů jabloňových a čistá běl nekonečných stromořadí třešňových, v kterém tkvělo teplo hnízd a ševel haluzí. Řinula se mu z hrdla ta píseň jako krůpěje krve. Je-li pak člověk, jenž by to po něm dovedl? A hle, mezi haluzemi vynořuje se nesmělý stín. Jeho budoucí družka blíží se toužíc přivinouti se k němu, toužíc oblažiti a býti oblažena. On nevidí, neslyší, poněvadž nezpívá již pouze pro radost svou, nýbrž pro radost všeho, čeho dotklo se jaro. Až probudí jiné, až procitne celý ten kus omládlé země kol dokola, pak teprv ustane, pak teprv spatří ji.

Kterak se měníme v těchto hodinách? Aniž si toho jsme vědomi, stáváme se bratry a sestrami pňů oživených mízou a zlatově zelené listoví je tak útlé jako naše snění.

Za takového večera bloudila i Bystrouška žlebem a zbloudila k potoku. Zachtělo se jí okoupati si tlapky i hlavu, ježto byla ustavičně nemocna od toho dne, kdy uvízla v revírníkových kleštích. Dávno oželela cípek oháňky, prut její se zhojil, ale neprobrala se z choroby, kterou v ní probudil podjarní vítr. Nevěděla, co se s ní děje, nepoznala dosud pravého jara a netušila, jak lidé, kteří básní jen o sobě, nazývají tuto liščí nemoc; oni klesají pod tíhou lásky, kdežto lišky jen se kaňkují. Mnohokrát takto bloudila. Mnohokrát ulehla na vyhřátou skálu, přitiskla se k ní, položila čenich na tlapky a naříkala, až se jí hřbet ježil a krk stahoval, jako by ho na suk vázal.

Když se dnes vymáchala v potoce, bylo jí asi jako lidské panně, která se vyplakala, až jí oči zčervenaly. Odevzdala se zcela do rukou osudu.

Těšilo ji, že zhubla, že zanechala někdejší sobecké žravosti a že se stává zvířetem dokonalým. Kdyby byl aspoň někdo, komu by se mohla vyznat že svého hoře. V těchto myšlenkách, hluchá a slepá, došla na osamělý pahrbek nedaleko doupěte. Nebyla tu asi týden a za tu dobu palouk zkrásněl, prokvetl plicníkem, dymnivkami a prvními petrklíči. Zastavila se a unyle se rozhlízela. V tu chvíli zapraštčlo v houští. Ale Bystrouška neutíkala. Kdyby se byl vynořil z podrostu třeba sám revírník Bartoš, kdyby byl namířil na ni pušku, nebyla by prchala. Počala se jen třásti po celém těle. Z mlází černého tmou zasvítily žluté žhavé oči.

"Božínku, ten je hezké!" vzdechla Bystrouška a otočila se k němu. Byl to statný, urostlý lišák, o jakém se jí ani nesnívalo. Vedle tlamy ušlechtilých tvarů trčel mu roztomilý knírek, mezi slechy měl bělavou stezku a kráčel uhlazeným, mladistvým krokem a oháňkou pohazoval nedbale vpravo vlevo, jako by si nesl elegantní hůlečku. Srst měl tuhou, prozrazující, že prošel už hezký kus světa. Nebyl to tudíž mladý floutek, kterého stará vyhnala z doupěte.

Bystrouška pocítila, jak jí rumělnec zalévá nos a líce, a hodlala rychle zmizeti v podrostu, když on zahovořil roztomilým mužným barytonem,

"Polekala jste se mne, slečno?"

"Ó néé," řekla protáhle Bystrouška.

"Tadyk asi hnízdijou ftáčci," pravil zas on, aby ji vysvobodil z nesnází a dal tak najevo, že ji nepodezřívá z nepřístojných jarních toulek.

"Baf," přisvědčila skromně. "Ale včíl je jich tu málo."

"Baže, já totok místečko dobře znám, bývám toť nedaleko. Šla jsem jen trochu ven, protože mně strašně bolí hlava."

"Tož dovolte, prosím, abych vás doprovodil. Včíl zasi lozijou myslivci po lesích, a dyž je jeden tak zamyšlené a bolí jé hlava, lefko by přišel k úrazu."

"Když budete tak mnoho laskavé," skoro zašeptala zajíkavě Bystrouška, "tož pote."

"Ovšem, nebude-li se milostivá paní matinka hněvat," prohodil chvatně.

"Ó néé," vpadla chvatně Bystrouška, "já su už dávno samostatná. Mám aji svůj dům, odkázal mi jé stréček jezevec."

Lišák pohleděl na Bystroušku s nelíčeným údivem a zálibou. Překvapilo ho velice, že tak mladá dáma je samostatná, a dokonce majitelkou domu. Bylo patrno, že je v mnoha věcech načisto naivní, nezkušená, neprotřelá světem a společností, neboť v dojímavé dívčí stydlivosti přešlapovala nevědouc kam s tlapkami. Jeho zrak padl i na konec jejího prutu a v duchu se zaradoval. "Ke všeckýmu odvážná, hospodyně dobře vychovaná," pomyslil si, a nemoha potlačiti svůj obdiv, otázal se šetrně:

"Pěstujete taky sport, slečno?"

"Ó, a jak!" pravila s půvabným úsměvem, "lézt umím, to byste koukal, ale před pány se to nesluší. V myslivně v komoře jsem bejvala jako doma."

"V myslivně," žasl a uctivě se poklonil.

"Vyrůstala jsem tam. Mám trochu lidské vychování." Upustil udiven prut až k zemi.

"Promiňte, eši zdržuju."

"Kór nic," odvětila Bystrouška.

Poklonil se znovu, položil levou přední tlapku na prsa a pravil zcela okouzlen

"Zlatohřbítek, lišák s kroužkovými pesíky, z Hluboké zmoly."

"Těší mne, pane. Bystrouška, schovanka z Jezerské myslivny," představila se v odvět' a podala mu koneček pravé tlapky.

Zlatohřbítek ji vroucně políbil, přistoupil Bystroušce po bok a vykročili k jejímu doupěti. Zlatohřbítkovi bilo srdce zvonem a hlava mu šla kolem. Uhodl, že ho dnes potkalo největší štěstí života. Oba byli tak rozechvěni, že nevzmohli se cestou ani na jedinou kloudnou větu.

Když dospěli ku příbytku Bystrouščinu, stanuli bezradně a nikdo z nich nevěděl, čím a jak začít. Zlatohřbítek se rozpomněl, že by nebylo slušno obtěžovati hovorem po delší procházce dámu, která dojista touží po oddechu, úpravě toalety a jiných potřebnostech. Měl se tudíž k odchodu. Bez jakéhokoliv rozloučení nebylo arci lze odejíti a rovněž nemohl se vzdáliti bez jiskřičky naděje. Tvářil se lhostejně, a sčesávaje si muzný knírek, otázal se ve vší slušnosti a zdvořilosti

"Nebude vám, slečno, nemilé, kdybych vás opět potkal?"

"Dojista nikoli," odvětila Bystrouška a zarděla se.

"Chodíváte častěji na palouček?"

"Denně. Je to moje zamilovaná procházka po večeři mezi půlnocí a jednou. Choditi na procházku, to je moje jediná radost. Nemám přítelky, nemám známých v sousedství, v myslivně na mne zanevřeli, tož chodívám sama. Věřil byste, že chodím skutečně výhradně sama? Nedovolím nikomu, aby mne doprovázel. Jsem příliš hrdá ná svoji samostatnost."

"Jste prostě ideál moderní dívky," odtušil Zlatohřbítek.

"Kouříte snad taky?"

"Ještě ne."

"Ale králíky žerete snad ráda, slečno?"

"Ó, ach, a jak."

Věděl, co chtěl věděti ještě dnes. Na chvilečku octl se opět v rozpacích, kterak ještě pozdravit, aby se nezdál Bystroušce zbytečně chladným a upjatým, ani zase vtíravým a nemístně důvěrným.

"Rukulíbám," řekl tedy, poněvadž tento pozdrav je náležitě obřadný a obrazný a slova jsou při něm pouze slovy. Jako by z uctivosti přehlédl, že Bystrouška je ochotna rozloučiti se s ním zcela po kamarádsku, přitiskl k svým ústům pouze nejzazší koneček její oháňky, třeba mu nastavovala celou.

Dlouho se Bystrouška nechystala tak pečlivě na lůžko jako onoho rána. Bylo už pozdě na spaní, slunce vycházelo, a jí se přece nechtělo spát. Vyválela se čistě v písku, pročesala si kdekterý chlup, vyškrabala si kotlačky, uvízlé pod krkem, ač to vyzadovalo hodně námahy, srovnala lehké štětičky letních pesíků a pak teprv vklouzla do pelechu. Leč ani pak nemohla usnouti. Ulehla na hřbet, natáhla prut a rozvalila všecky čtyři.

"Jsem opravdu hezká?" ptala se sama sebe. "Co je na mně pěkného?"

Mrzelo ji, že ji políbil zrovna na cípeček oháňky, kde měla jizvu po revírníkových kleštích. Sáhla si lehounce na ňadra rozechvěnými tlapkami a opět ulehla. Než zase jí to nedalo. Přisedla, podívala se zvědavě po celé své postavě, změřila přísně své boky a blaženě se usmála.

"Trochu jsem přece k světu."

Začala již uspokojeně dřímat, když zase vytřeštila oči. Sužovaly ji takové, takové divné představy. Bůhví kde se vzaly v jej: hlavě tak čarovně krásné a zároveň tak hrozné, ošklivé myšlenky. Až jí slzy vyhrkly z očí, jak se zastyděla. Vždy se přistihla při tom. že ve spaní naspoulila rty, jako by, fuj, chystala se s někým líbat. Shrábla několik kamínků a počala se vroucně modlit; jak ji te naučila matka Lištica. Odříkala otčenášků tolik, kolik bylo kamínků.

Konečně se uklidnila a usnula docela počestně.

(XX)

Časně večer, ještě než měsíc vyšel, byla Bystrouška vzhůru. Jakmile procitla, něžný panenský ruměnec pokryl její tváře. Sladce trnouc připamatovala si včerejší setkání. Vyskočila hbitě z lůžka, a zpívajíc polohlasitě, starostlivě jala se strojiti. Znovu proškrábala se o podeschlý smrček, vykoupala se v kaluži, ale tak, aby se zbytečně neumáčela, uhladila si hlavu, krapečku se nalíčila vápenným prachem že silnice, a když byla se vším hotova, vyložila se z hlavního okna. Úzkostně pozorovala oblohu, nebude-li pršet, avšak do půlnoci bylo tak daleko. Jakživa tak časně nevstávala, a přece byla dnes čerstvá a křepká jak veverka. Vzpomněla si na Andulu z myslivny, která časem také se tak chystávala a nadávala v netrpělivosti na všecko, co se jí v cestu namanulo. Jak tu tak blaze snila, zapraskalo náhle jemné bodličí a zašustěly haluze. Bystrouška se nevzpamatovala z překvapení i leku, když zalehl jí k slechům povědomý příjemný hlas mužský.

"Rukulíbám."

"Dobrý den, vítám vás.

To vy přicházíte tak časně?"

Zlatohřbítek a Bystrouška chvilku se pozorovali, jako by srovnávali své představy že včerejška se skutečností.

"Hezoučká je, celá strž za řekou bude mi závidět. Nesmím si ji nechat přebrat," pomyslil si on.

"Můj ty synečku zlatý, kdybys věděl, co se mi zdálo a jak jsem se do tebe zamilovala," vzdychla si Bystrouška.

Najednou se oba zasmáli. Tak pošetile to vypadalo, že na sebe dlouho hleděli a nepromluvili.

"Nebojte se k nám, pojďte dál," vybízela ho.

Zlatohřbítek zaváhal.

"Promiňte, že jsem nečekal až na procházku," pravil poněkud nesměle.

"Baf, však mne nohy bolijou," pravila s úsměvem a po domácku, zapomínajíc na ušlechtilý tón řeči, do kterého se od prvního okamžiku po včerejším setkání povznesla. Zlatohřbítek přeskočil jalovčí a pravil čtverácky:

"To, já vám tady něco nesu, slečno."

"Vy jste ošklivé. Proč si děláte kvůlivá mně takovou škodu?"

"Šak jsem to sám ulovil," pravil s rytířskou nedbalostí, položil před sebe mladého králíka, pokroutil si junácky vous a odvážil se poprvé zpříma zamilovaně pohleděti na Bystroušku. Až ho krev pálila v žilách. Taková roztomilá, líbezná byla, tak prostince, a přece půvabně se nastrojila. Bystrouška stydlivě sklopila oči, neboť hledíc na králíka zavadila pohledem o mužnou jeho postavu. I on byl dbale dnes vystrojen a svůj prut, silný jak jedle, svinul nenápadně přes zadní tlapky až na prsa.

Laškujíce a překypujíce veselím, když byli překonali prvé chvíle ostychu, usedli k posnídávce. Měsíc vycházel nad strání, kos vyletěl a dohopkoval po haluzi dřišťálové až nad jejich hlavy a zpíval, zpíval, až to k duši mluvilo. Bystrouška, chtějíc se ukázati pečlivou hostitelkou a přesvědčiti hosta, že i ona umí lovit, přinesla že své spižírny divokou kačenu, ale nebyla s to milého hosta pobídnouti. Zachvěla se blahým rozčilením a na čumáček vytryskla jí slzička. Neméně dojat byl Zlatohřbítek, a tak se kachny ani netkli.

"Není vám zima?" otázal se, aby zakryl své rozčilení, a zuby mu zajektaly, nikoliv však chladem, nýbrž touhou. Zmlknuv přitulil se něžně k ní.

"Neé, je mi horko," zašeptla Bystrouška.

"Na procházku dnes byste nechcela?" řekl vroucně a laskavě.

"Já se bojím," vydechla těžce a nesměle se po něm podívala.

Sklonil svou krásnou hlavu k hlavě její, složil svůj prut souměrně s prutem jejím, a vtiskuje první letmý pocel na její ouško, domlouval jí horoucně:

"Vy, samostatná, nebojácná, která se ani lidí neleká, vy byste se bála večer do lesa?"

Bystrouška mlčela, zato srdce jí bilo hrozně.

"Tož co, půjdeme?" naléhal znovu.

"Jo," řekla, aniž o tom věděla.

A šli.

Nezpíval kos jediný. Zpívalo jich nejméně tucet. V kalužině ozývala se rosnička, nikterak nedbajíc, že podle pranostiky ještě nesmí, chřástal pokřikoval, špaček, jenž si asi někde přihnul z radosti nad příchodem jara, ponocoval a pokřikoval na všechny noční chodce a konečně pustil se do vlastní své rodiny, chroust pořádali věneček na planých jabloních obalených květem, takže nebylo ani větviček vidět - člověk by neřekl, jak si ten drobný lid, ustavičně naříkající do bídy a malých platů, umí vyhodit z kopejtka - komáři ladili vytrvalo svou smyčcovou kapelu, zkrátka všecko oslavovalo svátek práce všeobecným pracovním klidem. Ba i usmoleného ježka bylo vidět, jak se odkudsi žene. Na vousech tkvěl mu koneček slimáka; starý tajný ochmelka, který se stará jen o sebe a o rodinu nechává starati se ženu, nejspíš ve spěchu zapomněl si otřít hubu, nebol na sebe vůbec nedrží. Na křižovatkách bylo plno lesního národa a sýc Ťuhýk, ptačí policajt, stále varovně vyvolával, aby se předešlo srážkám a neštěstí . Zlatohřbítek s Bystrouškou hleděli, aby co nejrychleji dostali se z tohoto šumu.

Vyšli na chladnou loučku v podlesí. Bylo tu ticho, příjemné šero. Ze svodnice stoupal oblak mlhy a podél struhy kvetly tisíce blaťouchů. Skokani pořádali zde sportovní závody za laskavého spoluúčinkování ropuch a kuněk, a ustydlí, zimou zčervenali čolci nabízeli panstvu květiny a občerstvení.

Zlatohřbítek pln pozornosti věnoval Bystroušce voničku. Podívala se na něho vděčně. Hovořili o ledačems a oba radostně žasli, jak si rozumějí. Jejich názory na lidi, na lov zvěře, lesní i polní, na lapání myší i ptáků se dojemně shodovaly. Pouze v názorech na lásku nemohli se dohodnouti.

"Vy jste ještě nemilovala?" ptal se opatrně Zlatohřbítek.

"Nee," odpověděla stydlivě, "a vy moc?"

"Taky nee."

"Proč ?"

"Protože jsem ešče nenašel takové, keré bych si byl vázil, pro kerou bych aji zivot dal. Ale nandu-li včil takové. . ."

"Tož?" vzdechla Bystrouška a hrdlo se jí svíralo.

"Tož bez dlóhého rozmýšlení zeptám se jí: Máš mne ráda? Chceš mi?"

Bystrouška byla blízka mdlobám. Dech se jí tajil, nohy se jí pletly. Objal ji, aby neupadla.

"Vy mlčíte!" řekl po chvilce Zlatohřbítek.

"Pusťte mě," zaprosila Bystrouška, neboť jeho žlutý zrak a jeho tlapka ji pálila kol pasu jako žhavé železo.

"Pusťte mě, byďte tak laskavé, bojím se vás, ste hrozné."

"Pustím, chcete-li, ale upadnete."

"Pote k nám, na náš brdek," žadonila.

"Hned," řekl a nyní jemu buchalo srdce jako už předtím jí.

"Dite pryč, nechcu vás vidět, bojím se vás, ste strašné."

Pustil ji skutečně.
Zadíval se na ni smutně a řekl:
"Tož proč nendete?
Běžte, běžte a odneste moje štěstí, zničte mě, zkazte mě, nechcu byt živé bez vás ani do zítřka."
"Opravdu?
Proč ste to neřekl už spíš?" vyhrkla a utírala si čumáček.
Tála pohnutím a nebylo jí mozno ani půl kroku od něho odstoupiti.
"Opravdu, ty, tebe, Bystrouško, jsem si zamiloval, tebe mám rád, ty moja jediná."
"Mě, mě," zašeptala a zaštkala, "proč, proč zrovna jen mě?«
"Protože jste zrovna taková, jakou jsem odjakživa chcél. Nejsu lhář, nejsu lišák ulhané, Bystrouško, a mluvím, co v srdci nosím od včírka. Ne tělo, tvoju dušu miluju, seš nádherná, nesmij se mi, nevrc hlavou, uvidíš, že o tobě, o tobě, moja Bystrouško, budou aji romány psat, a nandou se takoví lidé hloupí, že to vydrzijou číst až do konca. Neutíké, sedni si vedlivá mě."
Bystrouška nedovedla odporovat. Usedla, avšak tu Zlatohřbítek ji schvátil do svého mocného objetí, jemně ji přinutil, že mu usedla na klín, a líbal ji, jako když déšť padá, a stále a stále pršely nové polibky.
"Neplač, šak bych aji já radosťou zaplakal, Bystrouško drahá, chceš mi?"
"Chcu," odvětila pokorně.

(XXI)

Nebyla to jedna, nebyly ani jen dvě noci, které prochodili šťastní milenci lukami a lesy. Mnohem více jich bylo a štěstí nezkalené chodilo s nimi. Jakmile nadcházel soumrak a první netopýr kmitl se nad vršky stromů, přicházel Zlatohřbítek rozdychtěn k doupěti Bystroušky. Jestliže spala, zazpíval, aby ji vzbudil, a když procitla, nejedenkrát zasypal ji polibky, ač se vzpouzela a bránila, protože si chtěla nejdříve vypláchnout tlamku. Později ani nepřicházel a vstával s Bystrouškou zároveň.
Jednou totiž byla náramně divná. Ani kuřátka nežrala, jako by jí otekly dásně. Když se Zlatohřbítek, nechtě ji déle obtěžovati v této nevolnosti, rozloučil, přikročila k němu nesměle a zatáhla ho jemně za cípek oháňky.
"Co chceš, Bystrouško moja?
Bude se ti stýskat, viď?"
"No a jak!" řekla tesklivě.
"Tož já chvilenku počkám."
V rozpacích sedl si na práh a díval se na dva střevlíky, kteří se potýkali pod pařezem. Bystrouška náhle odběhla jaksi nesvá a Zlatohřbítek slyšel, kterak si kvapně učesává srst a přestýlá svou panenskou postýlku.
"Tož tak," zabručel a také se honem upravil.
Bystrouška usedla na pelest prozpěvujíc si tlumeně. Nemohl ihned rozeznati, jakou to písničku zpívá.
"Nechoď, šuhaj, dálej, len tu nocuj u nás . . . "
Zlatohřbítek přenocoval, ne jednou, ne dvakrát, častokrát. Jejich společné procházky krátily se sice, byly však stále pěknější. Chodívali nyní úvaly, kde nikoho nepotkávali. Bystrouška vinula se pokaždé do jeho náručí, on ji lehoučko objal, šeptával jí sladká slovíčka, čtveračíval o pusinkách, o hvězdičkách, o jejích očinkách rozmilých, a ona zkolébána jeho lichocením pokládala mdle hlavu na jeho muzné, silné rámě, líbávala ho úkradkem a žertovávala.
"Počké, však počké, až ty budeš taťkem, co pak budeš říkávat Bystroušce ?"
"Co bych říkal: mamo, moja stará, tak ti budu říkávat."
Třepla ho po uchu, neboť nelíbívaly se jí obhroublejší žerty a chtěla, aby ji měl rád vznešeně, aby ji zbožňoval, aby se k ní blížil jako ke svátosti.
"Šak víš, že su vychovaná mezi lidima," připomínala zhusta.
"Myslíš, že lidi nejsou načisto jak my zvířátka, když se majou rádi. Kdyby aspoň ne horší. To dělajou všecko jen naoko. Hrajou komediju, ale doopravdy perou se, hašteřijou se jak špačci, když se milování přejijou."
"Ale skládajou básně, do divadla chodijou, do plesů a strojijou se.. ."
"A mnohdy nemajou ze všeckýho ani co žrat. Lidi jsou pejcha, lež a faleš. Ani jediná liška neumí být tak ulhaná jako mladá člověčice, když si nadhazuje kraťunký sukýnky. Žádné lišák není takové nemrava jak lidské fešák. Když zradí některé z nás - ale to já neudělám, Bystrouško moja, ty to dobře víš, tak uteče do jiného lesa, aby ho chuďátko liščička povrzená ani na očích neměla. Člověk, ten zrovna ne, zrovna se mu zachce potkávat svoju oběť, aby ju až do bláta snížil a pošlapal."
"A když se něco stane?" ptala se Bystrouška.
"Tak se vyplatijou a je. To náš lesní zákon nepřipouští. Buď se zatrať, nebo si vem. Životem, ne zlatem zaplať. A co klebet dovedou lidské huby nadělat ! To bys, Bystrouško, neobstála mezi lidima, kdybys měla někoho ráda jako mě."
"Beztak se aji včíl klebet bojím. Znáš přece sové, kavek uplkaných, brabců."
"Jen ať si zatrófajou," zahrozil Zlatohřbítek.
Sotva to dořekl, když tu jako stín přeletěla nad nimi sova.
"Zle je," zanaříkala Bystrouška, "vidíš, nemaluj čerta na stěně. Této modlářky jsem se nejvíc bála. Umí si louskat růženečky, ale víc plků roznese, než se namodlí."
Obavy Bystrouščiny nebyly bezdůvodny. Když po této noci vycházelo slunce, seděla sova v okně ještě

neodstrojena, ve svém tibeťáčku, jak se přihrnula z ranní, a na větvi před ní sojka. Měly výkladů a řečí, že by jich do nůše nepobral.

"Vijó, paní drahá," povídala sova, "nemravnost je dneské jak v Sodomě. V lese to vypadá bezmála jak někde v městě. Kdyby jim viděly, co já viděla, studem by se propadly."

"No co by?" zvídala sojka a poulila oči zvědavostí.

"Toť naša liška Bystrouška - chlubilo se to, že ji lidé vychovali - vodí se po žlebech jako ta nejhorší: Nepřejou si ani, abych to řekla, co sem temato vlastníma očima pozorovala. Já, stará osoba, pro hanbu to vyslovit nemozu."

"A s kém, prosím vás, dyť to bylo tuze pořádné děvče, u myslivců bylo na vychování."

"Šak právě proto. Hanba je to dost veliká, že lidi pánbíčka nechcou znát. Do kostelů jé, chudáčka, zavírajou jak ftáka do klece, byťsi byl nejraději venku, pod oblohou mezivá námi, na každé snítce, na každém kvítku, v každém kalíšku. Ty nestydy bezbožné si jé vyřezávajou že dřeva, pomyslijou si, jak nudrplét nebo z kameňa jé tesajou jak koryto. Tfi, a ti chcó někomu namluvit, že só k obrazu božímu stvořeni. Podívajou se někdy na člověka s vršku a uvidijou. Je to možná, aby se pánbíček, ať mě za to netrestá, taky tak kolíbal zmrzačeně jen o dvou nohách a předníma kéklal jak husa křídly? Dó mně pryč s takovou vírou."

"No ale ta Bystrouška?" připomínala sojka hořic nedočkavostí.

"Ja, to málem bych byla zapomněla na svoju řeč. Dyť já jich, paní drahá, dobře viděla. Uvidijou, ti dva spolem hezky daleko přindou."

Sova vyklonila se z okna, a mžikajíc zlýma očima, rozkládala sojce co a jak a pověděla kdejakou pikantní podrobnost. Sojka arci ani nemukala. Vyslechla její výklady a letěla rovnou do buku. Věděla dobře, že tam zastane straku, která umí teprv klevetit. Šuškaly, povídaly a nenechaly na Bystroušce jediného chlupu v pokoji. Byly tak zabrány klevetěním, že si nepovšimly, jak starý špaček na sousední haluzi špicuje uši, div se mu neutrhnou, a zobák dokořán, lape kdejaké hlasitější slovo.

Ten z toho měl teprve kriminální radost. Dosud mělo sousedstvo jen jeho v prádle. Těšte se, uvidíte, je-li jen špaček špatný! Je anděl, učiněný anděl, srovnáte-li ho s jinou ohavnou, spuštěnou havětí. Když byl zvěděl, co chtěl, ušklíbl se zlomyslně a bez prodlení odfrčel mezi vrabce.

Sedělo jich u snídaní plné hejno. Špaček vpadl mezi ně tak prudce, že se v leku rozletěli. Poznavše ho vrátili se, začali po něm pokřikovat, poněvadž byli přesvědčeni, že je opět napilý. Špaček však nedal na jejich nadávky.

"Víte, kluci, co?" řekl poťouchle, "nechceli byste provést někomu trošičku ostudy?"

"Čím, čím," ptali se vrabci a byli s tím hned srozuměni.

"Tak poslóchéte, bzodi. Naša liška, to je ale potvora liška," začal mnohoslibně, a nebyl ani zpola hotov, když už vrabčí hejno zvedlo se a letělo rovnou nad Bystrouščino doupě. Neptejte se, co tam vyváděli!Takové mely tento kout lesa hezkých pár let neviděl a neslyšel. A ne pouze ten kout. Do večera byl celý les pln pomluv, aji u myslivny na okapu vrabci štěbetali o Bystrouščině poklesku, lidé však, jak už jsou hloupí, jim nerozuměli.

(XXII)

Zlatohřbítek, kdykoliv se vydával za Bystrouškou, připravil se pečlivě, nejen protřepal a ulízal svůj kožich, nýbrž také si zevrubně promyslil, o čem s ní bude hovořit. Namlouval si totiž, že on si Bystroušku vychová - tak to dělávají nezkušení studenti s děvčaty taky -, aby odpovídala plně jeho ideálům, ač ona zase soudila, že pobytem mezi lidmi nabyla výchovy, jaké nemá jedna jediná liška široko daleko v okolí.

Byl večer v náladě velice poetické a mínil vykládat Bystroušce o čaromoci hudby. Blíže se k paloučku s jejím doupětem postřehl, že se les jaksi změnil. Na staré, rozkleslé sosně postávalo několik veverek, které se vytrvale požduchovaly, a jakmile jej zahlédly, počaly se naráz chichlat. Na sousedním javoru pošklebovali se vrabci a ježek, sedě před pařezem mezi kořáním, vyplázl na něho neomaleně jazyk. Zlatohřbítek pociťoval neklid, který však rychle zapudil a oddal se opět svým úvahám.

Bystrouška ho již vyčkávala. Políbil ji upřímně, pohladil ji po čele a dlouze nahlízel jí do očí. Byly uplakány, i čumáček jak by jí byl nasákl slzami.

"Bystrouško moja, dnes ti nesu velikou novinu," pravil slavnostně, avšak Bystrouška nejevila nikterak zvědavost, a proto hned doložil: "Slyšel jsem dnes první žezulku."

"Žezulku?" vykřikla a vybuchla v křečovitý pláč.

"No žezulku, je v tom něco zlého?" ptal se užasle.

"A brabca nee, ani jediného?"

"Co máš s brabcem," odtušil mrzutě, "kdo by si těch uličníků všímal?"

Bystrouška štkala hlasitě.

"Co se ti stalo, dušenko, proč seš uplakaná?" vyhrkl překvapen.

"A ty nevíš, netušíš?" vybuchla hořce a sotva se na nohou udržela.

"Nee, proboha, netrap mě a pověz mně to."

Ubohá Bystrouška sklonila se k jeho hlavě, pohnula naprázdno rty, potom padla mu do náručí a zavzlykala.

"Podivé se na mě a sám uvidíš. Ty seš toho vinné. Darmo sem se ti nebála tenkrát, pamatuješ, jak jsme šli prvně spolem na procházku?"

Zlatohřbítek se podíval a přední tlapky klesly mu udiveně. Protože však byl ducha šlechetného, vzpamatoval se záhy a rovněž zaslzel.

"Co včíl?" ptala se.

"Co včil myslíš se mnou udělat?"

Zlatohřbítek vzdychl zhluboka: "Když je to takové, nélepší rovnou k falářovi."

Bystrouška neodporovala. Byla jako malé děcko a dala se vésti, kam mu bylo libo. Šli žleby, stráněmi, sečemi, až došli na rozcestí u studánky. Tam o samotě stál starý jeřáb bělokorý jako bříza, v kmeni zel černý otvor a vedle něho visel obrázek. Pany Marie Pomocné. Kůra byla rozřezána počátečními písmenami, nebo mnozí výletnici ulevili si takto zamilovaným, stísněným duším, kromě toho i celými nápisy. Četlo se tu například : "Franta chodí s Pepinou", nebo "Každé nech ví, kdo tu sedne - že tě mám rád v noci ve dne". U kořenů bylo nízké sedátko, obrostlé drnem.

K tomuto jeřábu, v půvabném zákoutí, stvořeném pro nejkrásnější dostaveníčka ve volné přírodě, dopotáceli se tedy dva milenci z nejnešťastnějších, které kdy kmet strom viděl. Zlatohřbítek odkašlal, a dodav si smělosti, srdnatě zaklepal na kmen.

"Kdo to?" ozval se z nitra hluboký, vázný hlas.

"Já s Bystrouškou," ozval se Zlatohřbítek.

V okně objevila se hlava stařičkého důstojného datla.

"Až na věky," poděkoval zvysoka na jejich pokorné křesťanské pozdravení.

"No, že jste si taky vzpomněli ! Dali jste si hezky načas."

Bystrouška rozplývala se opět v slzách.

"Pozdě je plakat, moja drahá," pravil přísně farář lesů, ale hned dodal mírně: "Na pokání nikdy však pozdě není. Vzpomeňte například krásné kajícnice svaté Máří Majdaleny. Než čehopak si vlastně přejete?"

"Já třebas nic," řekla truchlivě Bystrouška, "ať mluví toť on."

"My bysme tentom, velebné pane, tuze rádi tentom svajbu," vydechl skoro neslyšitelně Zlatohřbítek.

"Spíš ohlášky, ne?" namítal datel.

"Tož teda ohlášky," přisvědčil směleji Zlatohřbítek.

"To jste mohli prv říct, a já jsem se toho domyslel skoro hned, jak jste přišli. Dobře, jak si žádáte. Uděláme to pěkně, jak se na slušnou rodinu sluší a patří. Časně ráno zpověď, mši svatou, přijímání a po ní zdavky. Který den byste to chtěli?"

"Tož třeba v sobotu v poledne, to je nóbl," pravil Zlatohřbítek.

"Kroměvá teho musíme pozvat ještě příbuzenstvo, aby se neřeklo, že jsme lecjaká žebrota."

"Tak, tak," přisvědčoval datel, "a včil se posaďte, pane ženichu, i vy, nevěsto, odbudeme si hned zkoušku z katechismu." Zlatohřbítek mrkl úkradkem na Bystroušku a bylo mu jí velmi líto. Seděla, chuděrka, jak že dřeva, nevěděla, kde stojí a co dělá. Pomohl jí šetrně usednouti a sám pak zaujal místo po jejím boku. Datel narovnal si čepičku na hlavě, a okartáčovav kleriku, vyšel důstojně z fary, zavolal kostelníka, jímž byl čiperný veverák. Ten uměl lézt po zelené klenbě lesního chrámu, rovnat svíčičky na sosnách a lampy na kvetoucích kaštanech, vyzvánět vršky jedlí, že by toho nejdovednější kostelník lidský nedovedl. V podrostu houstl soumrak večerní, velebná byla ta chvíle, až se dech tajil.

Farář byl starý kmet, nepovolný a přísný asketa, nikoli politikář jako různí ti panáčkové, kteří slouží nejdřív straně, spolkům a pak teprve, zbude-li čas po schůzích, kartách a orelských kotrmelcích, i pánubohu. Neobíral se příliš babami ani mladými děvčaty, od kterých odvrátili se již mládenci jako od olízaných koláčů, ponechávajíce je trpkému osudu, aby buď zůstaly starými pannami, nebo aby své panenství utrácely v drobných po poutích a kruchtách. Toho všeho farář datel z hloubi duše nenáviděl.

Vysmrkav se po vydatném šňupci, zvedl výhrůžně prst a důtklivě kladl oběma snoubencům otázky, při nichž bylo se jim častěji rdíti. Bystrouška, trpce želíc svých poklesků, seděla tu smutně a tesklivě zkoumala své svědomí. Zlatohřbítek, jenž leckdy zakoketoval si s nevěrou a volnomyšlenkářstvím, říkal si v duchu úzkostlivě:

"Něco v tem přeci musí být."

A datel končil zkoušku a kázání naléhavým příkazem "Uložíte si včil půst. Nenapadniž vás, abyste znovu zhřešili, jak se stalo. Pomněte, že přijetím svátosti, co bylo hříchem, stane se svatou povinností manželskou. Bude se vám starati v brzké době o rodinu, a proto musíte se trpělivě snášeti, druh druhu věrně pomáhati a do smrti se neopouštěti. Slibujete?"

"Slibujeme," vydechli oba blazení snoubenci.

"V, sobotu tedy, jak jste stanovili, dostavíte se ke svaté zpovědi, načez za přítomnosti svatební družiny vykonány budou obřady, po nichž tolik toužíte. Nyní zůstávejte v pokoji a pánbůh nebeský vás opatruj."

Snoubenci se dohodli, že Bystrouška odstěhuje se po svatbě do doupěte Zlatohřbítkova v Zapadlém údolí, ježto v blízkosti myslivny byla by mladá rodina ve stálém nebezpečenstvu. Přípravy ke svatbě děly se rychle a kvapně zrovna jako u lidí. Zlatohřbítek sháněl příbuzenstvo a zval hosty a jako každý ženich popletl tuze mnoho věcí. Nakonec z toho všeho pozbyl zdravého pomyslu, a když si stěžoval své milé Bystroušce, chlácholila ho s úsměvem:

"Podivé, miláčku, staré revírník říkával, že zhlópnu. Neměl načisto pravdu - protože jsme zhlópli dva."

Svatba byla slavná, tak slavná, že si ji netroufáme ani popisovati, a kromě toho aspoň polovička čtenářů dojista na pouti údolím slzavým také už zkusila všechny slasti a strasti svatebčanů. Ostatně, co se tam všecko dělo, roznesli vrabci, vyložila sova, straka, ježek, zajíci, myši a veškerá ta havěť, jež se dostavila na čuměnou. Svatby ani v lesích neobejdou se bez zvědavců. Hostina byla skvělá. Účinkoval na ní smíšený sbor kosů, drozdů, pěnkav a čermáků. Nebyla nouze ani o přípitky a ženich i nevěsta přečkali je vesměs ve zdraví. Pouze že vzdáleného příbuzenstva rozpomněl se ve zlém na blažené novomanžele velice vzdálený strýček vůl a poslal jim ostrý dopis.

Kteréhosi horkého dne našel revírník Bartoš jda po stopě liščí prázdné, opuštěné doupě. Potěšilo ho to nesmírně. Vyprávěl o tom u Pásků v zahrádce, v duchu paní revírníkové znovu sliboval štuc z kůže Bystrouščiny a rechtorovi rovnou suchý jazyk liščí, který prý činí člověka neviditelným.

"Šak se ti to zhodí, rechtůrku, až zasi pudeš na námluvy za slunečnicama," zazertoval.

"To už ne," odvětil rechtor tesklivě, "slečna Terýnka se zrovna dnes vdává."

Revírník pohleděl s úžasem na přítele, ale do obličeje mu neviděl. Rechtor obrátil se rychle k plotu, zastínil si oči dlaní a díval se kamsi přes okolní zahrádky. Bylo tu ticho, pusto. Na kuželně spal pes, v panské světničce líčili, otec Pásek byl v Brně, panímámě pro spěch nebylo do výkladů a pan farář seděl arci na svatbě.

"Latina tu schází," prohodil po chvíli mlčení revírník, zívl, zazvonil na sklínku, zaplatil a odcházel.

"Kam tak brzy?" ptal se s údivem rechtor a hlas jeho zněl tak měkce, rozechvěně, jako by byl dozpíval smutnou píseň.

"Kam? Do lesa a dom. Lapáčka sem si dnes nevzal s sebou. Bolijou ho nožky a poléhává. To má už od zimy po těch kleštích. A taky je staré, můj rechtůrku, taky, jak my. Tož tak je to na tom světě. Lůni hluposti jsme ještě vyváděli, a letos je člověk rád, že si někde přičapí, a nechce se mu ani hni."

Povstal, potřásl kamarádovi pravicí a v minutě tratil se mezi rozvlněnými žitnisky dolů k Černému žlebu. U posledních plůtků postál a zavrtěl hlavou. Rechtor, který ho vytrvale pozoroval,také potřásl svojí, až se mu vlasy rozházely.

"Snad neviděl!" zabručel a zapálil se.

"Do hroma!" vrčel v témž okamžiku revírník, "suché jak lóč, a přeci z oka krapetku vypotil. No nic, kamaráde, dobře ti je. Co by sis včil počal s zenskou? To by byl tuze nepovedené kontrapunkt."

Lehoučko splývala nad údolím přadena teplých par. Dopoledne přehnala se milá vlažička a teď svítilo zas a hřálo radostné slunce. Na mechu a v hnědém jehličí třpytila se sem tam dosud rosná, duhová krůpěj a revírník dychtivě vdechl těžkou vůni, která ho ovála na pokraji habroví.

"Porůstou," řekl si blaženě, a opustiv stezku, dal se přímo po stráni.

"No neříkal jsem to?" prohodil po chvilce hlasitě, a veverka, jež kamsi pílila po vršcích, zvědavě se zastavila.

"Jak malovaný, jak malovaný, jak vojáček!

A pálečku kaštanovou jako děvčátko!" jásal revírník a pohladil zdravý, štíhlý hřib.

Lehoučko se mu šlo, lehoučko se mu sbíralo, lehoučko hnaly se jeho myslí přepodivné obrazy a vzpomínky. Je to pohádka nebo pravda? Kolik je tomu let, co tudy kráčeli dva mladí lidé, ona jak jedlička, on jak šerý bor? Také hříbky sbírali, tuze jich pohmoždili a zašlapali, protože pro lásku neviděli, co však zato huběnek nasbírali !

"To bylo den po naší svatbě," zašeptal revírník.

"Panebože milý, den po naší svatbě! Kdys mě víc osvítil, kdy jsem byl moudřejší, tehdy nebo včil?"

Dostoupil hřebenu stráně. Rostlo tu kadeřavé kalinčí, ptačinec, hlohy a drobné svídy a mezi křovím byla dolinka zelená, hebká jak nadýchaný zhlavec s nápisem : Spi sladce !

Revírník spatřiv dolinku vytřeštil oči a pak usedl, opřel pušku o koleno a zamyslil se.

"Kdyby ne much, člověk by v minutě usnul," pravil, nemoha se probrati že zamyšlení, a spolehl si.

"Dobře, že spat nedajou. Přišel bych zasi pozdě."

A v minutě spal. Hle, jaký živý sen se mu zdá! Vidí, kterak rozestupuje se mlází zlatozeleného listí, rozhrne se záclona snětí, objevuje se úzká světlina, starý jeřáb s obrázkem, datel rozkládá paprčkou v otvoru kmene, dole zástup lišek pěkně v dvojicích, nad nimi mrak drobných zpěváčků a kolem hloučky velké i drobné zvěře.

"Svatba!" vydechnut ve snu revírník.

"Staframenti, jako lidi si to zavádijou. Vida chásku ! Ale ty paroháče mohli nechat někde stranou."

Vidí pak hodokvas, vidí, jak se rozvazují jazyky a svazují kličky milostně, načisto jak mezi lidmi. Ba zachtělo se mu zakřiknout: "Necháš ju !" na prohnaného lišáka, jenž nepozorován usedlým příbuzenstvem lákal mrštné, ohnivé vyžle liščí do zmoly opodál. Vidiny snu sunuly se barvitě dál, revírník nemohl spustiti z nich oka, které hledalo ustavičně a znovu - Bystroušku.

"Hola, tu je!" zahoukl pojednou. Nebyla sama, kupa liščátek ji obklopovala. Zde Cihánečček, tam Peřiderka, Zlatohřbíteček, jak by tátovi z oka vypadl, i ušklíbená, rozmazlená maličká Bystrouška, jakou loni ulovil.

"Počké, tebe si drapnu," umínil si, "jak tvoju mamu. Ale lepší si tě vychovám, aby zasi o mně a o tobé nepsali v novinách a po knížkách."

Usedl, přikrčil se, rozpřáhl ruce, ale dlaně pleskly naprázdno. Postřehl, že již nesní, že bdí, že se zvečeřívá a že sedí ve vábné dolince. Před nosem kmitl se mu mladý, uděšený skokan.

"É, ty potvoro studená, kde se tu bereš, setsakrapes?" zahromovat revírník.

"T-t-to sem n-neb-bel já, t-t-to beli dědóšek, oni mi o v-vás v-v-vekládali," zajektal v úleku skokánek, a poule strachem oči, zmizel v podrostu.

Tím končí se naše prostá historie. Kterak se skončila ve skutečnosti, nebylo lze nám zjistiti. To však mohou učiniti naše milé čtenářky samy. Pravíme "milé čtenářky", poněvadž tak galantně a roztomile psávali milí staří spisovatelé, i když mívali čtenářky nemilé. Byl to pěkný zvyk a nemůže konečně škodit, obnovujeme-li ho nyní aspoň na rozloučenou. Tož, milé čtenářky, až budete vyklepávati své kožešiny, abyste je uchránily od zhoubných molů, podívejte se laskavě na konec oháňky. Bude-li cípek scházeti nebo bude-li nastaven, pomyslete si, že máte v rukou snad pozůstatky čiperné Bystroušky.